

บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนา
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
ชายแดน

โดย

นายสมบัติ ชินสุขเสริม
ประธานหอการค้าจังหวัดน่าน

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๘
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย นายสมบัติ ชินสุขเสริม

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 59

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 - 2564) แผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี 2558-2559 และ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทางเลือกและความร่วมมือในการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน โดยมีขอบเขตของการวิจัย เน้นการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาจากบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดในด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และด้านการเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีต จนถึงปัจจุบัน จากเอกสารการวิจัย รายงานทางวิชาการและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ราย ซึ่งผลของการวิจัยมีดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคของหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดนที่สำคัญ คือ 1.หอการค้าระดับจังหวัดมีบทบาทน้อยในการบริหารจัดการการค้าชายแดน 2. การบริหารงานและการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนในจังหวัดขาดความต่อเนื่องและชัดเจน ขาดการสนับสนุนแผนงานของภาคเอกชน 3.เมืองชายแดนของประเทศไทยมีจุดที่ตั้งที่ได้เปรียบในการเชื่อมโยงกับภูมิภาคจึงควรส่งเสริมการพัฒนาในลักษณะคลัสเตอร์ 4.การค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่มีระหว่างกันนอกเหนือจากการค้าของกลุ่มผู้ค้าและผู้ประกอบการ 5.การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน คือ รูปแบบแนวทางการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่อาศัยการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ แนวทางในการพัฒนาบทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการการค้าชายแดนคือ ควรปรับปรุงและทบทวนบทบาทการดำเนินงานในการสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน และยกระดับเป็นองค์กรเอกชนที่สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มธุรกิจที่หลากหลาย ปรับใช้ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” กับการดำเนินการค้าชายแดน โดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบันสอดคล้องกับ โมเดลประเทศไทย 4.0

Abstract

Title **The Role of the Chamber of Commerce in the Development of Border Economic Stability**

Field **Strategic**

Name **Mr. Sombut Chinsukserm** **Course** NDC **Class** 59

This study aims to study and analyze the problems and obstacles in management under the government policy such as Border economic development policy, Special Economic Zone Development Policy, The Security Border Management Plan (BE 2559 - 2564), the Special Economic Development Plan 2015-2016, and the Study on the Role of the Provincial Chamber of Commerce in the Development of Border Trade in the Special Economic Zone. This research focus on studying the problems and obstacles of the management of border trade from the past to the present, by studying the role of the provincial Chamber of Commerce in economic, trade, investment and preparedness for the border economic development, with analyzing the problems and obstacles of the management of border trade from the past from Research papers, Academic report and interviews with 10 experts. The results of the research are as follows. The problems and obstacles of the provincial Chamber of Commerce and the border trade are: 1. Provincial Chamber of Commerce plays a minor role in border management. 2. Administration and development of border economy in the province is lack of continuity and clarity and lack of support for private sector programs 3. The border town of Thailand has an advantageous location to link with the region, so it should promote the development in a clustered manner. 4. Border trade in the Special Economic Zone should be related on relationship between the traders. 5. The development of border economic zones is a form of economic opportunity that relies on international links. The guideline for developing the role of the Chamber of Commerce in Border Trade Management is the role of operations in supporting the development of border economic zones of provincial Chamber of Commerce should be revised and upgraded to a non-governmental organization that can represent a diverse range of businesses. Implement the "public" strategy with the border trade by bringing digital technology to optimizing performance and create value added to the gross domestic product to contribute with the model of Thailand 4.0.

คำนำ

รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดน ภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๖๔) แผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทางเลือกและความร่วมมือในการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน มีขอบเขตของการวิจัย เน้นการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาจากบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดในด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และด้านการเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงศึกษาวเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีต จนถึงปัจจุบัน จากเอกสารการวิจัย รายงานทางวิชาการ และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการค้าชายแดน

การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการขับเคลื่อนนโยบายทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการทบทวนบทบาทและพัฒนาทางเลือกของหอการค้าระดับจังหวัด ในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล

(นายสมบัติ ชินสุขเสริม)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ ๕๘

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวความคิด เรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษ	๖
แนวความคิด เรื่องการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน	๑๐
ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ, ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ	๑๒
บทบาทหน้าที่ของหอการค้าจังหวัด	๒๗
การกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษ	๒๘
แผนดำเนินงานเขตเศรษฐกิจพิเศษ ปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙	๓๘
ความสำคัญของการค้าชายแดน	๔๒
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๖
กรอบแนวคิดงานวิจัย	๕๒
สรุป	๕๒
บทที่ ๓ การบริหารจัดการการค้าชายแดน ปัญหา และอุปสรรค	๕๔
การดำเนินการค้าชายแดนจากอดีตสู่ปัจจุบัน	๕๔
วิวัฒนาการและรูปแบบของการค้าชายแดน	๕๕
รูปแบบการค้าชายแดนและข้ามแดน	๕๖
ประเพณีและวัฒนธรรมทางการค้าของแต่ละท้องถิ่น(ประเทศ)	๕๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความเปลี่ยนแปลงทางการค้า/นโยบายของประเทศที่มีอิทธิพลต่อการค้า	๕๗
สิทธิประโยชน์ของประเทศคู่ค้าตามข้อตกลงต่างๆ	๕๘
กฎหมาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติของการค้าชายแดน	๖๑
ช่องทางการค้าชายแดน , การชำระเงิน	๖๒
บทบาทของหอการค้าจังหวัด	๖๓
ปัจจัยภายในระบบการค้าชายแดนที่ส่งเสริมศักยภาพการค้าชายแดน	๖๘
ปัจจัยภายนอกระบบการค้าชายแดน	๖๙
ปัญหาและอุปสรรค	๖๙
สรุป	๗๓
บทที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค	๗๖
และกำหนดบทบาทหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดน	
วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค	๗๕
แนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัด	๗๙
ต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดน	๘๑
สรุป	
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๓
สรุป	๘๓
ข้อเสนอแนะ	๘๗
บรรณานุกรม	๙๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๑

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ประเทศที่สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอิสระทางเศรษฐกิจสามารถร่วมมือด้านเศรษฐกิจกับต่างประเทศย่อมส่งผลให้ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ คือการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการด้านการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าว มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้รัฐบาลยังเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มุ่งเน้นความร่วมมือทางการค้าต่างประเทศร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนเป็นสำคัญ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการค้าชายแดนเป็นสำคัญ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้มอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการค้าชายแดน (สมช.) จัดทำแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔) เพื่อรวบรวมแนวทางการดำเนินงานระหว่างกันของประชาคมความมั่นคง เพื่อรองรับภัยคุกคามความมั่นคงที่เกิดขึ้นหลังการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ยังร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเศรษฐกิจพิเศษในระดับประเทศและระดับพื้นที่ รวมทั้งกำหนดเขตพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจากพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพ รวมถึงให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตามแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี ๒๕๕๘-๒๕๕๘ ที่กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการไว้

ปัญหาการบริหารจัดการการค้าชายแดน การค้าต่างประเทศ เป็นปัญหาที่สะสมมาแต่อดีต เนื่องจากขาดการบริหารจัดการที่ดี ทั้งด้านการเจรจาการค้าชายแดน การจับคู่ธุรกิจ การแลกเปลี่ยนแรงงานและการจ้างงาน การค้าอนุกรม การค้าเงินสด กฎระเบียบและมาตรการทางการค้า จุดผ่านแดน จุดผ่อนปรนทางการค้าที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอ รวมไปถึงการกำหนดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการเสริมสร้างความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจในระดับพื้นที่จังหวัดในระยะเร่งด่วน นอกเหนือ จากหน่วยงานราชการ ต้องอาศัย องค์กร ภาคเอกชนที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ คือ หอการค้าจังหวัด ซึ่งเป็นสถาบันนิติบุคคล ตามกฎหมาย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าของจังหวัด เป็นแกนกลางที่สำคัญ ของนักธุรกิจในพื้นที่ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ยังเป็นตัวแทนที่มีบทบาทในการเจรจาต่อรองทำความเข้าใจความตกลงทางการค้า มีศักยภาพในการประสาน ร้อยเรียงเครือข่ายการค้าการลงทุน การเจรจาการค้า

ระหว่างประเทศ การจับคู่ธุรกิจ การดำเนินการตามกรอบนโยบายการค้าต่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการเสริมสร้างความมั่นคง ของชาติ ยิ่งไปกว่านั้นกลไกการดำเนินงานภาคเอกชนของหอการค้าจังหวัด มีความคล่องตัวสูงใน การรองรับและบริหารการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการการค้าชายแดน การค้าต่างประเทศที่ที เกิดขึ้นภายใต้ นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การศึกษาวิจัยฉบับนี้จะมีส่วนสำคัญในการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดน ตลอดจนสามารถสรุป แนวทางในการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในบริบทของหอการค้าระดับจังหวัดเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้า ชายแดนภายใต้ นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๖๔) แผนการดำเนินงานเขต พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

๒. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการ ด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทางเลือกและความร่วมมือในการพัฒนาความ มั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา เน้นการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาจากบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดในด้านเศรษฐกิจการค้า และการลงทุน ด้านแรงงานและการจ้างงาน ด้านการเจรจาการค้าต่างประเทศ ด้านการเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน และแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

ด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษารายละเอียดของหอการค้าระดับจังหวัดเฉพาะในพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น และพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะที่ ๒ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดน่าน

ด้านระยะเวลา เดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๘ – พฤษภาคม ๒๕๖๐

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีต จนถึงปัจจุบัน จากเอกสารการวิจัย รายงานทางวิชาการ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดกับการค้าชายแดน และทำการศึกษา นโยบายรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน และแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเฉพาะ ประธานหอการค้าระดับจังหวัดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาและภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดนร่วมกับภาครัฐ และแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการค้าชายแดน จำนวน ๑๐ คน ประกอบด้วย

- ๑) ประธานหอการค้าจังหวัดตาก
- ๒) ประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว
- ๓) ประธานหอการค้าจังหวัดมุกดาหาร
- ๔) ประธานหอการค้าจังหวัดสงขลา

- ๕) ประธานหอการค้าจังหวัดตราด
- ๖) ประธานหอการค้าจังหวัดหนองคาย
- ๗) ประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย
- ๘) ประธานหอการค้าจังหวัดพะเยา
- ๙) ประธานหอการค้าจังหวัดอุตรดิตถ์
- ๑๐) ประธานกรรมการหอการค้าไทย

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล : ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากเนื้อหา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจาก ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการบรรยาย สรุป ข้อมูลเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้ นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๖๔) แผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

๒. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการ ด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทางเลือกและความร่วมมือในการพัฒนาความ มั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

คำจำกัดความ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง ฐานะความเป็นปึกแผ่นทางเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศที่มี เศรษฐกิจดี ประชาชนของประเทศต้องมีความอยู่ดีกินดี มีรายได้ดีพอสมควร ผลผลิตรวมของกิจการต่าง ๆ ของ ประเทศมีการขยายตัวอย่างสม่ำเสมอ รายได้ของรัฐสูงนำไป พัฒนาให้เศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมีเสถียรภาพ และบังเกิดความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้ามี ความเจริญมั่นคง

เขตเศรษฐกิจพิเศษ	หมายถึง เขตพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษมีหลายประเภท เช่น เขตการค้าเสรี เขตอุตสาหกรรมเสรี เขตปลอดภาษี เขตการค้าชายแดนเสรี และเขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป)
การค้าชายแดน	หมายถึง การค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมาร์ สปป.ลาว และกัมพูชา โดยการส่งออกและนำเข้าผ่านทางจุดผ่านแดนที่จัดตั้งขึ้นบริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเป็นทางการ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยภายใต้พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรนการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดนได้ในทิศทางเดียวกัน และบรรลุเป้าหมายในภาพรวม
หอการค้า	หมายถึง สถาบันที่บุคคลหลายคนจัดตั้งขึ้น เพื่อส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ อุตสาหกรรมเกษตรกรรม การเงิน หรือเศรษฐกิจ อันมิใช่เป็นการหากำไรหรือรายได้แบ่งปันกัน หอการค้ามีสถานภาพทางกฎหมายเป็น “ นิติบุคคล “ เมื่อได้รับอนุญาตและจดทะเบียนจัดตั้งแล้ว
การบริหารจัดการ	หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่างๆ ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากร ทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลควบคู่กัน

เศรษฐกิจชายแดน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน การขนส่ง การอุตสาหกรรม เทคโนโลยี การพาณิชย์กรรม การบริการ การแลกเปลี่ยนนำเข้า ส่งออกสินค้า แรงงาน กิจกรรมการท่องเที่ยว หรือกิจการอื่นใดในทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนระหว่างรัฐ และมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นระหว่างรัฐ

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องบทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดนนั้น เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยจะทบทวนวรรณกรรมครอบคลุมเรื่องเกี่ยวกับ แนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลำดับในการศึกษาดังนี้

๑. แนวความคิด เรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษ
๒. แนวความคิด เรื่องการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน
๓. ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ, ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ
๔. บทบาทหน้าที่ของหอการค้าจังหวัด
๕. การกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษ
๖. แผนดำเนินงานเขตเศรษฐกิจพิเศษ ปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙
๗. ความสำคัญของการค้าชายแดน
๘. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๙. กรอบแนวคิดงานวิจัย
๑๐. สรุป

แนวความคิด เรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เป็นลักษณะของเขตพื้นที่ในการประกอบอุตสาหกรรมและการค้าที่มีเงื่อนไขและสิทธิพิเศษบางประการแตกต่างจากการประกอบธุรกิจโดยทั่วไปเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนและพัฒนาประเทศโดยมีรูปแบบและเรียกชื่อแตกต่างกันเช่นในประเทศจีนเรียกว่า “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” (Special Economic Zone) ประเทศมาเลเซียเรียกว่า “เขตการค้าเสรี” (Free Trade Zone) ประเทศเกาหลีเรียกว่า “เขตส่งออกเสรี” (Free Export Zone) ซึ่งในปัจจุบันเขตเศรษฐกิจพิเศษมีอยู่ในประเทศต่างๆทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาทั้งในยุโรปตะวันออกตะวันออกเฉียงกลางลาตินอเมริกา รวมทั้งภูมิภาคเอเชียโดยจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ต่างๆเช่นการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวการพาณิชย์และเป็นแหล่งการเงิน โดยการพัฒนากระบวนการเหล่านี้มาจากทั้งประเทศทุนนิยมและประเทศคอมมิวนิสต์สำหรับประเทศคอมมิวนิสต์ได้นำแนวความคิดในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมา

ใช้เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจเสรีเนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะเพื่อทดลองใช้ระบบเศรษฐกิจเสรีซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศเช่นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเส้นเงินของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จนทำให้ GDP ในช่วงปีค.ศ.๑๙๗๐-๑๙๘๐ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๓.๑๒ ต่อปี โดยในระยะเริ่มแรกอยู่ภายใต้การบริหารของ “คณะกรรมการมณฑลทงกวางตุ้งเพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ” จากนั้นก็ถ่ายโอนอำนาจการบริหารไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันได้แก่เทศบาลเมืองเส้นเงินหลังจากนั้นภายในเวลาไม่ถึง ๒๐ ปีก็ได้เห็นผลของความสำเร็จอย่างเด่นชัดโดยมีผลผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่า

การพัฒนาพื้นที่พิเศษขึ้นในประเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบการให้บริการของภาครัฐขาดความเป็นเอกภาพการบริการล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพอันเป็นอุปสรรคที่ทำให้นักลงทุนจากต่างชาติไม่เข้ามาลงทุนรวมทั้งยังเป็นอุปสรรคทำให้การพัฒนาการลงทุนของนักลงทุนภายในประเทศไม่สามารถทำให้ดีขึ้นพัฒนาการแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่พิเศษขึ้นนี้เริ่มมาจากเขตนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Zone) ในช่วงปีค.ศ.๑๙๔๘-๑๙๕๐ ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออก (Export Processing Zone) ในช่วงทศวรรษที่ ๑๙๖๐ อย่างไรก็ตามหลักการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ “ผู้ขอจัดตั้ง” จะต้องระบุเงื่อนไขต่างๆ ในการจัดตั้งเช่นต้องเป็นเมืองท่าพร้อมแหล่งสนับสนุนชุมชนแหล่งการศึกษาและแหล่งสันตนาการหรือเป็นเขตอุตสาหกรรมต่างๆ โดยต้องให้ความเคารพต่อกฎหมายกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของท้องถิ่นทั้งในแง่การวางผังเมืองการจัดระบบการระบายน้ำเสียระบบการควบคุมมลพิษโดยเขตเศรษฐกิจพิเศษควรที่จะปฏิบัติตามได้กฎหมายแรงงานและกฎหมายอุตสาหกรรมเหมือนพื้นที่ท้องถิ่นนั้นๆนอกจากนี้พื้นที่ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษควรมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ เฮกเตอร์ หากต่ำกว่าจะไม่มีสิทธิ์สร้างสนามบินเลท่าเรือภายในพื้นที่นั้นๆนโยบายหลักประเทศต่างๆนิยมใช้ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นมาตรการคือเพื่อเพิ่มปริมาณการค้าสร้างโอกาสในการทำงานและนำเทคนิคการผลิตใหม่ๆเข้ามาดังนั้นหลักสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษคือมุ่งหวังที่จะดึงดูดลงทุนในต่างประเทศเข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินการในด้านคุณภาพของแรงงานและค่าจ้างที่เหมาะสม การคมนาคม โดยเฉพาะท่าอากาศยานและท่าเรือการมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความชัดเจนการอำนวยความสะดวกต่างๆเช่นศุลกากรการขนการตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้พัฒนาแนวคิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) ขึ้นในค.ศ. ๑๙๗๘ แนวคิดนี้ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุดในโลกในขณะที่จีนซึ่งมีระบอบปกครองแบบคอมมิวนิสต์แต่ได้นำระบบเศรษฐกิจ

แบบเสรีมาใช้บางส่วนตั้งแต่ช่วงค.ศ.๑๙๕๐ และได้พัฒนาเขตเศรษฐกิจอย่างจริงจังเพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของตัวเองในหลายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษโด่งดังที่สุดของจีนคือ“เขตเศรษฐกิจพิเศษเสิ่นเจิ้น” จัดตั้งขึ้นในปีค.ศ.๑๙๘๐ โดยกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาด้านอุตสาหกรรมหลักๆ ๔ ประเภทได้แก่อุตสาหกรรมทางการเงินอุตสาหกรรมไฮเทคอุตสาหกรรมทางทหารและด้านวัฒนธรรม และเมื่อเร็วๆนี้รัฐบาลเมืองเสิ่นเจิ้นได้ประกาศมาตรการพัฒนา“อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนี้เป็น ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ก่อนค.ศ.๒๐๑๐ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (๒๕ กุมภาพันธ์ – ๓ มีนาคม ๒๕๔๘))ซึ่งมาตรการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนการปฏิรูปกลุ่มวัฒนธรรมอาชีพ เช่น จิววงออคเรตราประจำเมืองและการสร้างระบบบริการสาธารณะด้านวัฒนธรรมในรูปแบบอื่นๆให้คงไว้ต่อไปเขตเศรษฐกิจพิเศษในประเทศไทยได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบของ “นิคมอุตสาหกรรม” โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทยได้เริ่มอย่างจริงจังในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรีโดยจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๕) โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศและอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าเพื่อช่วยปรับดุลชำระเงินของประเทศให้ดีขึ้นอย่างไรก็ตามรัฐบาลในสมัยนั้นก็ยังไม่กล้าตัดสินใจให้แน่ชัดว่ารัฐควรเป็นผู้ลงทุนจัดพื้นที่ให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมสมควรมุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นกรณีๆไปแต่ก็ได้ประกาศเขตส่งเสริมการลงทุนขึ้นเพื่อให้ผู้ลงทุนตั้งกิจการในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในระยะเวลา นับตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกจนถึงสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๒ อุตสาหกรรมได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในย่านรังสิตปทุมธานีเข้าสู่สมัยพรายสุขสวัสดิ์ศรีราษฎร์บูรณะพระประแดงสมุทรปราการอ้อมน้อยและนนทบุรีได้มีการจัดตั้งโรงงานต่างๆขึ้นอย่างมากมายก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษปัญหาแหล่งสลัมปัญหาเรื่องการค้าผิดกฎหมายในระบบการจราจรและปัญหาความไม่มีระเบียบเรียบร้อยในการขยายตัวของอุตสาหกรรมซึ่งทำให้รัฐบาลไม่สามารถควบคุมและให้บริการได้อย่างทั่วถึงรัฐบาลจึงเริ่มมองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมินิกมอุตสาหกรรมโดยมอบให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้พิจารณาจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแห่งแรกขึ้นคือ“นิคมอุตสาหกรรมบางชัน” ได้รับงบประมาณก่อสร้างตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๓ เป็นเงิน ๓๐ ล้านบาทและเพื่อเร่งรัดให้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมให้รวดเร็วยิ่งขึ้นประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๕) เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและส่งเสริมการใช้แรงงานภายในประเทศจึงได้มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออกขึ้นโดยรวมอยู่ในหน่วยงานเดียวกันและการที่ให้ทางราชการโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการนิคมอุตสาหกรรมในรูปแบบของทางราชการทำให้ขาดความ

คล่องตัวในการบริหารจึงได้จัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ขึ้นให้มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๕๕ โดยให้รับโอนทรัพย์สินหนี้สินความรับผิดชอบตลอดจนธุรกิจของนิคมอุตสาหกรรมบางชั้นมาดำเนินการและให้มีขอบเขตการดำเนินงานเกี่ยวกับพื้นที่อุตสาหกรรม ๒ ลักษณะคือนิคมอุตสาหกรรมทั่วไปอันเป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมและเขตอุตสาหกรรมส่งออกอันเป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมเพื่อส่งผลิตภัณฑ์ออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศทรัพย์สินดังกล่าวเมื่อหักหนี้ ออกแล้วให้ถือ เป็นทุนของกนอ. และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่างๆ มากยิ่งขึ้น กนอ.ได้ขอให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติดังกล่าวและขอให้ใช้พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๒๒ แทน (ราชกิจจานุเบกษาวันที่๒๔ มีนาคม ๒๕๒๒:๑๐)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีเขตนิคมอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับ เช่นเขตนิคมอุตสาหกรรม EASTERN SEABOARD INDUSTRIAL ESTATE (ESTE) เขตนิคมอุตสาหกรรม SIAM EASTERN INDUSTRIAL PARK นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังแต่อย่างไรก็ตามนิคมอุตสาหกรรมอีกหลายแห่งในประเทศไทยก็ยังไม่เป็นที่รู้จักและ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการจัดการบริหารแบบเบ็ดเสร็จหรือที่รู้จักกันในชื่อ One Stop Service ซึ่งทำให้เกิดความคิดที่จะจัดทำร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเพื่อแก้ไข ปัญหาจากการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเดิม

แนวความคิด เรื่องการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาล ตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบทิศทางหลักในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพและประสานสอดคล้องกัน โดยมอบหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และกำหนดให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานอำนวยการกำกับติดตามและประเมินผลในระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ประกอบด้วย ๑๖ ประเด็นนโยบาย ซึ่งได้ลำดับความสำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายมีทิศทางที่ชัดเจน กำหนดเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ ๑ นโยบายสำคัญเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ๓ นโยบายมุ่งการเสริมสร้างฐานรากความมั่นคงและเสริมสร้างสถานะแวดล้อมที่สันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ๑๒ นโยบายมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในทุกระดับ ให้พร้อมเผชิญปัญหาและภัยคุกคามต่างๆรวมถึงการลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคามดังกล่าว ตลอดจนการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาความมั่นคงอย่างรอบด้าน มีความเข้มแข็งในการป้องกันประเทศ และการเสริมสร้างสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้อต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ มีจุดหมายสำคัญคือ การมีเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่น ปลอดภัยจากภัยคุกคาม และก่อเกิดความเชื่อใจในอาเซียนและประชาคมโลกซึ่งเนื้อหาส่วนหนึ่งได้กล่าวถึงภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดนด้วย(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ, ๒๕๕๘:๑๓)

ประเทศไทยตั้งอยู่บนภูมิภาคที่เป็นเหมือนศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมี ประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ได้แก่ เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชาและมาเลเซียมีแนวชายแดนระยะทางประมาณ ๕,๖๕๖ กิโลเมตร มีด่านการค้าชายแดนจำนวน ๕๑ จุด เป็นจุดผ่านแดนถาวร ๓๘ จุด จุดผ่อนปรนการค้า ๕๓ จุด นอกจากนี้การรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนส่งผลให้อาเซียนมีการเติบโตทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน มากขึ้น ประกอบกับเศรษฐกิจโลกที่ยังคงหดตัวประเทศมหาอำนาจหลายประเทศมีกำลังซื้อลดลง ดังนั้น ประเทศไทย จึงหันมาให้ความสำคัญกับการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ ในภูมิภาค เช่น ๑) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS เป็นความร่วมมือของ ๖ ประเทศ คือ ไทย เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม และจีน (ยูนนาน) ๒) ความร่วมมือ ระหว่างประเทศลุ่มแม่น้ำอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Aeyawadee – Chaopraya - Mekong Economic ๑๕๐ Cooperation : ACMECS) เป็นข้อตกลงความร่วมมือด้านธุรกิจระหว่างประเทศไทย เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชา เวียดนาม และ ๓) โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้การค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค และเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย ในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน (ชาติวิมล สัมมะวัฒนา, ๒๕๕๗:๑) จากการศึกษาแนวคิดนี้จึงพบว่าพื้นที่ชายแดนทำหน้าที่เป็น “จุดเชื่อมต่อ” ของความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจโดยผ่านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการผ่อนปรนการควบคุมต่างๆ ในพื้นที่ เป็น “พื้นที่ยกเว้น” (A

Site of Exception) คือ พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่สามารถทำกิจกรรมบางประการที่ไม่สามารถทำได้ในพื้นที่อื่นของประเทศ กฎระเบียบที่ใช้ในพื้นที่ชายแดนอาจมีความแตกต่างจากที่ใช้ในพื้นที่อื่น เสรีนิยมทางเศรษฐกิจทำให้บทบาทของรัฐต้องปรับเปลี่ยนมุมมองจากความมั่นคงของชาติ มาสู่มุมมองความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสนับสนุนการกลายเป็นภูมิภาคเดียวกันของประเทศที่มีความเชื่อมโยงทางภูมิศาสตร์ ที่เกิดจากเส้นทางคมนาคม การจัดการชายแดนเพื่ออำนวยความสะดวกและการข้ามแดนเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน โดยรัฐจะต้องทำงานประสานกันโดยปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและอำนาจสั่งการของแต่ละฝ่ายให้เหมาะสมกับการทำงานร่วมกันและเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว (วัชร ศรีคำ, ๒๕๕๗:๑)

ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ, ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

แนวคิดการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจ พัฒนาและมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) หมายถึง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ระหว่างประเทศต่างๆ ประเทศที่ทำการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน เรียกว่า "ประเทศคู่ค้า" สินค้าที่แต่ละประเทศซื้อเรียกว่า "สินค้าเข้า" (Imports) และสินค้าที่แต่ละประเทศขายไปเรียกว่า "สินค้าออก" (Exports) ประเทศที่ซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เรียกว่า "ประเทศผู้นำเข้า" ส่วนประเทศที่ขายสินค้าให้ ต่าง ประเทศ เรียกว่า "ประเทศผู้ส่งสินค้าออก" โดยทั่วไปแล้ว แต่ละประเทศจะมีฐานะเป็นทั้ง ประเทศ ผู้นำสินค้าเข้า และ ประเทศผู้ส่งสินค้าออกในเวลาเดียวกัน เพราะประเทศต่างๆ มีการผลิต สินค้า แตกต่างกัน

สาเหตุที่มีการค้าระหว่างประเทศ

เหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกทำการค้าขายกัน ที่สำคัญมี ๒ ประการ คือ

๑. ความแตกต่างทางด้านทรัพยากรที่ใช้ผลิตในแต่ละประเทศ

การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นเนื่องจากประเทศต่างๆ ผลิตสินค้าได้ด้วยต้นทุนไม่เท่ากัน ประเทศที่สามารถผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งด้วยต้นทุนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ประเทศนั้นจะเป็นผู้ผลิตและส่งสินค้าไปขายที่อื่น ๆ เหตุที่ประเทศต่าง ๆ ผลิตสินค้าด้วยต้นทุนที่ ต่างกันเพราะว่า มีความแตกต่างในปริมาณและทรัพยากร กล่าวคือ บางประเทศมีแร่ธาตุมาก บาง ประเทศเป็นแหล่งน้ำมัน บางประเทศมีป่าไม้มาก เป็นต้น ประกอบกับความแตกต่างของ

สภาพภูมิ ประเทศและภูมิอากาศส่งผลให้สินค้าบางชนิดสามารถผลิตได้ในบางพื้นที่เท่านั้นเช่น ยางพารา ส่วนมากผลิตในประเทศมาเลเซียและหมู่เกาะอินเดีตะวันตกส่วนมากมาจากบราซิล เป็นต้น นอกจากนี้ ความแตกต่างในเรื่องสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ เช่น ประเทศไทยมีพื้นที่ที่อุดม สมบูรณ์เหมาะสมแก่การเพาะปลูกมากกว่าญี่ปุ่น คุเวตมีน้ำมันมากกว่าไทย จีนมีประชากรมากกว่า ประเทศอื่นๆ ดังนั้น ประเทศใดที่มีทรัพยากรชนิดใดมาก ก็จะผลิตสินค้าที่ใช้ทรัพยากรชนิดนั้นๆเป็น ปัจจัยการผลิตสินค้าออกเพื่อแลกเปลี่ยน กับสินค้าอื่น

๒. ความแตกต่างในเรื่องความชำนาญในการผลิต

เนื่องจากผู้ผลิตของแต่ละประเทศจะมีความชำนาญและเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าและบริการแตกต่างกัน บางประเทศผู้ผลิตมีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในการผลิตสินค้าบางชนิด เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีความรู้ความชำนาญในการผลิตเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ประเทศเนเธอร์แลนด์มีความรู้ ความชำนาญในการผลิตเครื่องจักรกลการเกษตรประเทศสวีเดนมีความรู้ความชำนาญในการ ผลิตนาฬิกา ความแตกต่างของปัจจัยดังกล่าวนี้ผลักดันให้แต่ละประเทศเล็งเห็นประโยชน์จากการ เลือกลงผลิตสินค้าบางอย่างที่มีต้นทุนต่ำ มีความรู้ความชำนาญ และเลือกสั่งซื้อสินค้าแต่ละประเภทที่ ผู้บริโภค ในประเทศของตนต้องการแต่ไม่สามารถผลิตได้หรือผลิตได้ในต้นทุนที่สูงเกินไปและปัจจัย เหล่านี้ก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น ดังนั้น ประเทศที่มีทรัพยากรการผลิตชนิดใดมากจะได้เปรียบในการผลิตสินค้าซึ่งต้องใช้ ทรัพยากรชนิดนั้นเป็นปัจจัยการผลิตเพราะราคาของปัจจัยการผลิตชนิดนั้นจะต่ำเนื่องจากมีจำนวน มากเมื่อเทียบกับความต้องการซึ่งมีผลให้ต้นทุนการผลิตตลอดจนราคาขายต่ำไปด้วย ประเทศจึงควร ผลิตสินค้าดังกล่าวเพื่อส่งออกและนำเข้าสินค้าที่ขาดแคลน หรือสินค้าที่มีราคาสูง โดยเปรียบเทียบกับ ประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศไทยมีที่ดินมากและสภาพภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับเพาะปลูกพืชผล ทางการเกษตรเมื่อเทียบกับญี่ปุ่น ดังนั้นไทยควรจะผลิตข้าวหรือสินค้าทางการเกษตรอย่างอื่นเป็น สินค้าส่งออก เพราะต้นทุนต่ำกว่า ในขณะที่ญี่ปุ่นก็ควรผลิตสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ รถยนต์ เนื่องจากมีที่ดินน้อย แต่มีปัจจัยทุนมาก ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าในญี่ปุ่นต่ำกว่าไทย จึงปรากฏว่า ญี่ปุ่นต้องซื้อข้าวจากไทยและไทยต้องซื้อเครื่องจักรเครื่องมือจากญี่ปุ่นอย่างไรก็ตาม ความมากน้อยของทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เพียงอย่างเดียวมิใช่เป็นสิ่งที่กำหนดต้นทุนให้ต่ำกว่าประเทศอื่นเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น ความชำนาญของประชากรระดับเทคโนโลยี เป็นต้น จริงอยู่ ไทยและฟิลิปปินส์ต่างก็เป็นประเทศที่มีแรงงานเป็นจำนวนมากและ ค่าจ้างค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศ แต่มิได้หมายความว่าไทยและฟิลิปปินส์จะมีความได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิตเท่ากับญี่ปุ่นหรือสวีเดนหรือเนเธอร์แลนด์เพราะว่า คุณภาพของประชากรในการผลิตตลอดจนความเจริญทางเทคโนโลยีของประเทศญี่ปุ่นและประเทศ

สวิตเซอร์แลนด์สูงกว่าไทยมากทำให้ต้นทุนการผลิตนาฬิกาของญี่ปุ่นหรือ สวิตเซอร์แลนด์ ต่ำกว่าไทย จึงปรากฏว่า ไทยต้องซื้อนาฬิกาจากประเทศเหล่านี้ นั่นหมายถึงว่านอกจากปริมาณของทรัพยากร แล้ว ประสิทธิภาพการผลิตหรือความชำนาญของปัจจัยก็เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดต้นทุนการผลิต สินค้าความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น คือ ความแตกต่างในปริมาณและชนิดของทรัพยากร สภาพ ภูมิอากาศและความชำนาญในการผลิตประกอบกับความไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทุกชนิดที่ต้องการได้ เองภายในประเทศจึงมีความต้องการแลกเปลี่ยนสินค้าบางอย่างที่ผลิตได้กับสินค้าที่ต้องการแต่ไม่ สามารถผลิตได้ภายในประเทศหรือผลิตได้คุณภาพก็ไม่ดีพอการค้าระหว่างประเทศจึงเกิดขึ้นมาโดยมี หลักการสำคัญคือประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนเองขาดแคลนหรือผลิตได้แต่ต้องใช้ต้นทุนสูงจาก ต่างประเทศการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันตามหลักการแบ่งงานกันทำย่อมทำให้การใช้ทรัพยากรของโลก ที่มีอยู่อย่างจำกัดมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งเราสามารถพิจารณาจากการค้าขายของบุคคล ภายในประเทศนั่นคือพ่อบ้านจะไม่ยอมตัดเสื้อเพื่อสวมใส่เอง ถ้าหากเขาสามารถซื้อเสื้อผ้าจาก ท้องตลาดในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนที่เขาผลิตเอง ในทานองเดียวกัน ช่างตัดเสื้อย่อมไม่พยายามทำ รองเท้าใช้เองแต่จะซื้อรองเท้าใช้จากช่างทำรองเท้าชานายอมไม่ตัดเสื้อหรือตัดรองเท้าโดยเขาจะจ้าง ช่างตัดเสื้อหรือจ้างช่างตัดรองเท้าเมื่อเขาเห็นว่าราคาที่เขาย่ำไปต่ำกว่าต้นทุนที่เขาต้องจ่ายเป็นต้น ทุกคนควรจะผลิตสินค้าที่ตัวเองมีความถนัดและชำนาญและนำไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ ตนเองต้องการจะทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการที่ เพิ่มขึ้นหรือราคาที่ต่ำลงดังนั้นประเทศก็เช่นเดียวกับบุคคล โดยที่จะได้รับประโยชน์มากขึ้น ถ้าหาก ประเทศสามารถซื้อสินค้าจากประเทศอื่นๆ ในราคาต่ำกว่าต้นทุนที่ผลิตได้ภายในประเทศ ประเทศ นั้นก็จะซื้อสินค้านั้นแทน

วิวัฒนาการการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อประเทศต่างๆ พัฒนาขึ้นการพึ่งพากันประเทศอื่นก็เกิดขึ้น เนื่องจากแต่ละประเทศมีทรัพยากรที่ต่างกัน การค้าระหว่างกันจึงเริ่มเกิดขึ้น โดยเมื่อเริ่มต้นการค้าเป็นแบบ การนาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน หรือที่เรียกว่า Barter System จากนั้นก็เริ่มใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยเงินที่ใช้ในยุคเริ่มต้นคือ ทองคำ ต่อมาพัฒนาเป็นเงินกระดาษ และในที่สุดได้พัฒนาเป็นรูปแบบการค้า แบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) รูปแบบและลักษณะการค้าระหว่างประเทศได้รับแนวความคิด มาจากนักเศรษฐศาสตร์ในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและ การพัฒนาเทคโนโลยีในแต่ละช่วง ซึ่งเราสามารถแบ่งรูปแบบหรือลักษณะการค้าในแต่ละช่วง ดังนี้

๑. ลัทธิพาณิชย์นิยม

ลัทธินี้กำเนิดในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ จนถึงศตวรรษที่ ๑๘ ก็สลายตัวลง ลัทธินี้เชื่อว่าประเทศจะ ร่ำรวยมั่งคั่งได้ต้องมีดุลการค้าเกินดุล ทั้งนี้เพราะถ้าประเทศเกินดุลการค้าก็จะมีทองคำไหลเข้า ประเทศ (ในช่วงนี้ประเทศใช้ระบบมาตรฐานทองคำ คือใช้ทองคำเป็นเงินตราระหว่างประเทศ) ดังนั้น การที่ประเทศสะสมทองคำเพิ่มขึ้น จะทำให้ประเทศมีความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น และเพื่อให้ประเทศเกินดุล การค้า รัฐบาลต้องเข้ามาช่วยเหลือเอกชนของประเทศตน ในการทำการค้ากับประเทศอื่น ๆ โดยรัฐ ต้องพยายามหามาตรการและนโยบายเพื่อช่วยเหลือนักธุรกิจของตนเอง เพื่อให้มีความได้เปรียบใน การค้า มาตรการที่ใช้เช่น กีดกันการนำเข้า ให้ความช่วยเหลือผู้ส่งออก โดยการตั้งกองเรือพาณิชย์ และช่วยเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า โดยใช้อำนาจทางการทหารเป็น เครื่องช่วยการต่อรอง การค้า ระหว่างประเทศภายใต้ลัทธินี้ไม่ขยายตัวเนื่องจากการกีดกันการค้า ซึ่งกันและกัน ซึ่งในระยะยาวทา ให้การผลิตและการจ้างงานหดตัวลงประกอบกับในช่วงกลาง คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ เกิดแนวคิดเรื่องตลาด เสรีขึ้น โดยนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก

๒. ทฤษฎีการค้าของสำนักคลาสสิก

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Theory of Comparative Advantage) เมื่อลัทธิพาณิชย์นิยมเริ่มเสื่อมคลายลงในกลางศตวรรษที่ ๑๘ แนวความคิดด้านการค้าระหว่างประเทศจึงได้ เน้น มาทางการค้าแบบเสรี ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ สำนักคลาสสิก เช่น Adam Smith (Wealth of Nations, ๑๗๗๖), David Richardo นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้เชื่อว่าถ้าปล่อยให้ ตลาดภายในประเทศ และตลาดการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี (Free trade) จะทำให้ทุก ประเทศได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยแต่ละประเทศจะทำการผลิตในสินค้าที่มีความได้เปรียบ ในเชิง เปรียบเทียบ (Comparative advantage) แล้วนำมาค้าขายซึ่งกันและกัน เกิดการแบ่งงานกันทา (Division of labor) และนำไปสู่การเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง (Specialization) ซึ่งผลสุดท้าย จะ นำไปสู่ การขยายตัวทางการค้า การผลิตและการจ้างงานของประเทศโดยรวม นักเศรษฐศาสตร์สำนัก นี้เห็น ว่า การค้าระหว่างประเทศภายใต้ตลาดการค้าแบบเสรี จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศคู่ค้า เพราะ เกิดการแบ่งงานกันทา ทำให้แต่ละประเทศสามารถผลิตสินค้าที่มีความชำนาญเฉพาะ แล้วนำสินค้า ที่ผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่น ไปแลกเปลี่ยนกับประเทศอื่นที่ผลิตขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำ กว่า เพราะมีความชำนาญมากกว่า ประชากรในแต่ละประเทศ จะสามารถบริโภคสินค้าในราคาที่ต่ำ ซึ่ง ถ้าเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีการค้า หรือมีการกีดกันทางการค้าทุกประเทศ จำเป็นต้องผลิตสินค้า ทุกอย่าง ซึ่งบางอย่างผลิตในต้นทุนที่สูงกว่าซ้อจกต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ การค้าระหว่างประเทศจะ มี ผลทำให้สวัสดิการของประเทศต่างๆ ดีขึ้นการกินดีอยู่ดีเพิ่มขึ้น

๓. นโยบายการค้าแบบกีดกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในยุโรป ต่อมาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเริ่ม ขยายวงไปอย่างกว้างขวางทั่วโลก เกิดเป็นสภาวะการที่เรียกว่า Great depression ในช่วง ๑๙๒๐ - ๑๙๓๐ จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาใช้นโยบายปกป้องทางการค้าเพื่อทำให้มีความได้เปรียบทางการค้า เช่น การตั้งกำแพงภาษีให้สูง ๆ ให้การสนับสนุนการส่งออก กำหนดโควตาการนำเข้า จนถึง มาตรการการห้ามการนำเข้า นโยบายและมาตรการกีดกันทางการค้าถูกนำมาใช้ตอบโต้กัน มีผลทำให้ การค้าระหว่างประเทศหดตัวลง การกีดกันทางการค้าดำเนินต่อมาจนถึงช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒

๔. ยุคเริ่มต้นการค้าเสรี

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง ประเทศฝ่ายพันธมิตรที่ชนะสงคราม โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นประเทศผู้นำ ที่เห็นว่า รูปแบบการค้าที่ประเทศดำเนินอยู่ภายใต้ต้นนโยบายกีดกันทางการค้าเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนเอง ได้แสดงให้เห็นว่า จะไม่สามารถ ช่วยฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของแต่ละประเทศและของโลกได้จึงได้ประชุมตกลงกันตั้งคณะกรรมการเจรจาตกลงยกเลิกกำแพงภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้า โดยมีคณะกรรมการมาประชุมตกลงกัน คือ GATT นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างประสบปัญหา เศรษฐกิจตกต่ำ ทุกประเทศ มีแผนที่จะกอบกู้ภาวะเศรษฐกิจ และการบูรณะฟื้นฟูประเทศ ที่ถูก ทาลายลงในช่วงสงคราม แต่ทุกประเทศต่างประสบปัญหา เช่นเดียวกันคือ รัฐบาลมีรายได้น้อย เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดแคลนเงินทุนภายในประเทศ และเงินตราระหว่างประเทศเพื่อซื้อ สินค้าทุน คือ เครื่องมือ เครื่องจักร มาทดแทนทุนที่ถูกทาลายระหว่างสงคราม รวมทั้งเสริมสร้าง ศักยภาพการผลิตของประเทศ ทุกประเทศจึงต้องแสวงหาเงินตราต่างประเทศ ซึ่งแหล่งสำคัญคือ ต้อง ส่งสินค้าไปขายต่างประเทศให้มากๆ และซื้อสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยให้น้อย กล่าวคือพยายามทำให้ดุลการค้าเกินดุลมาก ๆ นั่นเอง จึงส่งผลให้มีการแข่งขันทางการค้า แต่ เป็นการแข่งขันที่รัฐบาลทุกประเทศพยายามเข้ามาช่วยเหลือผู้ประกอบการของประเทศตนเอง โดยมี มาตรการแทรกแซงเพื่อทำให้มีการได้เปรียบทางการแข่งขัน เช่น ตั้งกำแพงภาษีสินค้าเข้าให้สูงให้เงินอุดหนุนสินค้าส่งออก จำกัดโควตาสินค้าเข้า เป็นต้น ส่งผลให้มีมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนับวันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น มาตรการเหล่านี้ ทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่าง เชื่องช้า และกลับเป็นผลร้ายสะท้อนกลับไปยังประเทศทั่วโลก ในที่สุดทุกประเทศตระหนักถึงปัญหา ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับตัวโดยการหันมาเจรจาตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ โดยมี เป้าหมายที่จะขจัดอุปสรรคต่อการค้าและทำให้ระบบการค้าเป็นไปอย่างเสรี

๕. ภูมิภาคนิยม

ขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ของโลกกำลังเจรจาภายใต้ระเบียบการค้าโลกของ GATT เกิดการ รวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคต่างๆ มากมาย ทั้งนี้เนื่องจาก จึงนำไปสู่การเจรจา ตกลง ร่วมกันในเรื่อง การค้าระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคี ทวิภาคี และระดับภูมิภาคต่างๆ การเจรจาทำความตกลง ที่สำคัญที่สุดคือ GATT ซึ่งได้เริ่มเจรจากรั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑ เป็นการเจรจาที่ยาวนานและ ครอบคลุมประเทศทั่วโลกทั้งสิ้น ๑๑๗ ประเทศ ครอบคลุมหัวข้อการเจรจา จำนวนมาก เป็นผลทำให้ ประเทศต่างๆ ไม่นั่นใจในผลการเจรจา จึงหันมาเจรจาในระดับภูมิภาค มากขึ้น จึงเป็นที่มาของการ รวมกลุ่มใน สหภาพยุโรป (European Union) NAFTA, AFTA, APEC และกลุ่มอนุภูมิภาคต่างๆ มากมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้า เพิ่ม อำนาจการต่อรองในการ เสรจจาและสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิก การที่ ประเทศไทยเข้าไปเป็นสมาชิก ในกลุ่มการค้า หรือการที่กลุ่มประเทศอื่นรวมตัวกัน ย่อมมี ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการ ประกอบการธุรกิจ ทั้งทางด้านบวกและลบ ธุรกิจบาง ประเภทได้ประโยชน์ บางประเภทเสียประโยชน์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจ ในสาระสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ติดตามความคืบหน้า ของการรวมกลุ่มทางการค้าแต่ละ กลุ่ม และศึกษาถึงผลดีผลเสีย เพื่อหาแนวทาง แก้ไขป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งหาโอกาส ทางธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพในอนาคต วัตถุประสงค์ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางการค้าภายใต้ ข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับการค้าและภาษีศุลกากร (GATT) สหภาพยุโรป และการรวมกลุ่มการค้าใน ภูมิภาคต่าง ๆ คือ AFTA NAFTA APEC และการ รวมกลุ่มการค้าบริเวณชายแดนไทย ได้แก่ IMT-GT และ ความร่วมมือประเทศลุ่มแม่น้ำโขง การ รวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคไม่ได้ขัดแย้งกับกรอบ การค้าเสรีภายใต้ข้อตกลง GATT ทั้งนี้ เนื่องจากการรวมกลุ่มดังกล่าวไม่ได้ขัดกับข้อตกลง GATT แต่ ทั้งนี้ข้อตกลงภายในกลุ่มจะต้องไม่ ขัดกับข้อตกลง GATT

๖. การค้าแบบอิเล็กทรอนิกส์

การค้าอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce หรือที่เรียกย่อๆ ว่า E-Commerce) เป็น รูปแบบการค้าในยุคปัจจุบันที่กำลังได้รับความนิยม และจะเป็นรูปแบบการค้าที่จะทวี ความสำคัญมาก ขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการประกอบธุรกิจและการค้าขายบนเครือข่าย Internet ซึ่ง ครอบคลุมกิจกรรมทาง ธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีเครือข่ายสื่อสาร ผสมผสานเทคโนโลยีประมวลผล เพื่อให้บรรลุกิจกรรมนั้น ไม่ว่าจะ เป็นการผลิต การ โฆษณา การขาย การเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ผ่าน ระบบเครือข่ายการสื่อสาร โดยการทำธุรกรรมผ่านเครื่องโทรศัพท์และอุปกรณ์ต่อพ่วง บัตรอัจฉริยะ (Smart Card) รหัสแท่ง (Bar Code) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่าย EDI (Electronic Data

Interchange) การค้าอิเล็กทรอนิกส์ เดิมโตควบคู่กับการขยายตัวตามจำนวนผู้ใช้ Internet องค์การการค้าโลก คาดว่า ภายในปี ๒๕๔๔ จะ มีจำนวนผู้ใช้เครือข่าย Internet ประมาณ ๓๐๐ ล้านคน หรือ ประมาณ ๕% ของประชากรโลก ดังนั้น การค้าขายผ่านเครือข่าย Internet หรือที่เรียกว่า E - Commerce จึงเป็นเรื่องที่นักธุรกิจจำเป็นต้อง ศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ประโยชน์ จากการค้ารูปแบบใหม่นี้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้เริ่มเตรียมตัวเพื่อรองรับ ธุรกิจที่ผ่านระบบเครือข่าย Internet อาทิเช่น สร้างกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ มารองรับการ ทำธุรกิจผ่านสื่อ Electronics กฎหมายนิติกรรมสัญญา และพยานหลักฐาน กฎหมายลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายว่าด้วยการจ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศในระบบเศรษฐกิจระบบเปิด ที่พยายามอธิบายถึงชนิดของสินค้าที่ซื้อ ขายและประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศสองประเทศขึ้นไป จะมีเรื่องของการค้าระหว่างประเทศ เข้ามาเกี่ยวข้องกับรายได้ อย่างไรก็ตามในเชิงทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศแบ่งออกเป็น ๒ ทฤษฎี คือ

๑. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศยุคเก่า (Classical Theory) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี แห่งมูลค่าแห่งแรงงาน ซึ่งถือว่ามูลค่าแลกเปลี่ยนของสินค้าต่างๆ ย่อมขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ผลิตสินค้านั้น ๆ อิทธิพลในการผลิตที่สินค้านิดหนึ่งมีต่อสินค้านิดหนึ่งขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ในการผลิต ถ้า แรงงานที่ใช้ในการผลิตน้อยก็จะมีค่าแลกเปลี่ยนต่ำทฤษฎีตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าแรงงานเป็นปัจจัย ที่สำคัญที่สุดในการผลิต และในขณะที่เดียวกันการเคลื่อนย้ายแรงงานก็ทำได้อย่างสมบูรณ์ คือ เคลื่อนย้ายจากอาชีพหนึ่งไปยังอีกอาชีพหนึ่งได้โดยไม่เกิดความยุ่งยากและแรงงานเคลื่อนย้ายจาก แหล่งหนึ่ง ไปยังแหล่งหนึ่งได้อย่างเสรี ไม่มีสิ่งใดขัดขวาง ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงมิได้พิจารณาทางด้านการเงิน การเคลื่อนย้ายทุนหรือการเคลื่อนย้ายรายได้ ทั้งนี้เพราะในยุคนี้หรือในยุคเริ่มใช้ทฤษฎีนี้ การใช้ เครื่องจักรยังไม่แพร่หลาย ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ใช้แรงงาน

๒. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศยุคใหม่ (Modern Theory) ทฤษฎีได้อาศัยข้อจำกัดของ ทฤษฎีเก่า โดยพยายามอธิบายปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่จะสามารถได้รับปริมาณเท่าใด ทฤษฎีนี้ เน้นต้นทุนการผลิตทุกชนิด โดยใช้ทฤษฎีราคา (Price Theory) ช่วยอธิบายกลไก กระบวนการผลิต นั่น คือ ทฤษฎีต้นทุนค่าเสียโอกาส (Theory of Opportunity Cost) และทฤษฎีการค้าที่พิจารณาปริมาณ ทรัพยากร (Factor Endowment Approach)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิก

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศในสมัยของคลาสสิกนี้จะถือว่า แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการกำหนดมูลค่าของสินค้าทฤษฎีที่น่าสนใจคือทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเด็ดขาด และทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีจะทำการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของแต่ละ ประเทศ และเลือกผลิตในสินค้าที่ประเทศของตนมีความได้เปรียบในการผลิตมากกว่าหรือประเทศจะ เลือกผลิตสินค้าที่ตนถนัด โดยมีการเปรียบเทียบระหว่างกันการแลกเปลี่ยนจะมีขอบเขตอยู่ระหว่าง ปริมาณสินค้าที่ผลิตได้โดยเปรียบเทียบของประเทศทั้งสอง (กนกพร ชัยประสิทธิ์ ,๒๐๑๖:๕)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยนีโอคลาสสิก

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศในสมัยนีโอคลาสสิก ได้นำทฤษฎีในสมัยคลาสสิกมาปรับปรุง แก้ไข ทฤษฎีที่น่าสนใจคือ ทฤษฎีการค้าแบบต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) โดยต้นทุนค่า เสียโอกาสจะถูกนำมาเป็นหลักในการพิจารณา เนื่องจากต้นทุนค่าเสีย โอกาสในการผลิตสินค้าในแต่ละประเทศสามารถวัดได้จากมูลค่าสูงสุดของสินค้าอื่นที่ประเทศนั้นไม่ได้ผลิต ดังนั้นประเทศจะได้รับ ประโยชน์ที่สามารถระบายสินค้าที่ผลิตได้มากและซื้อสินค้าที่ตนผลิต ได้ไม่พอกับการบริโภคเข้า ประเทศและทฤษฎีการค้าที่พิจารณาปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้แนวคิดเส้นความเป็นไปได้ใน การผลิต ซึ่งในประเทศต่างๆ จะแตกต่างกันไปตามปริมาณทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ในประเทศ (วาสนา จักรแก้ว,๒๕๕๗:๒๒)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่

นักเศรษฐศาสตร์ได้ศึกษาและแก้ไขปรับปรุงทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิก โดยเพิ่มข้อสมมุติฐานในการพิจารณาคือ มีปัจจัยการผลิตหลายชนิด การทดแทนกันของปัจจัยไม่ สมบูรณ์ การโยกย้ายปัจจัยการผลิตจะเกิดต้นทุนเพิ่มและมีต้นทุนค่าเสียโอกาสเกิดขึ้นการโยกย้าย ปัจจัยการผลิตแยกได้ ๓ ลักษณะ คือ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนเพิ่มขึ้น และต้นทุนลดลง (วาสนา จักรแก้ว,๒๕๕๗:๒๒)

ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยสัมบูรณ์

อดัม สมิท (อ้างถึงใน Keller,๒๐๐๕:๒๒๗) นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกในปลายศตวรรษที่ ๑๘ ได้เสนอทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดย สัมบูรณ์ โดยยึดหลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดมาใช้ เขาเห็นว่าการค้าระหว่างประเทศจะ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศคู่ค้าเมื่อแต่ละประเทศยึดหลักในเรื่องการแบ่งงานกันทำ หมายความว่า ประเทศใดที่ถนัดในการผลิตสินค้าอย่างใด ก็ควรผลิตสินค้าอย่างนั้นนำมาแลกเปลี่ยน กันจะส่งผลให้เพิ่มความมั่งคั่งในรูปของผลผลิตหรือรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น สาระสำคัญของทฤษฎี ความได้เปรียบโดยสัมบูรณ์ คือ ประเทศหนึ่งจะ

ได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ถ้าประเทศนั้นสามารถผลิต สินค้าชนิดหนึ่งได้มากกว่าอีกประเทศหนึ่งด้วย ปัจจัยการผลิตจำนวนเท่ากันหรือผลิตได้จำนวนเท่ากัน ได้โดยการใช้ปัจจัยการผลิตที่น้อยกว่า ดังนั้นประเทศควรทำการผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบโดยสมบูรณ์ เพื่อการส่งออกแล้วซื้อสินค้าที่ตนเสียเปรียบโดยสมบูรณ์เป็นสินค้าเข้า ในทางเศรษฐศาสตร์ หลักการของการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ คือ ความสามารถของบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศ ในการผลิตสินค้าและบริการให้มีปริมาณ และมีประสิทธิภาพมากกว่าคู่แข่ง ชัน ภายใต้ปริมาณต้นทุนเดียวกัน ซึ่งอดัม สมิท คือบุคคลแรกที่ได้อธิบายถึงการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ไว้ในบริบทของการค้าระหว่างประเทศ โดยใช้แรงงานเป็นต้นทุนเดียว

ตั้งแต่ที่ทฤษฎีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวเปรียบเทียบหรือตัวชี้วัด ผลผลิตแรงงาน ซึ่งมีความเป็นไปได้สำหรับบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศ ที่จะไม่สามารถมีความ ได้เปรียบโดยสมบูรณ์ใดๆ เกิดขึ้น เนื่องจากความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการให้มีปริมาณ และมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน (Das, ๒๐๐๕: ๑๐๕) ในกรณีนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ ซึ่งจะทำให้ไม่มีการค้าขายกันระหว่างกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศซึ่งสามารถ เปรียบเทียบกับแนวคิดของการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ที่อ้างถึงในความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีต้นทุนค่าเสียโอกาสต่อ (Marrewijk, ๒๐๐๕: ๘๘) แนวคิดหลักของการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ เป็นการผสมผสานร่วมกันของผลงานอดัม สมิท ที่ได้เผยแพร่ผลงานเรื่อง “An Inquiry into the Nature and Causes of the Nations” ที่ได้ แย้งแนวคิดของพจนานิชนิยน์ โดยการนี้ อดัม สมิท ได้แย้งว่าไม่มีความเป็นไปได้ที่ทุกประเทศจะมี รายได้มาก เพียงเพราะได้ปฏิบัติตามแนวคิดพจนานิชนิยน์ เพราะว่าการส่งออกของหนึ่งประเทศจะ หมายถึงการนำเข้าของอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าทุกประเทศจะได้รับผลประโยชน์จากการ เปิดการค้าเสรีและความเชี่ยวชาญตามความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังกล่าวได้ ว่ารายได้ของประชาชาติขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของประชาชนในประเทศ มากกว่าทุนสำรองระหว่างประเทศนั้นๆ (Guillory, ๒๐๐๕: ๒๕๖; Harrington, ๒๐๐๕: ๗๒)

ทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

เดวิด ริคาร์โด (อ้างถึงใน วาสนา จักรแก้ว, ๒๕๕๗: ๒๗) นักเศรษฐศาสตร์สมัยคลาสสิกได้พัฒนาทฤษฎีต่อจาก ทฤษฎีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ของ อดัม สมิท โดยเขาไม่เห็นด้วยกับ อดัม สมิท ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

๑. ประเทศคู่ค้าที่ผลิตสินค้าและส่งออกนั้นควรจะเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ได้เสมอไป

๒. ประเทศสามารถผลิตสินค้าและส่งออกอย่างไรอย่างหนึ่งที่มีความได้เปรียบโดยสัมบูรณ์ได้ ถ้าประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้า

๓. ประเทศที่มีความได้เปรียบโดยสัมบูรณ์ของประเทศคู่ค้าในทุกกรณีของการผลิตสินค้าก็ มิได้หมายความว่าประเทศนั้นสมควรผลิตสินค้าเสียทุกอย่างหากแต่สมควรที่จะเลือกผลิตสินค้า ส่งออกชนิดที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับมากกว่า

๔. ในทางปฏิบัติการค้าระหว่างประเทศยังคงเกิดขึ้นแม้ว่าประเทศหนึ่งมีความได้เปรียบโดย สัมบูรณ์(เสียเปรียบ โดยสัมบูรณ์)เหนืออีกประเทศหนึ่งและประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศยังคง เกิดขึ้นในรูปผลผลิตรวมที่เพิ่มขึ้น

เดวิด ริคาร์โด (๒๐๐๖:๒-๖) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีความได้เปรียบเทียบ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับ ความสามารถในการผลิตสินค้าของประเทศหนึ่งที่ทำให้ดีกว่าความสามารถในการผลิตสินค้าของอีก ประเทศหนึ่ง หากทั้งสองประเทศเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองสามารถผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดแล้วนาสินค้านั้น ๆ มาทำการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้ได้มาซึ่งสินค้าทั้งสองชนิด โดย เสียต้นทุนการผลิตสินค้าเพียงแค่ชนิดเดียว ซึ่งหลักการของทฤษฎีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบได้ กล่าวถึง ความสามารถของบุคคล หรือกลุ่มคน หรือประเทศ ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุน หน่วยสุดท้ายและต้นทุนค่าเสียโอกาสต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการได้เปรียบโดย สัมบูรณ์ ที่กล่าวถึงความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่มีต้นทุนที่แท้จริงต่ำกว่าประเทศอื่นๆ การได้เปรียบ โดยเปรียบกับการนำเข้าแล้วอาจมีต้นทุนสูงกว่า จึงเลือกที่จะนาสินค้าเพื่อใช้ในการบริโภคของประเทศ เรียกได้ว่ากำไรจากการค้าขาย (Das,๒๐๐๕:๑๐๕)

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ของเฮคเซอร์-โอลิน

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ เฮคเซอร์-โอลิน (อ้างถึงใน รัชวรณ กนิษฐ์พงศ์ ,๒๕๕๒:๑๑๔) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่าง ประเทศที่ถูกพัฒนาโดยเฮคเซอร์ และโอลิน ซึ่งได้อธิบายถึงความแตกต่างของปัจจัยในการผลิตที่มีอยู่ในแต่ละประเทศ และอธิบายถึงราคาของปัจจัยในแต่ละประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญของ การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานว่ามีเทคโนโลยีและรสนิยมเดียวกัน การส่งของสินค้า ของแต่ละประเทศนั้นจะเน้นส่งออกสินค้าที่ตนเองมีปัจจัยในการผลิตสินค้าจำนวนมากทำให้ราคาของ สินค้าเหล่านั้นถูกลงตามไปด้วย และเน้นนำเข้าสินค้าที่หายากและราคาของปัจจัยในการผลิตค่อนข้าง แพง เพราะว่าการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศอาจมีราคาถูกกว่าการผลิตเพื่อบริโภคเอง เป็นผลมา จากต้นทุนการผลิตของประเทศนั้นๆ ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตในประเทศตนเอง ดังนั้นประเทศที่มี ปัจจัยด้านแรงงานมากจะเน้นการส่งออกด้านแรงงาน ส่วนประเทศที่มีปัจจัยด้านต้นทุนมากก็จะเน้น การส่งออกปัจจัยด้าน

ต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพในการส่งออกมากที่สุด (Leamer, ๑๙๙๕: ๑๓๓๙-๙๔; O'Rourke, ๒๐๐๓: ๑๔)

ทฤษฎีการได้เปรียบในการแข่งขันของพอร์ตเตอร์

เป็นทฤษฎีที่ศาสตราจารย์ไมเคิล พอร์ตเตอร์ (อ้างถึงใน สุขชนิ เมธิโยธิน, ๒๕๕๓: บทคัดย่อ) ได้คิดทฤษฎีความได้เปรียบในการแข่งขันหรือ เรียกอีกอย่างว่า โมเดลเพชร เพื่ออธิบายการค้าระหว่างประเทศ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ทั้ง ๔ ด้าน ทั้งปัจจัยที่เป็นภาพรวมทั้งประเทศ และปัจจัยที่เป็นภาพย่อยของหน่วยธุรกิจ คือ เงื่อนไขของปัจจัย การผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่มาสสนับสนุนอุตสาหกรรม เงื่อนไขโครงสร้างกลยุทธ์ ของหน่วยธุรกิจและการเข้ามาของกลุ่มแข่งขัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต พิจารณาปัจจัยการผลิตของแต่ละประเทศ เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน แต่ปัจจัยเหล่านี้ไม่เหมือนทฤษฎีของเฮกเซอร์ โอลิน เพราะปัจจัยการผลิตที่ต้องพิจารณานั้นที่ คุณภาพของปัจจัยการผลิตด้วย เช่น คุณภาพของแรงงานต้องพิจารณาระดับการศึกษา คุณภาพของ สาธารณูปโภค บทบาทการสร้างปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เช่น การฝึกอบรม การวิจัย การ คิดค้น

๒. เงื่อนไขด้านอุปสงค์ ความต้องการสินค้าของผู้บริโภคที่อยู่ภายในประเทศที่มีความหลากหลาย เป็นแรงกระตุ้นให้หน่วยผลิตเกิดการพัฒนาและการคิดค้นสินค้าใหม่ๆ เพื่อสนองความต้องการผู้บริโภคและครองตลาดในประเทศได้

๓. เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องที่มาสสนับสนุนอุตสาหกรรม การเกิดของอุตสาหกรรมเป็นการกระตุ้นให้ พัฒนาการผลิตในท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายในการผลิต การตลาดและการกระจายสินค้า อุตสาหกรรมที่อยู่ใกล้แหล่งผลิต จะทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนแนวคิดการ ประหยัดต้นทุนการผลิต การแข่งขันระหว่างปัจจัยการผลิตที่นำเข้ามาไปสู่ราคาที่ดี สินค้าคุณภาพสูง และการประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีในตลาดปัจจัยการผลิต ในทางกลับกันทำให้เกิดการได้เปรียบใน การแข่งขันกันในตลาดโลก

๔. เงื่อนไขโครงสร้างกลยุทธ์ของหน่วยธุรกิจและการเข้ามาของกลุ่มแข่งขัน สภาพแวดล้อม ภายในประเทศจะนำไปสู่ความได้เปรียบความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น การลดต้นทุน เร่งผลิต สินค้าที่มีคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนานวัตกรรมสินค้า

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศโดยเสรีนอกจากจะก่อให้เกิดผลผลิตหรือ รายได้ที่ แท้จริงนั้นเพิ่มขึ้นแล้ว ยังสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศคู่ค้าที่สำคัญอย่างน้อย ๖ ประการ ด้วยกัน ได้แก่ (คณะกรรมาธิการศึกษาพระราชบัญญัติ, ๒๕๔๖: ๒๒-๒๓)

๑. ผลต่อแบบแผนการบริโภค และราคาของสินค้า เนื่องจากการค้าขายระหว่างประเทศ ทำให้จำนวนสินค้าที่อุปโภคและบริโภคมีเพิ่มมากขึ้นความเป็นอยู่ของผู้บริโภคจะดีขึ้น ทั้งนี้ประเทศต่าง ๆ จะพากันผลิตสินค้าที่ตนได้เปรียบมากขึ้นและหันไปซื้อสินค้าที่ตนเสียเปรียบทางการผลิตจาก ประเทศอื่นมากขึ้น ทำให้อุปทานของสินค้าเพิ่มมากขึ้นส่งผลในระดับราคาสินค้านั้นมีแนวโน้มต่ำลง

๒. ผลต่อคุณภาพและมาตรฐานสินค้า การค้าระหว่างประเทศนอกจากจะทำให้ปริมาณการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ยังทำให้ผู้บริโภคได้บริโภค สินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น เพราะมีการแข่งขันในด้านการผลิตมากยิ่งขึ้นทำให้ผู้ผลิตและผู้ ส่งออกเข้มงวดในคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเนื่องจากต้องเผชิญกับคู่แข่งแข่งขันทำให้ต้อง พัฒนาการผลิตโดยการใช้เทคนิคและการนำวิทยาการให้ก้าวหน้าและทันสมัย เรามักจะได้ยินเสมอว่า สินค้าประเภทอุตสาหกรรมที่ผลิตในบางประเทศ มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันเคยของผู้บริโภคในตลาด ต่างประเทศด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ราคาต่ำ คุณภาพสูง และรูปร่างลักษณะสวยงามทำให้เป็นที่ ต้องการของผู้บริโภคเป็นอันมาก เช่น วิทยุ โทรทัศน์และวิดีโอของญี่ปุ่น เป็นต้นและนับวันสินค้า เหล่านี้เป็นที่ต้องการของประเทศอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ประเทศที่นำเข้าทั้งหลายสามารถควบคุม มาตรการการตรวจสอบคุณภาพและการคุมมาตรฐานของสินค้าได้เมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตเพื่อ ตอบสนองภายในประเทศ เพราะว่าการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเป็นไปด้วยความ ยากลำบากกว่าเนื่องจากผู้ผลิตสินค้าจะอยู่กระจัดกระจายทั่วไป

๓. ผลต่อความชำนาญเฉพาะอย่าง การค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาผลิต สินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบที่สูงกว่าเพื่อส่งเป็นสินค้าออกมากขึ้นแต่เนื่องจาก ปัจจัยการผลิตมีจำนวนจำกัด ฉะนั้นจึงต้องดึงปัจจัยการผลิตจากการผลิตสินค้าชนิดอื่น ซึ่งบัดนี้ผลิต น้อยลง เพราะมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบเช่น ไทยดึงปัจจัยการผลิตจากการผลิตผ้า มาผลิต ข้าวส่วนญี่ปุ่นก็จะดึงปัจจัยการผลิตจากข้าวมาผลิตผ้าแทน เพราะฉะนั้น ปัจจัยการผลิตจะมีความ ชำนาญเฉพาะอย่างมากขึ้นเกิดการประหยัดต่อขนาดเป็นผลให้ต้นทุนต่อหน่วยลดต่ำลง

๔. ผลต่อการเรียนรู้ในด้านเทคโนโลยีการบริหารและการจัดการ การค้าระหว่างประเทศทำให้ สามารถเรียนรู้ทั้งด้านเทคนิคการผลิตโดยการนำเอาเทคนิคการผลิตหรือวิธีการผลิตที่เหมาะสมและ ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสินค้าภายในประเทศเช่นเทคนิคหรือวิธีการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตทางด้าน เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของการเลียนแบบระหว่างประเทศซึ่งวิธีการนี้ ประเทศญี่ปุ่นในอดีตได้ไปใช้และได้ผลมาแล้ว โดยได้เลียนแบบเทคนิคและวิธีการผลิตของอังกฤษ และ ประเทศชั้นนำในยุโรปโดยการนำส่งไหมดิบออกไปขายแลกกับการนำ

เขาสินค้าประเภททุน และเครื่องจักรส่งผลให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วได้ ในที่สุดในขณะที่เดียวกันการค้า ระหว่างประเทศเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ได้เรียนรู้และนำเอา เทคนิคทางด้านการจัดการ หรือ เทคนิคทางด้านการบริหาร จากประเทศที่ก้าวหน้าหรือพัฒนาแล้ว ไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงนิยมเปิดการค้าขายติดต่อกับต่างประเทศ การปิด ประเทศไม่ติดต่อกับต่างประเทศนั้นจะทำให้ประเทศนั้น ไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้เทคนิค ดังกล่าว การเปิดประเทศติดต่อกับต่างประเทศต่างๆของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปัจจุบันก็ ตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล ดังที่กล่าวแล้ว

๕. ผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปเชื่อว่าการค้า ระหว่าง ประเทศเป็นตัวจักรที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะ ประเทศกำลังพัฒนาโดยผ่านกระบวนการส่งออกเพราะว่าประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป ประชากร ส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจน ตลาตกภายในประเทศแคบ จึงเป็นอุปสรรคต่อการค้า ขาย ด้วย เหตุนี้จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วเนื่องจาก ประชากรมี รัดับรายได้สูง ตลาตกภายในประเทศกว้างขวางตลอดจนการคมนาคมสะดวกสบาย มี ผลให้ความ ต้องการ ในซื้อสินค้าและบริการจากประเทศกำลังพัฒนาสูงขึ้น เพราะฉะนั้นการพึ่งพา อาศัยตลาด ต่างประเทศจึงเป็นทางออกที่สำคัญในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาประเทศใน ขณะเดียวกัน ผลจาก การที่มีรายได้จากการส่งออกมากขึ้น ย่อมทำให้ประเทศกำลังพัฒนามีเงินตรา ต่างประเทศเพื่อที่จะ นำเข้าสินค้าทุนและเครื่องจักร เพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจดังกล่าว ย่อมใช้เงินทุนเป็นจำนวนมากเกินกว่าความสามารถของประเทศกำลัง พัฒนาจะหามาได้ใน ระยะเวลาอันสั้น

๖. ผลต่อรายได้และการจ้างงานการส่งออกเพิ่มขึ้น ย่อมมีผลทำให้รายได้และการจ้าง งาน ภายในประเทศเพิ่มขึ้นหรือเป็นการเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศนั่นเอง การเพิ่มขึ้นของการ ส่งออกจะ ทำให้ประเทศได้รับรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการในต่างประเทศซึ่งมีผลให้ กระแส หมุนเวียนของระดับรายได้ในระบบเศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้น ผู้ผลิตจะเพิ่มการใช้จ่ายใน ระบบเศรษฐกิจ มากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริ โภคของผู้ผลิตก็จะตกไปเป็นรายได้ของบุคคลกลุ่มอื่นๆ ต่อไปกระบวนการ เช่นนี้จะดำเนินไปเรื่อยๆและเมื่อรวมรายได้ของบุคคลที่เพิ่มขึ้นในระบบ เศรษฐกิจ จะเห็นว่ารายได้ ประชาชาติก็จะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนสูงกว่ารายรับจากการส่งออกในหลาย เท่าและผลจากการเพิ่มของ รายได้ประชาชาตินี้เอง ย่อมเป็นผลทำให้มีการเพิ่มอุปสงค์ของสินค้า และบริการภายในประเทศทำให้ การผลิตรายได้และการจ้างงานภายในประเทศขยายตัวมากขึ้น สำหรับประโยชน์การค้าระหว่างประเทศคือเมื่อประเทศต่างเลือกสินค้าที่มีความถนัดหรือ ปัจจัยอื่น ที่เหมาะสม ด้วยเหตุดังกล่าวการค้าระหว่างประเทศจึงเหมือนการจัดสรรทรัพยากรของโลก ที่มีอยู่

อย่างจำกัดให้สามารถตอบสนองความต้องการของโลกได้มากที่สุด เพราะถ้าแต่ละประเทศ เลือกลินค้าที่ตนถนัดมีต้นทุนต่ำแล้วนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันจะช่วยให้พลโลกได้สินค้าที่มาจากคุณภาพและราคาถูกสนองความต้องการมากขึ้น แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันต่างๆกลับใช้นโยบายการค้าโดยคุ้มกันมีการใช้มาตรการเพื่อถกกันทางการค้าสินค้านำเข้าส่งเสริมสินค้าส่งออกอันเป็นเรื่อง นโยบายของการค้าระหว่างประเทศ

ผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าการค้าระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศคู่ค้า แต่การค้าระหว่างประเทศก็มีผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาแก่ประเทศคู่ค้าได้เหมือนกันซึ่งผลกระทบที่สำคัญ พอจะจำแนกได้อย่างน้อย ๖ ประการด้วยกันคือ

๑. ผลต่อเสถียรภาพของราคาการค้าระหว่างประเทศที่มุ่งเน้น ให้ประเทศผลิตสินค้าที่ตนนั้น จะมีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบไม่ก็ชนิดหรือชนิดเดียวกันนั้น จะเป็นผลให้รายได้ของประเทศ โดย ขึ้นอยู่กับการจำหน่ายสินค้าออกเพียงไม่ก็ชนิดการผลิตและรายได้ของประเทศจึงเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ตัวอย่างเช่น ในอดีตที่ผ่านมา รายได้จากส่งออกของไทยมาจากข้าว ยามใดที่ไทยสามารถส่งข้าว ออกได้มากกว่าเดิม เนื่องจากความต้องการข้าวในตลาดโลกมีสูงจะมีผลให้รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรืองและประชาชนมีการใช้จ่ายมากจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้ ในกรณีตรงข้าม หากอุปสงค์จากต่างประเทศในการเสนอซื้อข้าวลดลงอย่างมากก็จะทำให้รายได้จากการจำหน่ายข้าว ลดลง การใช้จ่ายในประเทศลดลงจนทำให้เกิดภาวะเงินฝืดเป็นต้น และถ้าระบบเศรษฐกิจมีการพึ่งพา การนำเข้าจากต่างประเทศในระดับสูงก็จะก่อให้เกิดที่ตามมา คือ ปัญหาของเสถียรภาพราคาได้ เช่นกัน เช่น การขึ้นราคาน้ำมันดิบอย่างของกลุ่มผู้ผลิตน้ำมันเพื่อส่งออก เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๖ และ พ.ศ.๒๕๒๑ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นทั่วโลกและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอันมาก เนื่องจากน้ำมันเป็นสิ่งจำเป็นในการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้นราคาสินค้าจึงต้องสูงขึ้นตามทำให้ ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้นได้

๒. ผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่สนับสนุนให้ประเทศผลิตสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบนั้นมีผลให้หลาย ๆ ประเทศอาจต้องซื้อสินค้าเข้าประเทศเป็นมูลค่ามากกว่ามูลค่าสินค้าออก ทำให้เกิดการขาดดุลใน การค้าอาจจะทำให้ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศขาดดุลด้วย ซึ่งจะทำให้ประเทศต้องสูญเสีย ทองคา หรือทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ สาเหตุสำคัญเนื่องจาก อัตราการค้า (Term of Trade) ของประเทศคู่ค้าไม่เท่ากัน ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป สินค้าส่งออกมักจะเป็นสินค้า เกษตรกรรม ซึ่งระดับราคามักจะต่ำกว่าและขาดเสถียรภาพ เมื่อเทียบกับราคาสินค้านำเข้า ซึ่งมักจะเป็นสินค้าจำพวกทุนและสินค้าอุตสาหกรรม ผลที่ตามมาคืออัตราการค้าของ

ประเทศกำลังพัฒนามี แนวโน้มลดลง นั่นคือ มูลค่าจากการส่งออกน้อยกว่ามูลค่าของสินค้า นำเข้าส่งผลให้เกิดปัญหา เสถียรภาพเศรษฐกิจต่อประเทศคือ ปัญหาดุลการค้าและ ดุลการชำระเงินขาดดุลในที่สุด

๓. ผลต่อความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ระหว่างประเทศ การที่อัตราการค้า ระหว่าง ประเทศของประเทศกำลังพัฒนามีแนวโน้มลดลงนั้น ทำให้การกระจายรายได้ในระดับ นานาชาติซึ่งไม่ เท่าเทียมกันอยู่แล้วยิ่งมีความไม่เป็นธรรมมากขึ้นทั้งนี้เพราะเป็นการ โอนทรัพยากร จากประเทศกำลัง พัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาโดยกระบวนการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน นั้นเองในขณะเดียวกัน การหล่อหลอมรสนิยมระหว่างประเทศให้อยู่ในแบบแผนเดียวกัน ก็เป็น กลไกสำคัญอีกประเภทหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้ระหว่างประเทศเลวลงเพราะว่าบริษัทการค้า ขนาดใหญ่ในประเทศที่ตามมา ก็คือ การบริโภคสินค้าจากอุปโภคและบริโภคในสินค้า อุตสาหกรรมนำเข้ามามีมากขึ้นทำให้ต้องเสีย เงินตราต่างประเทศมากขึ้นในขณะที่รายได้จากการ ขายสินค้าออกเพิ่มขึ้นน้อยกว่า

๔. ผลต่อประสิทธิภาพของ นโยบายทางเศรษฐกิจยิ่งภาคการค้าระหว่างประเทศขนาด ใหญ่ ขึ้นเพียงใดทำให้ การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจภายในประเทศจะมีประสิทธิภาพน้อยลง เท่านั้น เช่น เมื่อเกิดปัญหาเงินเฟ้อขึ้นภายในประเทศที่ผ่านกลไกของทั้งราคาสินค้าออกและราคา สินค้าเข้า นโยบายเพื่อแก้ปัญหาเงินเฟ้อจะมีความยุ่งยากมากขึ้นตามไปด้วย เพราะในกรณี เช่นนี้ รัฐบาลไม่ เพียงแต่จะต้องเข้าใจกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศว่ามีความ สัมพันธ์กันอย่างไร หากทว่ายังต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจและนโยบายทาง เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า ด้วยว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศทำให้กลไก แก้ไขปัญหาดังกล่าวซับซ้อน ขึ้น

๕. ผลต่อรายได้และการจ้างแรงงาน ประเทศที่มีการพึ่งพาทางการค้าระหว่างประเทศ ใน ระดับที่สูง หากรายได้จากการส่งออกลดลงก็ดี หรือการนำเข้าเพิ่มขึ้นมากก็ดี โดยที่ผลสุทธิของ การ นำเข้าสูงกว่าการส่งออกย่อมส่งผลให้ รายได้และการจ้างงานของประเทศนั้นลดลง ผลจะ เป็นไป ในทางตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาแล้ว

๖. ผลต่อปัญหาความมั่นคงของประเทศ การดำเนินนโยบายการค้าโดยเสรีที่มุ่งให้ ประเทศ ผลิตสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบเพียงไม่กี่ชนิดหรือเพียงชนิดเดียว ส่งผลกระทบต่อความ มั่นคงของ ประเทศได้ง่าย เพราะถ้าหากว่าการค้าต่างประเทศต้องหยุดชะงักลง ไม่ว่าจะเป็นด้วย เหตุผลที่สำคัญ เช่น การเกิดสงคราม การขัดแย้งทางการเมืองกับบางประเทศ ความยุ่งยาก ทางด้านการขนส่งระหว่างประเทศ เป็นต้น ย่อมส่งผลให้ประชาชนภายในประเทศเดือดร้อน เนื่องจาก การขาดแคลน สินค้าอุปโภค บริโภค ขาดแคลนวัตถุดิบ และสินค้าทุนในการพัฒนา

ประเทศ เป็นต้น จากเหตุผล ดังกล่าวข้างต้นทำให้ไม่มีประเทศใดในโลกนี้ยึดถือ นโยบายการค้าเสรี ตามหลักการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศของเควิด ริคาร์โด และนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกอย่างแท้จริง แต่ได้หันมาใช้นโยบาย การค้าแบบคุ้มกัน ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมหรือ การผลิตสินค้าชนิดต่าง ๆ ขึ้นใช้เองในประเทศเพื่อมิให้เศรษฐกิจของประเทศต้องขึ้นอยู่กับการผลิต สินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจนเกินไป เนื่องจากอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นภายในประเทศ อาจยังไม่สามารถ แข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ รัฐจึง จำเป็นให้ความช่วยเหลือและคุ้มกันโดยใช้มาตรการที่สำคัญ คือ กำแพงภาษีสินค้าขาเข้า และโควตา นำเข้า เป็นต้น (วาสนา จักรแก้ว, ๒๕๕๗:๒๗-๒๘)

บทบาทหน้าที่ของหอการค้าจังหวัด

หอการค้ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของท้องถิ่น และ ประเทศ หอการค้าเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบวิสาหกิจ หรือนักธุรกิจเอกชนในจังหวัดนั้นๆ มีสภาพ เป็นนิติบุคคลที่สามารถระดมทรัพยากรบุคคล เครื่องมือ มาตรการต่างๆสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมใน การพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของสหกรณ์โดยการแก้ไขปัญหาการค้าพืชผลทาง การเกษตรตกต่ำ วิเคราะห์วิจัย การวางแผนขั้นตอนการบริหารธุรกิจ และโครงสร้างทางการตลาด เพื่อเสนอแนะ แนวทางการดำเนินธุรกิจให้แก่สหกรณ์เพื่อให้สหกรณ์สามารถคำนวณ วิเคราะห์ปัจจัย ความสำเร็จ ความเข้มแข็ง ต้นทุน ผลผลิต กำไร สิทธิประโยชน์ของตนเองเพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอต่อ การตัดสินใจในการดำเนินการ ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกประเทศด้าน การตลาด แหล่งวัตถุดิบ ช่วยสหกรณ์ในการหาแหล่งจำหน่ายสินค้า การหาวัตถุดิบ พัฒนาเทคนิค และวิธีการ ให้ความช่วยเหลือเป็นที่พึ่งจัดหาแหล่งทุนทางการเงิน การตลาด ให้คำปรึกษาและ ความทางวิชาการ เทคโนโลยีใหม่ๆที่ทันสมัยในการบริหารจัดการสหกรณ์ ซึ่งหากหอการค้าสามารถช่วยเหลือในด้านทรัพยากรในการบริหาร การแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆของสหกรณ์แล้วจะทำให้ประชาชน ในชุมชนท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของชุมชนสังคมมีความเจริญขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเจริญยิ่งขึ้นไปด้วย

บทบาทของหอการค้าซึ่งเป็นสถาบันนิติบุคคลตามกฎหมาย (พ.ร.บ. หอการค้า พ.ศ. ๒๕๐๘) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจ การแก้ไขปัญหา อุปสรรค ในการประกอบธุรกิจของสมาชิก ซึ่งก็คือนักธุรกิจในจังหวัด สามารถสร้างอำนาจในการเจรจา ต่อรองทำความเข้าใจกลางทางการค้า อันเป็นการรักษาผลประโยชน์ทางการค้าร่วมกันของจังหวัด ตลอดจนเผยแพร่และเปลี่ยนทัศนคติในด้านการค้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หอการค้าจังหวัดสามารถ อำนาจประโยชน์แก่สมาชิก และประเทศชาติได้เป็นอย่างดีเพราะหอการค้าจังหวัดมีสมาชิกที่ ประกอบวิสาหกิจทุกสาขาอาชีพจากทุกอำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลสถิติ

ข้อเท็จจริง ปัญหาและอุปสรรคต่างๆแล้วนำมาร่วมกันเพื่อพิจารณาเพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ไขและหาข้อยุติในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้ นอกจากนี้เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ท้องถิ่นและจังหวัด อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น บทบาทของหอการค้ากล่าวโดยสรุปดังนี้ (หอการค้าจังหวัดมหาสารคาม <http://www.mkchamber.com>, ๒๕๖๐)

๑. บทบาทต่อสมาชิก คือ

๑.๑ ส่งเสริมการขาย เช่นมีการจัดแสดงสินค้า การกำหนดและรับรองคุณภาพ และมาตรฐานของสินค้า เข้าร่วมเป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า ร่วมมือการค้ากับต่างประเทศ ตลอดจนการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

๑.๒ พัฒนาระบบการบริหารการตลอด คือทำหน้าที่วิเคราะห์วิจัย การวางแผน ขั้นตอนการบริหารธุรกิจ และโครงสร้างทางการตลาดเพื่อเสนอแนะ แนวทางการดำเนินธุรกิจให้สมาชิก

๑.๓ แก้ปัญหาอุปสรรคให้แก่สมาชิก คือให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ข้อขัดข้องต่างๆ ในการดำเนินงาน

๑.๔ ให้ข้อมูลข่าวสารทางการตลาด แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกประเทศด้านการตลาด แหล่งวัตถุดิบ การร่วมการลงทุนแนวโน้มทางเศรษฐกิจ และการประสานงานระหว่างหอการค้ากับหน่วยงานของรัฐบาล

๑.๕ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในด้านอื่นๆเป็นที่พึงของสถาบันการเงิน การตลอดให้คำปรึกษาและความรู้วิชาการ เทคโนโลยีใหม่ๆที่ทันสมัย

๒. บทบาทของหอการค้าต่อส่วนรวม

๒.๑ ระดับท้องถิ่น หอการค้ามีบทบาทอย่างมากในระดับท้องถิ่น คือหอการค้าเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบวิสาหกิจ หรือนักธุรกิจเอกชนในจังหวัดนั้นๆดำเนินการในรูปสถาบันมีสภาพเป็นนิติบุคคลที่สามารถระดมทรัพยากรบุคคล เครื่องมือ มาตรการต่างๆพร้อมทั้งประสานงานเกี่ยวกับส่วนกลางเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในท้องถิ่น รักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการเป็นสถาบันเอกชนที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาการกระจายรายได้ และการยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน

๒.๒ ระดับประเทศ หอการค้าสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของภาครัฐบาล โดยการเสนอโครงการทางเศรษฐกิจต่างๆที่จะทำให้จังหวัดหรือท้องถิ่นของตนเองเจริญก้าวหน้า หรือเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาต่างๆภายในจังหวัด รวมถึงหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสถาบันทางการค้าขั้นสูงที่เชื่อมโยง

หอการค้าทุกจังหวัด ทำให้สามารถผลักดันเรื่องราวปัญหาในระดับท้องถิ่นมาเป็นปัญหา ระดับประเทศไทย(หอการค้าจังหวัดมหาสารคาม <http://www.mkchamber.com/> ,๒๕๖๐)

การกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ความหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

เขตเศรษฐกิจพิเศษหมายถึงพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดที่ได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมา ภายใต้กฎหมายและการบริหารกิจการ ในลักษณะเฉพาะซึ่งภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนั้น จะมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุน จากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเสนอสวัสดิการพิเศษต่างๆมากมายเพื่อเป็นการดึงดูดการลงทุนจาก ต่างชาติเช่นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการและบริการ ขึ้นพื้นฐานต่างๆตั้งแต่ระบบขนส่งระบบไฟฟ้าระบบประปา นอกจากนี้ยังจัดให้มีกิจการสนับสนุน และกิจการต่อเนื่องได้แก่การจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมสุขอนามัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเป็นต้นซึ่งการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังกล่าวนั้นถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมท้องถิ่นนั้นให้มีความเจริญมาก ยิ่งขึ้น(รายงานของคณะกรรมการเศรษฐกิจการพาณิชย์และอุตสาหกรรมวุฒิสภาพิจารณา, ๒๕๔๘: ๓)

ในแต่ละประเทศแต่ละพื้นที่จะมีคำเรียกเขตเศรษฐกิจพิเศษที่แตกต่างกันออกไปเช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Processing Zone) และคลังสินค้าทัณฑ์บน (Bonded Warehouse) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะให้ความสำคัญกับการ ประกอบกิจกรรมประเภทใดหรือคำใดจะเป็นชื่อที่น่าดึงดูดนักลงทุนมากที่สุดเช่นการประกอบ กิจกรรมในลักษณะของการนำชิ้นส่วนกึ่งสำเร็จรูปมาประกอบแล้วส่งออกจะใช้คำว่าเขต อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกส่วนการนำเข้าผลิตภัณฑ์มาบรรจุกล่องแล้วส่งออกอาจจะใช้คำว่า “คลังสินค้าทัณฑ์บน” และที่สำคัญเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ได้จำกัดเฉพาะประเภทของเขต ประกอบการอุตสาหกรรมเท่านั้นแต่จะครอบคลุมไปถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษทางการค้าการบริการการ ท่องเที่ยวหรือการเกษตร(สิริเพ็ญ แดปรเมศรัมย์, ๒๕๔๘:๕)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้มีการ ลงทุนภายในประเทศโดยมีรูปแบบการบริหารและให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีกฎเกณฑ์แตกต่าง ไปจากกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับปกติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศด้วยการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นประตูการค้าในฐานการผลิตและระบายสินค้าของนักลงทุนทั้ง ในและต่างประเทศโดยอาศัยวัตถุดิบและแรงงานจากพื้นที่โดยรอบทั้งภายในและประเทศเพื่อนบ้าน

ผ่อนคลायกฎระเบียบที่กีดขวางทางการค้าการลงทุนระหว่างประเทศและปรับปรุงกฎหมายนโยบายสนับสนุนการลงทุนในประเทศทั้งด้านสิทธิประโยชน์จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) การผ่อนปรนใช้แรงงานต่างด้าวและการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศส่งเสริมชุมชนในฐานรากให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการเพิ่มปริมาณการค้าการลงทุนการผลิต โดยเฉพาะการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมชนบทและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าสู่ตลาดระดับภาคและประเทศนำไปสู่การจ้างงานลดปัญหาการว่างงานและเพิ่มรายได้และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆจะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตสภาพแวดล้อมชุมชนดีขึ้นนอกจากนี้การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเป็นการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น ย่อมส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวสนับสนุนความมั่นคงและแก้ปัญหาสังคมได้แก่ลดการเคลื่อนย้ายแรงงานอาสาสมัครรวมทั้งสนองการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและด้านวัตถุดิบ (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, ๒๕๕๑:๑๓)

รูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจจัดตั้งได้หลายรูปแบบเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุนโดยการให้สิทธิประโยชน์และกำหนดเงื่อนไขในการประกอบการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ได้แก่เขตการค้าเสรีเขตอุตสาหกรรมเสรีเขตปลอดภาษีเขตการค้าชายแดนเสรี เป็นต้น

เขตการค้าเสรี

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) หมายถึงการรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายในการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยสุดหรือเป็น ๐ % และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับนอกกลุ่มรวมทั้งการลดมาตรการการทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งเน้นด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาระที่มีใช้ภายในหลักแต่เขตการค้าเสรีในระยะหลังๆนั้นรวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (Services) ด้วยเขตการค้าเสรีที่สำคัญในปัจจุบันได้แก่ NAFTA และ AFTA

เขตอุตสาหกรรมเสรี

เขตอุตสาหกรรมเสรี (Free Industrial Zone) หมายถึง พื้นที่ที่บริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างประเทศจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อแข่งขันกับตลาดในต่างประเทศโดยมีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆทางด้านภาษีในการเข้ามาเป็นแรงจูงใจในการลงทุนในเขตอุตสาหกรรมเสรี

เขตปลอดภาษี

เขตปลอดภาษี(Free Trade Zone) หมายถึงอาณาบริเวณที่อยู่ใกล้ท่าเรือหรือท่าอากาศยานที่อนุญาตให้นำเข้าโดยไม่ต้องเสียภาษีเป็นการนำเข้าเพื่อส่งไปยังประเทศที่สามหรือนำเข้าเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าสำหรับส่งออกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าของประเทศนั้นเพื่อส่งไปขายแข่งกับตลาดโลกได้มากขึ้น (วิบูลย์ ตังกิตติภรณ์, ๒๕๓๘ : ๕๕-๕๖)

เขตการค้าชายแดนเสรี

เขตการค้าชายแดนเสรีหมายถึงเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหรืออุตสาหกรรมส่งเสริมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหรืออุตสาหกรรมส่งเสริม (วิบูลย์ ตังกิตติภรณ์, ๒๕๓๘ : ๕๕-๑๑๓) สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีโครงการนำร่อง ๓ พื้นที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนเสรี ได้แก่อำเภอแม่สายและอำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงรายและอำเภอสะเดาจังหวัดสงขลา

เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป)

เขตพัฒนาการส่งออก (แปรรูป) ในประเทศไทยมีตัวอย่างเช่นอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปหมายถึง

๑. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบด้านการเกษตรการประมงจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยหรือส่งออกไปยังต่างประเทศและ

๒. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบด้านการเกษตรภายในประเทศมาทำการแปรรูปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อส่งออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศ (ศิริเพ็ญ แดปรเมศามัย, ๒๕๔๕:๑๐-๑๑.)

หลักกฎหมายเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ

หลักการพื้นฐานของกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษคือการตรากฎหมายขึ้นเพื่อนำมาใช้บังคับกับเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งการตรากฎหมายดังกล่าวจะรวมถึงกฎเกณฑ์ที่จะใช้เป็นหลักในการปฏิบัติสำหรับการดำเนินกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งหลักการพื้นฐานของกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษจะประกอบไปด้วยหลักการรักษาอธิปไตยของชาติหลักความเสมอภาคและรักษาประโยชน์ซึ่งกันและกันหลักการดูแลและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของนักลงทุนและหลักความสอดคล้องกับระเบียบประเพณีการค้าระหว่างประเทศ

หลักการรักษาอธิปไตยของชาติ

คือหลักการที่ดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยแต่ละประเทศจะต้องยึดถือและเคารพอธิปไตยซึ่งกันและกันถือเป็นหลักการที่สำคัญสำหรับกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ดังนั้นบทบัญญัติเกี่ยวกับอธิปไตยของชาติจะต้องกำหนดไว้ในกฎหมายพิเศษนี้ เช่นนิติบุคคลบุคคลสถานประกอบการใดๆภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องอยู่ภายใต้และต้องปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบต่างๆของประเทศไทยทรัพย์สินต่างๆสิทธิประโยชน์และกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายของชาวต่างชาติจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไทยนิติกรรมใดๆที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือขัดต่อความสงบของประชาชนหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือกระทบกระเทือนถึงอำนาจอธิปไตยของชาติไทยย่อมตกเป็นโมฆะและไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย

หลักความเสมอภาคและรักษาประโยชน์ซึ่งกันและกัน

เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาซึ่งมีนิติสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจต่อกันนั้นจะต้องเสมอภาคเท่าเทียมกันอีกทั้งต่างก็มีอิสระในการเข้าทำนิติกรรมโดยปราศจากแรงกดดันหรืออำนาจบังคับใดๆการทำนิติกรรมใดๆที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบหรือมีหน้าที่เพียงฝ่ายเดียวจะต้องได้รับการดูแลและกำกับจากรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมดังนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมการป้องกันการผูกขาดหรือการจำกัดทางการค้าหรือการป้องกันการทำสัญญาที่ไม่เป็นธรรมจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษดังนั้นหลักความเสมอภาคและรักษาประโยชน์ซึ่งกันและกันถือเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศอีกหลักหนึ่ง

หลักการดูแลและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของนักลงทุน

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเกิดขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศรวมถึงความต้องการที่จะได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประโยชน์และการจัดการบริหารที่ทันสมัยจากต่างประเทศเหล่านั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงจำเป็นต้องมีนโยบายเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจูงใจชาวต่างชาติและเพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วสามารถทำกำไรได้ดังนั้นนโยบายพิเศษจึงหมายความรวมถึงสิทธิพิเศษต่างๆที่นักลงทุนจะได้รับและหลักการในการคุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของนักลงทุนอันได้แก่

๑. สิทธิลดหย่อนหรือยกเว้นด้านภาษีอากร
๒. สิทธิพิเศษในการครอบครองหรือถือครองกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์
๓. หลักประกันในการนำเงินเข้ามาลงทุนและการส่งผลกำไรออกนอกประเทศ
๔. การมีสิทธิเด็ดขาดในการบริหารกิจการของตนเองอย่างอิสระโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ

๕. ผลิตภัณฑ์บางส่วนสามารถขายในตลาดภายในประเทศได้

๖. ระยะเวลาประกอบการสามารถขยายหรือร่นได้

๗. การเข้าออกประเทศสะดวกขึ้นตอนไม่ยุ่งยาก

หลักการสอดคล้องกับระเบียบประเพณีการค้าระหว่างประเทศ

เนื่องจากเขตเศรษฐกิจพิเศษมีความสัมพันธ์กับการนำเข้าเงินทุนต่างประเทศการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้มุ่งเน้นส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ดังนั้นประเพณีปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศซึ่งยึดถือกันมานานจะต้องเป็นหลักการหนึ่งของกฎหมายเศรษฐกิจสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ไม่อาจขัดแย้งได้ (ศิริเพ็ญ แดปรเมศรัมย์, ๒๕๔๕: ๑๒-๑๕)

ประโยชน์ของกฎหมายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

กฎหมายเศรษฐกิจพิเศษสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นเครื่องมือในการรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจของชาติเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการสร้างสภาพแวดล้อมการลงทุนที่ดีและเป็นวิธีปรับระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญอีกทั้ง เป็นหลักประกันในการรักษาระเบียบกติกาของเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจพิเศษและหลักประกันการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศและส่งเสริมความทันสมัยแก่เศรษฐกิจภายในประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับผู้ประกอบการ รัฐจะต้องมีมาตรการจูงใจมาตรการอำนวยความสะดวกและมาตรการหลักประกันและคุ้มครองแก่ผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๑. มาตรการจูงใจ

ก. สิทธิประโยชน์ด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล

๑. ผู้ประกอบการจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีกำหนดระยะเวลา ๘ ปีนับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการนั้นและให้ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ ๕๐ ของอัตราปกติเป็นระยะเวลา ๕ ปีนับจากวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

๒. ผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการขาดทุนในระหว่างที่ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้สามารถนำผลขาดทุนประจำปีที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้นไปหักออกจากกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นภายหลังระยะเวลาที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลมีกำหนดเวลาไม่เกิน ๕ ปีนับแต่พ้นกำหนดเวลานั้นโดยจะเลือกหักกำไรสุทธิของปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้

๓. เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาเกินสามปีนับแต่วันที่มีเงินได้นิติบุคคลหากผู้ประกอบการนำผลกำไรเป็นส่วนเพิ่มทุนหรือขยายกิจการเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของทุนของกิจการเดิมหรือหากผู้ประกอบการมียอดส่งออกผลิตภัณฑ์เกินกว่าร้อยละ ๘๐ ของผลผลิตทั้งหมดสามารถขอรับสิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลอีกร้อยละ ๒๕ ของภาษีเงินได้นิติบุคคล

๔. คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลหัก ณ ที่จ่ายมีกำหนดระยะเวลาและอัตราตามที่คณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษกำหนด

๕. ผู้ประกอบการต่างด้าวที่นำเงินเข้ามาลงทุนในกิจการภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะได้รับยกเว้นเงินปันผลจากกิจการที่ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษเมื่อมีการส่งเงินปันผลดังกล่าวออกนอกประเทศไทย

๖. ผู้ประกอบการที่รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการส่งเสริมรักษาสิ่งแวด ล้อมเข้ามาใช้ในกิจการที่ประกอบในเขตเศรษฐกิจพิเศษมีสิทธิขอรับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีหัก ณ ที่ จ่ายสำหรับการ โอนค่าตอบแทนสิทธิในการรับโอนเทคโนโลยีจากต่างประเทศจากคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษได้

๗. สถาบันการเงินการประกันภัยที่ประกอบกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลประเภทกำไรจากอุตสาหกรรมที่ประกอบในเขตเศรษฐกิจพิเศษเมื่อมีการส่งกำไรดังกล่าวออกนอกประเทศไทย

ข. สิทธิพิเศษด้านค่าธรรมเนียมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต

๑. ผู้ประกอบการจะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมอากรขาเข้าภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตสำหรับเครื่องจักรอุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้รวมทั้งส่วนประกอบของสิ่งดังกล่าวที่ จำเป็น ต้องใช้ในการผลิตสินค้าและของที่ต้องใช้สำหรับการก่อสร้างประกอบหรือติดตั้งเป็นโรงงานหรืออาคาร ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒. ผู้ประกอบการจะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมอากรขาเข้าภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตสำหรับวัตถุดิบหรือของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและนำเข้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อใช้ในการผลิตเพื่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

๓. ผู้ประกอบการจะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมอากรขาออกภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตสำหรับผลิตภัณฑ์สิ่งพลอยได้หรือสิ่งอันใดที่ได้จากการผลิตโดยใช้วัตถุดิบและได้ทำการผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษเมื่อมีการส่งออกซึ่งผลิตภัณฑ์หรือสิ่งพลอยได้หรือสิ่งอันใดนั้นออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

๔. ผู้ประกอบการจะได้รับการลดหย่อนค่าธรรมเนียมอากรขาเข้าภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตจำนวนร้อยละ ๕๐ สำหรับวัตถุดิบหรือของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรและนำเข้าไปในเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อใช้ในการผลิตและจำหน่ายในราชอาณาจักรไทย

ค. สิทธิพิเศษด้านภาษีบำรุงท้องที่หรือภาษีท้องถิ่น

ผู้ประกอบการมีสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีต่างๆที่เรียกเก็บโดยองค์กร ท้องถิ่นเมื่อประกอบการตามประเภทหรือตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนกำหนดไว้สำหรับมาตรการจูงใจด้านภาษีอากรในส่วนนี้เป็นมาตรการจูงใจพื้นฐานโดยทั่วไปที่มีการเสนอให้แก่นักลงทุนในประเทศไทยสำหรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ใช้ในปัจจุบันสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจ

ง. สิทธิพิเศษและประโยชน์ด้านอื่น ได้แก่

๑. ผู้ประกอบการที่เป็นคนต่างด้าวสามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ตามจำนวนที่คณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษกำหนดหรือมีสิทธิทำการเช่าหรือเช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน ๕๐ ปีจากคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒. ผู้ประกอบการต่างด้าวหรือคนต่างด้าวที่เป็นช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการสามารถทำงานและพำนักอยู่ในประเทศไทยได้

๓. คู่สมรสหรือบุตรหรือผู้อยู่ในความอุปการะของคนต่างด้าวตาม ๒. สามารถพำนักอยู่ในประเทศไทยได้เช่นเดียวกับคนต่างด้าวนั้น

๔. คนงานต่างด้าวสามารถเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้เป็นการชั่วคราวแต่ไม่มีสิทธิพำนักในประเทศไทยวันแต่จะได้รับการอนุญาตจากคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นกรณี พิเศษ

๕. ผู้ประกอบการต่างด้าวสามารถประกอบกิจการตามบัญชี ก. ข. และ ค. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๘๑ ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

๖. ผู้ประกอบการสามารถนำค่าขนส่งค่าไฟฟ้าค่าประปาบำรุงรักษาระบบกำจัดน้ำเสียหรืออากาศเสียหรือของเสียจำนวน ๒ เท่าของจำนวนเงินที่ผู้ประกอบการได้เสียไปหักเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการเพื่อประโยชน์ในการคำนวณภาษีได้

๗. ผู้ประกอบการสามารถหักเงินที่ผู้ประกอบการได้ลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจการออกจากกำไรสุทธิรวมทั้งสิ้นไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของเงินได้ลงทุนในการนั้นโดยจะเลือกหักจากกำไรสุทธิของปี

ใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้ภายใน ๑๐ ปีนับแต่วันที่มิรายได้จากการลงทุนทั้งนี้ นอกเหนือจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ

๘. ผู้ประกอบการสามารถนำเข้าหรือส่งออกเงินตราต่างประเทศอย่างเสรี

๒. มาตรการอำนวยความสะดวก

๒.๑ รัฐจะอำนวยความสะดวกอันอาจเกี่ยวกับการรับจดทะเบียนการออกใบอนุญาตการตรวจสอบมาตรฐานหรือการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกิจการในเขตเศรษฐกิจพิเศษให้อยู่ในองค์กรเดียวและสถานที่เดียวกันภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒.๒ รัฐจะอำนวยความสะดวกเพื่ลดขั้นตอนและร่นระยะเวลาสำหรับการจดทะเบียนหรือการขออนุญาตต่างๆ รวมถึงการพิจารณาหรืออนุมัติด้วย

๒.๓ รัฐจะอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานที่จะให้บริการคำปรึกษาด้านกฎหมายระเบียบประกาศ ต่างๆ ข้อมูลสถิติข่าวสารสารสนเทศที่ทันสมัยรอบด้านอย่างทันทีแก่ผู้ประกอบการ โดยไม่คิดมูลค่า

๒.๔ รัฐจะอำนวยความสะดวกให้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินเพื่ออำนวยความสะดวกด้านเงินทุนสินเชื่อการให้คำปรึกษาการลงทุนการบริการ โอนเงินระหว่างประเทศหรือการออกหนังสือค้ำประกันแก่ผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยรัฐจะยกเว้นหรือลดหย่อนค่าธรรมเนียมภาษีต่างๆ ที่สถาบันการเงินดังกล่าวพึงต้องชำระตามกฎหมาย

๒.๕ รัฐจะอำนวยความสะดวกให้มีการจัดตั้งสถานพยาบาลสถาบันการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาขึ้นในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒.๖ รัฐจะจัดให้มีระบบการกำจัดน้ำเสียและของเสียในรูประบบรวมโดยคิดค่าบริการในอัตราต่ำเพื่อการรักษาคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๗ รัฐจะจัดสรรเงินกู้ระยะยาวดอกเบี้ยต่ำให้แก่ผู้ประกอบการกู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนในการประกอบกิจการเกี่ยวกับระบบรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมกิจการสถานพยาบาลกิจการสถานศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๓. มาตรการให้หลักประกันและคุ้มครอง

๓.๑ รัฐจะไม่โอนกิจการของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นของรัฐ

๓.๒ รัฐจะไม่ประกอบกิจการเองในเขตเศรษฐกิจพิเศษอันเป็นการแข่งขันกับผู้ประกอบการ

๓.๓ รัฐจะไม่ผูกขาดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันกับของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๓.๔ รัฐจะไม่ควบคุมราคาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๑.๕ รัฐจะไม่ออกคำสั่งหรือกฎระเบียบข้อห้ามหรือข้อจำกัดการส่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

๑.๖ รัฐจะไม่อนุญาตให้ส่วนราชการองค์กรของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจนำเข้าผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันกับผู้ประกอบการได้ทำการผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาจำหน่ายภายในประเทศโดยได้รับยกเว้นอากรขาเข้า

๑.๗ รัฐจะต้องมีนโยบายห้ามการนำเข้าผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันกับผู้ประกอบการผลิตได้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยมากกว่าผู้ประกอบการพึงได้รับในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรระหว่างประเทศ

รัฐจะต้องจัดให้มีการทำความตกลงกับรัฐต่างประเทศเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษด้วย เช่น

๑. ข้อตกลงการค้าชายแดนกับประเทศที่มีเขตดินแดนติดต่อกับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เช่น พม่า ลาว

๒. ข้อตกลงกับรัฐภาคีหลายฝ่ายที่เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น โครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ โครงการห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจและโครงการหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ เป็นต้น

๓. สนธิสัญญาทวิภาคีและพหุภาคีกับประเทศต่างๆ

๔. ข้อตกลงขององค์การการค้าระหว่างประเทศเช่น AFTA, WTO, APEC เป็นต้น

๕. ประมวลกฎระเบียบประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน

รัฐต้องวางกติกาด้วยการกำหนดกฎเกณฑ์ในรูปของกฎหมายให้ผู้ประกอบการแข่งขันกันอย่างเสรี (Fair Competition) บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกันโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ ในขณะที่เดียวกันรัฐจะต้องมีองค์กรและกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการ โดยจะต้องมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

๑. ป้องกันไม่ให้เกิดสภาพการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Competition) ซึ่งอาจเกิดจากการแข่งขันที่รุนแรงเกินไปหรือแข่งขันที่เกินขอบเขตอย่างไม่มีเหตุผลหรือไม่มีจรรยาบรรณการค้าหรือไม่สุจริตอันเป็นการกระทำของกลุ่มแข่งขันรายหนึ่งที่มีเจตนามุ่งที่จะเอาเปรียบหรือประทุษร้ายก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่แข่งรายอื่นซึ่งผลเสียหายกระทบต่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค เช่น

๑.๑ การหมิ่นประมาททางการค้า (Trade Disparagement หรือ Trade Libel)

๑.๒ การแสดงข้อความเท็จเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของตนเอง (False Representation about One's Own Product)

๑.๓ การขโมยความลับทางการค้า (Misappropriation of Trade Secrets)

๑.๔ การละเมิดทางการค้า (Trade Infringements) เช่นการปลอมเลียนแบบเครื่องหมายการค้าเครื่องหมายบริการซึ่งทางการค้าสิทธิบัตรหรือการละเมิดสิทธิหรือการดัดแปลงบรรจุภัณฑ์อันเป็นการเลียนแบบให้บุคคลอื่นหลงเชื่อ

๒. ป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Trade Practice) ซึ่งเกิดจากการกระทำของคู่แข่งที่มีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคแต่ผลของมันเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งชั้นรายอื่นเช่นการโฆษณาเท็จ (False Advertising) เป็นต้นกฎหมายเหล่านี้หากมีความสมบูรณ์และบังคับใช้ได้ผลก็จะเป็นการจูงใจและสร้างหลักประกันให้แก่ผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้นและยังเป็นการสกัดผู้ประกอบการที่ไม่สุจริตเข้ามาในเขตเศรษฐกิจพิเศษด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค

รัฐจะต้องมีมาตรการด้านป้องกันการผูกขาด (Antitrust) เพื่อมิให้ผู้ประกอบการใช้สถานภาพทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าเอาเปรียบลูกค้าหรือผู้บริโภคที่อ่อนแอกว่าด้วยการจำกัดทางการค้า (Restraint of Trade) หรือปฏิบัติทางการค้าที่เป็นการจำกัดสิทธิ (Restrictive Trade Practice) เช่น

๑. การรวมหัวกันกำหนดราคา (Price Fixing หรือ Price Control)

๒. การรวมหัวแบ่งเขตตลาด (Division of Markets)

๓. การรวมหัวคว่ำบาตร (Group Boycotts)

๔. การกำหนดราคาขายปลีก (Resale Price Maintenance)

๕. การจำกัดลูกค้าและอาณาเขตการค้า (Customer and Territorial Restriction)

๖. การผูกมัดค้าขายเฉพาะราย (Exclusive Dealing)

๗. การทำสัญญาผูกมัดหรือข้อตกลงผูกมัด (Tying Contract of Tying Agreement)

๘. การรวมหัวกันในรูปการจัดการร่วม (Corporate Type of Combination) เช่นการควบบริษัท (Merger) การรวมบริษัท (Consolidation) การเข้าถือหุ้นหรือทรัพย์สินของผู้แข่งขันด้วยกัน (Stocks and Assets Acquisition) การเข้าเป็นกรรมการร่วมในบริษัทที่ทำธุรกิจแข่งขันกัน (Interlocking Directorates) รวมทั้งการรวมตัวกันในรูปของ Pool, Cartel, Syndicate หรือ Trust ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์และผลแห่งพฤติกรรมก่อให้เกิดการกระจุกตัวของอำนาจเศรษฐกิจและกระทบถึงระบบการแข่งขันเสรีอันก่อให้เกิดภาวะการแข่งขันน้อยลงกฎหมายเหล่านี้หากมีความสมบูรณ์และบังคับใช้ได้ผลก็จะเป็นการป้องกันการเอาเปรียบทางเศรษฐกิจอันเป็นต้นเหตุของ

การก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมและทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสามารถเติบโตได้บนสังคมที่เป็นธรรมเมื่อสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจที่เป็นระเบียบและเป็นธรรมก็จะก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ (ศิริเพ็ญ แดปรเมศามัย, ๒๕๔๕:๑๔-๑๖)

แผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ

หลักการ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกและให้สิทธิประโยชน์เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการและพัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการที่ดีหรือเพื่อประกอบการเสรี

การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารจัดการ ๒ ชุดซึ่งได้แก่คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษและคณะกรรมการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งสามารถอธิบายหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง ๒ ชุดดังนี้คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษทำหน้าที่เสนอคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษและเสนอแนะคณะรัฐมนตรีในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งอีกทั้งทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการและการจัดตั้งสำนักงานเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐในฐานะองค์การมหาชนคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานรองนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๑๐ คนเป็นกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางในการดำเนินการของเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งประกอบไปด้วยประธานกรรมการผู้ว่าการเขตพิเศษผู้ว่าราชการผู้บริหารปกครองท้องถิ่น ๒ คนและผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๕ คนอย่างไรก็ตามผู้ว่าการเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นจะเป็นมืออาชีพที่มีการว่าจ้างเข้ามาเพื่อบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษและประธานผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องเป็นคนออกราชการ โดยแต่งตั้งจากผู้ที่ได้รับการสรรหา

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนได้แก่

๑. คณะกรรมการนโยบายกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๒. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายจะทำหน้าที่ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ความเป็นไปได้ในทางเศรษฐกิจผลกระทบและความคุ้มค่าพร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับทุนประเดิมวิธีบริหารจัดการสิทธิพิเศษที่จะให้แก่ผู้ประกอบการหรือผู้อยู่อาศัยในเขตเศรษฐกิจพิเศษรวมทั้งความสัมพันธ์กับจังหวัดและองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อเสนอแก่คณะกรรมการนโยบาย

๓. เสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการและตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

อำนาจและหน้าที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

อำนาจหน้าที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษมีด้วยกันหลายประการและมีกรให้อำนาจที่ค่อนข้างอิสระและกว้างขวางซึ่งสามารถจำแนกอำนาจหน้าที่ต่างๆของเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ดังนี้

๑. อำนาจในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถพัฒนาพื้นที่ที่จะได้รับการจัดตั้งให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้หลายวิธีด้วยกันไม่ว่าจะเป็นการจัดหาที่ดินเพื่อจัดตั้งหรือขยายเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งที่ดินที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะได้มานั้นอาจได้มาโดยวิธีการ ๒ วิธีคือการที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจัดหาเองโดยการซื้อเช่าซื้อแลกเปลี่ยนหรือเวนคืนหรือแม้กระทั่งให้เอกชนร่วมทุนโดยตีราคาที่ดินเป็นทุนตลอดจนสามารถถมทะเลได้ อีกกรณีหนึ่งคือการได้มาโดยผลของกฎหมายกล่าวคือสามารถกำหนดในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีผลเป็นการถอนสภาพที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินในเขตที่กำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและให้ตกเป็นของเขตเศรษฐกิจพิเศษนอกจากนี้เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถวางผังเมืองและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจัดรูปและจัดสรรที่ดินโดยอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวนี้เขตเศรษฐกิจพิเศษจะดำเนินการเองหรือว่าจ้างให้เอกชนเข้ามาพัฒนาพื้นที่ให้หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษจะร่วมกับบริษัทจำกัดหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นหน่วยงานของรัฐอื่นๆเพื่อร่วมกันพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวก็ได้

๒. หน้าที่ในการให้บริการผู้อยู่อาศัยหรือผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษตามหลักAREA-BASE-MANAGEMENT เขตเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องมีการให้บริการผู้อยู่อาศัยหรือผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกเรื่องดังนั้นเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงมีอำนาจในการอนุมัติอนุญาตจดทะเบียนต่างๆตามกฎหมายกฎหมายอื่นแต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกฎหมายและอยู่ในอำนาจตรวจสอบดูแลของส่วนราชการเจ้าของอำนาจนอกจากนี้การอนุญาตหรืออนุมัติใดก็ตามเขตเศรษฐกิจพิเศษมีหน้าที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมรวมถึงค่าบริการตามที่คณะกรรมการกำหนดและนำเงินบางส่วนคืนให้แก่องค์กรท้องถิ่นแต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถที่จะขอเลือกดำเนินการต่างๆได้โดยตรงกับองค์กรท้องถิ่น

ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษกับหน่วยงานอื่นนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างหลากหลายและเชื่อมโยงกับหน่วยงานทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะดำรงตำแหน่งเป็น กรรมการในคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยกฎหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่แล้วและมีหน้าที่บูรณาการแผนงานของจังหวัดเพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการเขตเศรษฐกิจพิเศษนอกจากความสัมพันธ์กับหน่วยงานในระดับจังหวัดแล้วในระดับท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่ามีส่วนสำคัญมากสำหรับเขตเศรษฐกิจพิเศษเนื่องจากมีลักษณะการทำงานที่เกี่ยวข้องกันหลายประการเช่นการจัดการพื้นที่ในกรณีที่พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษทับซ้อนกับพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจปกครองและจัดการสาธารณะเหนือเขตของตนตามปกติในขณะที่การจัดการสาธารณูปโภคในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษก็เป็นหน้าที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษไป นอกจากนี้เช่นเดียวกันกับกรณีผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าคณะผู้บริหารท้องถิ่นต้องเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษด้วยและการบริหารจัดการสำหรับการบริหารจัดการอำนาจในการอนุมัติหรืออนุญาต การรับจดทะเบียนหรือรับแจ้งใดๆ ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นให้ถือว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษมีอำนาจเช่นนั้นด้วยโดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีอำนาจบริหารจัดการเช่นเดียวกันดังนั้น จึงเสมือนเป็นทางเลือกของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษว่าจะเลือกใช้บริการของ หน่วยงานใดอย่างไรก็ตามในส่วนค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการ ที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้ทำการจัดเก็บมาจะ ต้องนำบางส่วนส่งคืนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยไม่สามารถเก็บไว้เองทั้งหมดอย่างไรก็ตามการที่มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวนี้จะทำให้ท้องถิ่นสามารถมีรายได้จากภาษีอากรค่าธรรมเนียมและค่าบริการและยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่เขตเศรษฐกิจพิเศษกำหนดเงื่อนไขแก่ผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษในเรื่องส่งเสริมการพัฒนาสาธารณูปโภคหากการดำเนินการต่างๆเป็นไปได้ด้วยดีสาธารณูปโภคใน ท้องที่ดังกล่าวจะได้มีการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ประกอบการและเป็นประโยชน์ทางอ้อมแก่ประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าวนอกจากนี้ยังเป็นการช่วยของค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดทำสาธารณูปโภคอีกด้วย นอกจากนี้หน่วยงานส่วนจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่นยังมีหน่วยงานอื่นอีกมากมายที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะต้องเกี่ยวข้องกับไม่ว่าจะเป็น BOI หรือหน่วยงานท้องถิ่น

ความสำคัญของการค้าชายแดน

แนวความคิดเกี่ยวกับการค้าชายแดน

การค้าชายแดนเกิดขึ้นมาพร้อมๆ การเกิดชุมชนของมนุษย์บนโลกใบนี้ ไม่สามารถจะสืบ ค้นหาหลักฐานมาชี้ชัดได้ว่าเกิดขึ้นมาแต่เมื่อใด แต่สามารถอธิบายได้ว่า นับแต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกัน เป็นชุมชนและสามารถสร้างผลผลิตได้หลากหลายแล้วนาผลผลิตนั้นๆ มาแลกเปลี่ยนกัน เพื่อสนอง ความต้องการของตนในการดำรงชีวิตเป็นเบื้องต้น ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีการใช้เงินตรา มากำหนดราคา สินค้าเพื่อคำนวณราคาผลผลิตเพื่อซื้อขายกันเหมือนเช่นทุกวันนี้ กาลต่อมามนุษย์เกิด การเรียนรู้จน เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางจนสามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ความ ต้องการในผลผลิตก็ เพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนั้นอัตราการเพิ่มของประชากร โลกก็มีมากขึ้น เมื่อ ประชากรของชุมชนมี ปริมาณเพิ่มขึ้นย่อมมีปัญหาของการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นจึงเกิดผู้นำชุมชนที่ ได้รับการยอมรับจาก ประชากรของชุมชนนั้น ๆ ให้มีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหของชุมชน ให้ประชากรได้อยู่อย่างมี ความสุขร่วมกันและเริ่มขยายบทบาทสู่กิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย การ ปกครองชุมชนก็เริ่มเข้ามามี บทบาทมากขึ้น รวมถึงการกำหนดค่าเงินตราของท้องถิ่นตน เพื่อการ ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า แทนการ นาผลผลิตต่อผลผลิตมาแลกเปลี่ยนแบบเดิม และนาไปสู่การกำหนด พื้นที่ด้วยการกำหนดเส้นเขตแดนซึ่ง กลายมาเป็นประเทศตราบเท่าทุกวันนี้ การกำหนดเส้นเขตแดน เพื่อแสดงอาณาบริเวณของเขต ปกครองดังกล่าว ได้แบ่งแยกชุมชนที่เคยอยู่ร่วมกันออกไปเป็น ชุมชนของประเทศที่จัดตั้งขึ้นใหม่ที่มี ขนบธรรมเนียม ประเพณีปฏิบัติ ตลอดจนระเบียบ กฎหมายที่ แตกต่างกัน แต่การ ไปมาหาสู่กันแล้วนา ผลผลิตที่ตนผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อการดำรงชีพ ก็ ยังคงดำเนินต่อไปไม่มีการหยุดหย่อน แม้ว่า ชุมชนที่อาศัยอยู่ได้ถูกแบ่งออกไปเป็นคนละประเทศ แล้วก็ตาม และด้วยเหตุนี้เองที่เป็นที่มาของ “การค้าชายแดน” (นิยม ไวยรัชพานิช, ๒๕๕๐ อ้างถึง ใน วาสนา จักรแก้ว, ๒๕๕๕ : ๓๑)

การค้าชายแดน คือ การค้าและบริการที่เกิดขึ้นใน รูปแบบต่างๆ ผ่านทางพรมแดนของ ประเทศที่ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นกิจกรรม กระทำโดยประชาชนหรือ ผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่ง รูปแบบของการค้าชายแดน ส่วนมากมักจะพบในรูปแบบการค้าขนาดย่อม หรือการค้าขายแบบแผง ลอยและหาบเร่ โดยสินค้าที่ ทำการซื้อขายกันนั้นมักจะเป็นสินค้าที่ใช้ในการบริโภคประจำวัน และ การซื้อขายในแต่ละครั้งจะมี จำนวนไม่มากนัก เช่น การซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตรบาง ชนิด และสินค้าที่หาได้จาก ตามธรรมชาติ เป็นต้น กรรมวิธีและขั้นตอนในการค้าขายสะดวก ไม่มีความซับซ้อน การค้าชายแดน ส่วนใหญ่จะไม่ถูกรายงานลงในสถิติการค้าระหว่างประเทศ เพราะเป็น การค้า

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์และคณะ(นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์และคณะ, ๒๕๕๔:๕๒) ได้สรุปแนวความคิดการค้าชายแดนว่า ธรรมชาติ การค้าชายแดนเป็นการค้าที่เกิดขึ้นจากการไหลของสินค้าและบริการ ข้ามระหว่างพรมแดนของประเทศ ซึ่งการค้าจะเกิดจากความแตกต่างของราคาสินค้าของสองประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างอันเนื่องมาจากความแตกต่างของอัตราภาษี ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การค้าสุรา และบุหรี่ย เป็นต้น

ดังนั้นการค้าชายแดน หมายถึง การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้ค้าหรือกิจการค้าชายที่มีภูมิลานอยู่ในจังหวัด ในอำเภอหรือหมู่บ้านชายแดนติดต่อกับต่างประเทศเพื่อนบ้าน การค้าชายแดนเป็นเรื่องที่ทุกประเทศมักมีประเด็นปัญหาที่มีการขัดแย้งกันมาเสมอ คือ การเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดนไม่ว่าเป็นเส้นเขตแดนจะถูกเคลื่อนย้ายหรือตกลงกันอย่างไร ประชากรที่อยู่อาศัยชายแดนยังมีการคบหาสมาคม การติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

วิวัฒนาการและรูปแบบของการค้าชายแดน

จากความเป็นมาและการก่อเกิดของการค้าชายแดนดังกล่าวข้างต้น การค้าชายแดนได้ดำเนิน มาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการค้าด้วยวิธีแลกเปลี่ยนผลผลิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ต่อกันซึ่งมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ต่อเมื่อมีผลผลิตมากขึ้นและเกินความต้องการในการดำรงชีพของ ตนเอง ก็เริ่มพัฒนาสู่การแลกเปลี่ยนผลผลิต (สินค้า) เพื่อหวังผลกำไร แต่ก็ยังคงจำกัดอยู่ในเฉพาะ พื้นที่บริเวณตามแนวชายแดนที่เคยเป็นชุมชนดั้งเดิม ด้วยการขนส่งข้ามแดนผ่านเส้นทางที่เคยใช้อยู่แต่เดิมเมื่อครั้งยังไม่ได้แบ่งเขตแดน หรืออาณาเขต ที่เรียกกันว่า “ช่องทางการค้าตามธรรมชาติ” หรือ ที่เรียกกันว่า จุดผ่อนปรนทางการค้า” ในปัจจุบัน จนกระทั่งเส้นทางการคมนาคมขนส่งสะดวก มากขึ้น จึงขยายพื้นที่กว้างออกไป แต่ก็ยังคงครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศ คู่ค้าที่มีเขตแดนติดกันเท่านั้น การค้าเช่นนี้ก็เรียกว่า “การค้าชายแดน” การค้าชายแดนในดินแดนที่มีเส้นเขตแดนติดต่อกัน และมีประชาชนที่มีความเหมือนกันในเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา เป็นผลส่งให้ เกิดความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี ความ เป็นอยู่ส่งผลให้มีมูลค่าการค้าสูงและ จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้ การค้าชายแดนที่มีเขตแดนติดต่อกันให้ เจริญก้าวหน้า และยั่งยืนต่อไป

รูปแบบการค้าชายแดนและข้ามแดน

นายนิยม ไวยรัชพานิช(วารสารการค้าระหว่างประเทศ, ๒๕๕๘:๔-๖) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการค้าชายแดนของประเทศไทยได้แบ่ง รูปแบบการค้าชายแดนดังต่อไปนี้

๑. นำคิดตัวไปบริโภค (Consumer Trade) เป็นการซื้อ-ขายกัน ระหว่างประชาชนในบริเวณ แนวชายแดนของสามารถเก็บเป็นสถิติข้อมูลปริมาณการค้าได้

๒. การค้าแบบเงินสด (Cash) เป็นการซื้อ-ขายกันในบริเวณชายแดนที่ใช้เงินสด และมีการสาแดง และเสียบภาษี ณ ด่านศุลกากรที่ควบคุมพื้นที่นั้น ๆ ผู้ซื้อจะเป็นผู้สาแดงตามระเบียบศุลกากร และมีการเก็บสถิติข้อมูลทางการค้า

๓. การค้าแบบขายฝาก (Sale on Consignment License) เป็นการค้าแบบการให้สินเชื่อซึ่งกันและกัน การค้ารูปแบบนี้ต้องอาศัยความเชื่อใจกัน ซึ่งพ่อค้าชายแดนมีความสามารถในการติดต่อกับพ่อค้าในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นผู้ที่ต้องการจะไปลงทุนทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านจะต้องติดต่อกับพ่อค้าชายแดนเพราะเขาจะรู้ข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างดีในการค้า และสามารถให้สินเชื่อแก่กันได้

๔. การค้าแบบต่างตอบแทน (Balance Trade)

๔.๑ Import License คือ กรณีที่พ่อค้าในประเทศ ต้องการซื้อสินค้า และนำสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา ก็จะต้องส่งสินค้าของในประเทศออกไปก่อน จากนั้นเมื่อมีการนำสินค้าเข้า และสินค้าออกในมูลค่าที่เท่ากันแล้ว ก็จะได้ License เมื่อพ่อค้าที่ทำการค้าได้ License แล้ว ก็จะนำ License ที่ได้ไปส่งสินค้านำเข้าได้ในมูลค่าที่เท่ากับที่ส่งสินค้าออก ที่ทุกประเทศทำการค้าใน รูปแบบนี้เพื่อความเสมอภาคทางการค้า และรักษาเงินตรา และเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศของตน ประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่นิยมใช้วิธีการค้ารูปแบบนี้ คือ สหภาพเมียนมาร์ นิยมใช้ มากกว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศกัมพูชา

๔.๒ Border Trade Agreement เป็นรูปแบบการค้าที่ประเทศเพื่อนบ้านเสนอโดยกระทรวงพาณิชย์ เข้าร่วมประชุม JTC (Joint Trade Committee) และกระทรวงการต่างประเทศ เข้าร่วมประชุม JTC ทั้งสองหน่วยงานของไทย จะประชุมร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านทุกปี เพื่อเจรจาเรื่อง การค้าที่ค้าขายผ่านบริเวณชายแดนให้เป็นการค้าที่ถูกต้อง และมีรูปแบบที่ตรงกัน แต่ยังไม่สามารถ ดำเนินการได้ เนื่องจากสหภาพเมียนมาร์ยังไม่ยอมแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการค้ารูปแบบนี้

๕. การค้าแบบหักบัญชี (Account Trade หรือ Counter Trade) การค้ารูปแบบนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่แล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านเรียกร้อง เพื่อให้การค้าชายแดนเป็นการค้าที่ถูกต้อง จึงคิดรูปแบบการค้า โดยการเปิดบัญชีขึ้นมาบัญชีหนึ่ง โดยรัฐบาลของแต่ละประเทศ หากผู้ค้าคนใดจะทำการค้าต้องมาลงทะเบียนเป็นผู้ค้า และดำเนินการส่งของเข้ามาแล้วไปตัดหรือหักบัญชีภายหลัง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว

๖. การค้าแบบสากล (Normal Trade) เป็นการค้าแบบมาตรฐานสากล โดยใช้วิธีการเปิด L/C เป็นรูปแบบการค้าที่นิยมใช้แพร่หลายการค้าชายแดน เป็นลักษณะหนึ่งของความสัมพันธ์

ระหว่าง ประเทศความสัมพันธ์มีลักษณะที่อานวยประโยชน์แก่กัน ในจุดภาคคือตัวบุคคล พ่อค้าแถบชายแดนตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐและระดับมหภาค คือ เศรษฐกิจในภูมิภาคและพ่อค้าส่วนกลางที่เป็นผู้ผลิต สินค้าชายแดนประกอบด้วยระบบการค้า ๒ ระบบคือการค้าในระบบและการค้านอกระบบ ดังนั้นการค้าในระบบคือ การค้าที่ผ่านช่องทางที่ถูกต้อง มีการเสียภาษี การเสียค่าผ่านด่านของแต่ละประเทศตามกฎหมายหรือมีการยกเว้นในบางสิ่งบางอย่างที่เป็นการค้าเล็กๆน้อยๆ การค้านอกระบบคือ การค้าที่ไม่อยู่ภายใต้กฎหมาย หรือการค้าผิดกฎหมายเช่น การ ลักลอบขนสินค้าข้ามแดน รวมทั้งการค้าชายผ่านช่องทางอื่นๆ ที่ไม่ใช่ช่องทางที่มีสาหรับผ่านอย่าง เป็นทางการ โดยที่ชายแดนของประเทศนั้นมีระยะทางที่ลาบากต่อการควบคุมดูแลตลอดแนว การค้าชายแดนมี ๒ ลักษณะ

๖.๑ การค้าปกติเป็นการค้าในวงเงินค่อนข้างสูง โดยระบบพ่อค้าหรือบริษัทที่นำสินค้า เข้า- ออก ประเทศนั้นอย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ตามช่องทางหรือจุดผ่านแดนที่ กำหนดไว้

๖.๒ การค้าย่อยเป็นการค้าเล็กๆ น้อยๆ ที่ผ่านชายแดน ผ่านจุดผ่อนปรนทางชายแดน แต่ผู้ค้า ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตหรือได้รับอนุมัติโดยหลักการ ไม่ต้องทาการจดบันทึก เหมือนกับการค้าปกติ ว่าค้าขายในการปริมาณเท่าไร อย่างไร แต่การค้าย่อยมีข้อจำกัดเพียงอย่างเดียวคือ ต้องค้าขายกัน ในวงเงินที่จำกัดต่อครั้งซึ่งขึ้นอยู่กับกาหนดของแต่ละประเทศ (วารสารรัตนอารีกุล, ๒๕๔๔:๑๕๘-๒๑๐)

ภาพรวมตลาดการค้าชายแดน: ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์และคณะ (๒๕๕๔:๕๔) ได้สรุปภาพรวมตลาดการค้าชายแดนของ ประเทศไทยมีจุดการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งสิ้นประมาณ ๘๐ จุด ทั้งในส่วนของ จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว และจุดผ่อนปรน กระจายอยู่ทั่วประเทศ ๓๐ จังหวัด ชายแดน-กัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นการค้าชายแดนผ่านจังหวัดสระแก้ว ทางด่านบ้านคลองลึกของไทยกับด่านปอยเปตของกัมพูชา รองลงมาเป็นการค้าชายแดนผ่านด่านบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด กับเกาะกง ประเทศกัมพูชา นอกจากนั้นเป็นการค้าผ่านจังหวัดจันทบุรี สุรินทร์ และศรีสะเกษ ตามลำดับ ชายแดนไทย-พม่า ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดกาญจนบุรี โดยเกือบทั้งหมดเป็นการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากพม่า รองลงมาเป็นการค้าผ่านด่านแม่สอด ด่านท่าขี้เหล็ก และด่านเมียวดี นอกจากจากนั้นเป็นการค้าผ่านจังหวัดระนอง เชียงราย ประจวบคีรีขันธ์ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ ตามลำดับ ชายแดนไทย-มาเลเซีย ส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านจังหวัดสงขลาเกือบทั้งหมด ทางด่านปาร์- ดังเบซาร์-รัฐปะลิส นอกจากนั้นเป็นการค้าผ่าน จังหวัดนราธิวาส ยะลา และสตูล ตามลำดับ ชายแดนไทยผ่านจังหวัดหนองคาย ทางด่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว กับเมืองเวียงจันทน์ ประเทศ

ลาว รองลงมาเป็นการค้าผ่านจังหวัดมุกดาหาร กับเมืองจันทบุรี ด้านช่องเม็ก จังหวัด อุบลราชธานี บ้านวังเต่า ประเทศลาว นอกจากนี้เป็นการค้าผ่านจังหวัดนครพนม เชียงราย เลย พะเยา น่านและ อุดรดิตถ์ ตามลำดับ

ประโยชน์ของการค้าชายแดน

การค้าชายแดนนั้นส่งผลประโยชน์ต่อผู้คนที่อยู่อาศัยในบริเวณชายแดนระหว่างประเทศ โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของความแตกต่างทางด้านภาษีที่ทำให้สามารถซื้อสินค้าและบริการได้ ในราคาที่ถูกลง สำหรับพ่อค้าแม่ค้าก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เนื่องจากมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก การค้าขาย อีกทั้งยังส่งผลให้สินค้าและบริการที่ค้าขายในบริเวณชายแดนเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งเป็น ตัวกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการค้นคว้าข้อมูลจากทาง อินเทอร์เน็ต เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังนี้

สิริรัฐ สุกันธา (๒๕๕๕:๒๒๘) ได้ทำการศึกษาสถานการณ์การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศสหภาพเมียนมารวมปี พ.ศ. 2558 (มกราคม – สิงหาคม) พบว่ามีมูลค่าการค้ารวม 144,297.88 ล้านบาท แบ่งเป็นการนำเข้า มีมูลค่ารวม 80,213.20 ล้านบาท การส่งออก มีมูลค่า 64,084.68 ล้านบาทและประเทศไทยขาดดุล การค้า 16,128.52 ล้านบาทสินค้าส่งออกที่สำคัญได้แก่ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซินเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และผ้าฝ้ายและด้ายสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากสัตว์ สัตว์น้ำ โด กระบือ สุกร แพะ แกะ และผลิตภัณฑ์ไม้อื่นๆ ประเภทสินค้าที่ทำการค้าขายในเขตพื้นที่ชายแดนของทั้ง 3 จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก) มีประเภทสินค้าส่งออกหรือนำเข้าที่สำคัญแตกต่างกัน โดยเขตพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงรายและจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเภทสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคและมีปริมาณมูลค่าการค้าซื้อขายค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการค้าชายแดนของจังหวัดตากซึ่งมีปริมาณมูลค่าการค้าซื้อขายค่อนข้างสูงและมีปริมาณซื้อขายค่อนข้างมาก เนื่องจากมีสินค้าถ่านหิน ถ่านหินดิบ ถ่านหินอัดแท่ง ส่วนใหญ่เป็นสินค้านำเข้าจาก ประเทศมาเลเซีย สำหรับด้านดุลการค้าพื้นที่ชายแดนของจังหวัดตากและจังหวัดเชียงรายได้ดุลการค้า หมายความว่า มูลค่าของสินค้าส่งออกมีปริมาณมากกว่ามูลค่าของสินค้านำเข้า แต่ในส่วนของดุลการค้าของพื้นที่ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนขาดดุล นั่นคือ มีมูลค่าสินค้านำเข้ามากกว่าสินค้าส่งออกและมีแนวโน้มขาดดุลลดลง เมื่อมองในภาพรวมทั้ง 3 จังหวัดพบว่าดุลการค้าชายแดนโดยภาพรวมมีแนวโน้มได้ดุลเพิ่มขึ้น

มธุรดา สมัยกุล (๒๕๕๗:๒๗) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน บริเวณตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา ได้แก่ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์สินค้า ปัญหาเรื่องการ ชั่ง ตวง วัด ปัญหาการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ การจัดการขยะ การ ระบายน้ำยังไม่ดีพอ รวมถึงสภาพพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ต่ำ ฤดูฝนจะมีน้ำขัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อ ผู้ประกอบการ นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา ควรมีการเสนอนโยบายไปยังรัฐบาล เพื่อกำหนดให้บริเวณตลาดมิตรภาพชายแดน ไทย-กัมพูชาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นเขตปลอดภาษี และสามารถขายสินค้าลิขสิทธิ์ได้ เพราะ ผู้ประกอบการประสบปัญหากับการจับกุมสินค้าลิขสิทธิ์มาก หากมีการจัดบริเวณนี้ให้เป็นเขต เศรษฐกิจพิเศษ เป็นเขตปลอดภาษีจะทำให้เพิ่มมูลค่าการค้า และดึงดูดนักลงทุนชาวไทยเข้ามา ค้าขายอีกเป็นจำนวนมาก

ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข (๒๕๔๔:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวโน้ม การค้าชายแดนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของ การค้าชายแดน โดยมศึกษาใน ๖ จังหวัดที่มีเขตติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว และประเทศกัมพูชา ซึ่งได้แก่เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุรธานี และ สุรินทร์ จากการศึกษาพบว่า บทบาทการค้าชายแดนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลกระทบต่อ ชุมชน เศรษฐกิจของประเทศไทย และความสัมพันธ์กับ ประเทศคู่ค้า ก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนที่ อยู่บริเวณเขตชายแดนของประเทศและทำให้ ประชาชนในประเทศคู่ค้ามีสินค้าอุปโภคบริโภค ปัญหา และอุปสรรคที่สำคัญของการค้าชายแดน คือ ปัญหาของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ ของประเทศคู่ค้า ปัญหาการค้านอก ระบบของการค้าชายแดน ปัญหานักธุรกิจไทยขาดสภาพคล่อง ทางด้านการเงิน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ เสนอแนวทางในการพัฒนาการค้าชายแดนไว้ ๓ รูปแบบคือ การพัฒนาความร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้านในอนุภาค การพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่าง ยั่งยืน และการเร่งรัดการ พัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ชีวิต สารพัตร (๒๕๕๓:๓๓-๓๖) ได้ศึกษาอิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทาง วัฒนธรรม และ นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถี ของประชาชนใน ชุมชนชายแดน ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงปริมาณ ผลของการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัว แปร อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมและนโยบาย ภาครัฐ (ด้านการส่งเสริม ด้านการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนใน ชุมชนชายแดน และตัว แปรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนชายแดนโดยรวม ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรด้าน นโยบายภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ตัว

แปรด้านความกลมกลืนทาง วัฒนธรรม และตัวแปรด้านอิทธิพลการค้าชายแดน การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายแดนประเทศไทยที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว และ กัมพูชา มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาช้านาน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารด้วย ภาษาไทย ลาว และกัมพูชา การ นับถือศาสนาและการทำกิจกรรมทางประเพณีร่วมกันบริเวณชุมชน ชายแดน ก่อให้เกิดความร่วมมือกัน บริเวณชุมชนชายแดน ก่อให้เกิดความร่วมมือ และสันติภาพ ประชาชนมีการค้าขายตามแนว ชายแดนในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันเพื่อการดำรงชีพ และสามารถพัฒนาไปสู่การค้าระหว่าง ประเทศ จากการที่ประเทศไทยมีนโยบายภาครัฐเปลี่ยน สนาม รมเป็นสนามการค้า และนโยบาย ภาครัฐ (ด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรม) ปัจจัย ต่างๆเหล่านี้ก่อให้เกิดการขยายตัว ทางการค้าชายแดน การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนใน ชุมชนในชุมชนชายแดน ด้านการมีสินค้าอุปโภคบริโภค ด้านการ จ้างงาน และด้านการสร้างรายได้ เพิ่มขึ้น ทั้งยังพบอีกว่าประชาชนในชุมชนชายแดนยังคงมีการ ลักลอบซื้อขายสินค้าตามแนวชายแดน เนื่องจากการขยายตัวทางการค้าชายแดน ความต้องการ บริโภคสินค้าราคาถูกไม่ต้องเสียภาษีอากร แรงจูงใจจากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการลักลอบซื้อขาย สินค้า และปัจจัยด้านพรมแดนที่บริเวณกว้าง ยากต่อการจับกุมของเจ้าหน้าที่

เปรมประชา ดีเมตโล (๒๕๕๒:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการค้าชายแดนและผลกระทบต่อ ชุมชนในอำเภอเชียง ของ จังหวัดเชียงราย พบว่ามีการขยายตัวของการค้าชายแดนมากขึ้นมีการขยาย พื้นที่ค้าขาย สิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการเกิดความคิดให้กับคู่ค้า แต่ยังคงชำระ โดยเงินสดเป็นหลัก สินค้าที่สำคัญคือสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพและเพื่อพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานต่างๆ ลักษณะ รูปแบบของการค้าชายแดนสินค้าที่ส่งออกสำคัญได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง น้ำมัน เชื้อเพลิง เครื่องยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์และ ส่วนประกอบต่าง สินค้านำเข้า ที่สำคัญได้แก่สินค้าเกษตร วัตถุดิบพื้นเมือง สินค้ากิจกรรม สินค้า ประมงและปศุสัตว์ ด้านกลุ่มผู้ค้า มี ๒ กลุ่มคือ ผู้ส่งออกและผู้นำเข้า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ปัญหาด้านลักษณะกายภาพ ปัญหาการชำระเงิน ปัญหาการค่านอกระบบ ปัญหาข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับกฎระเบียบ ส่งผล กระทบของการค้าชายแดนต่อชุมชน

ธานัญญารัตน์ ล้วสมบูรณ์ (๒๕๕๖:บทคัดย่อ) ได้ศึกษานโยบายและมาตรการของ รัฐบาลไทยในการจัด การค้าชายแดน: กรณีศึกษา ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย ผลการศึกษา พบว่าภายหลังประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายการค้าต่างประเทศจนนำไปสู่ กรอบความร่วมมืออนุ ภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง และความตกลงเขตการค้าเสรี อาเซียน-รัฐบาลใน ส่วน ของหน่วยงานราชการ หลักได้มีการปรับนโยบายด้านต่างๆภายในประเทศ มายังหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับนโยบายการค้าต่างประเทศไทย โดยในส่วนของด้านศุลกากร

เชียงใหม่ นั้นในมีการนา นโยบาย และมาตรการต่างๆที่ได้รับมอบหมายจากกรมศุลกากรมา ปัญหา และอุปสรรคได้แก่การ จัดเก็บรายได้ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานจัดเก็บรายได้ของด่านศุลกากร เชียงแสน

ปานรพี รังสี (๒๕๕๑:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราการแลกเปลี่ยน และมูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย การศึกษาพบว่าทั้งใน กรณีที่แบบจำลองมีมูลค่า การค้าชายแดนเป็นตัวแปรต้นและอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงินเป็นตัว แปรตาม และมูลค่าการค้าชายแดนเป็นตัวแปรต้นและอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเป็นตัวแปรตาม พบว่าทั้งสองแบบจำลองมี ความสัมพันธ์ทั้งในระยะสั้นและปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว โดยจาก การทดสอบความเป็นเหตุ เป็นผลพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนและมูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือมีความ เป็นอิสระต่อกัน

เขตโสภณ บุญสนอง (๒๕๕๐:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การค้าระหว่างประเทศไทย- เวียดนาม” เป็น การศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม ซึ่งเน้น การศึกษาถึง โครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทยและเวียดนาม แนวโน้มและทิศทางการส่งออก นโยบายและ มาตรการของภาครัฐที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม รวมถึง กฎระเบียบเงื่อนไข ข้อตกลงทางการค้าของประเทศไทยและเวียดนามจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ธรรรงค์ เส็งเอี่ยม (๒๕๕๐:บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการค้าชายแดนจังหวัดตาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างปัญหาและ อุปสรรคทั่วไปคือเรื่องการนำเข้าและส่งออกสินค้าชนิดและปัญหาความ สะดวกด้านการปิดจุดผ่าน แคน ปัญหาด้านการขนส่งและการสื่อสาร เพราะการขนส่งระหว่าง ประเทศคู่ค้าเสียค่าผ่านทาง ผู้คุม กัน ต้นทุนสูง ความไม่สงบในประเทศคู่ค้า การเมืองระหว่างกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ช่องทาง กฎหมายหาผลประโยชน์ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อให้การค้าชายและ พัฒนายั่งยืน รัฐบาลไทยควร เสริมสร้างสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่าและกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำ โงงอย่างต่อเนื่อง

เรืองศักดิ์ ไชยอุดม (๒๕๕๐:๖๕) ได้ศึกษาปัญหาการค้าชายแดนไทย – พม่า ในอำเภอ แม่สะ เรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจุดผ่อนปรนเพื่อการค้า ชายแดนไทย – พม่า ๑ แห่ง ในช่องทางบ้านเสาหิน สินค้าที่นำเข้ามาส่วนใหญ่เป็นผลิตผลทาง การเกษตร มีการบริหารจัดการการค้าชายแดนประกอบด้วยหลายหน่วยงานได้แก่ ด้านตรวจคนเข้า เมือง ด้านศุลกากรแม่สะเรียง สำนักงานปศุสัตว์ หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ ๓๖ สถานี ตำรวจภูธรตำบลเสาหิน และสถานีตำรวจภูธรแม่สะเรียง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การค้าชายแดนอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้แก่ สภาพเส้นทางที่เป็นถนนดินลูกรังทำให้

การสัญจรและการขนส่งลำบาก ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายการสู้รบระหว่างรัฐบาลกับชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

สุวิชา ชมพูพาน (๒๕๔๘:บทคัดย่อ) ได้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าการค้าชายแดนกับการเจริญเติบโตของปริมาณเงินของจังหวัดเชียงราย พบว่า การทดสอบความนึ่งของข้อมูลมูลค่าการค้า ชายแดนและการเจริญเติบโตของปริมาณการเงินในจังหวัดเชียงรายมีความนึ่งภายหลังจากการ ทดสอบผลต่างลำดับที่ ๑ รวมแบบจำลองที่ปริมาณเงินเป็นตัวแปรอิสระและปริมาณเงินเป็นตัวแปรตาม ในส่วนการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลพบว่า การเจริญเติบโตของปริมาณเงินในจังหวัดเชียงรายจะ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการค้าชายแดนหรือมีแต่มูลค่าการค้าชายแดนกลับไม่เป็นเหตุต่อการเจริญเติบโตของจังหวัดเชียงราย

สุรพงษ์ ปิยะโชติ (๒๕๕๔:บทคัดย่อ) บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาพบว่า (๑) หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนการทำงานให้ข้อมูลสนับสนุนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชี้แจงและเยียวยาผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับภาครัฐ หน่วยงานส่วนภูมิภาคมีบทบาทในการรับแผนจากรัฐบาลมากำหนดเป็นแผนในระดับปฏิบัติการสร้างความเข้าใจและเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นมีบทบาทในการเป็นสื่อกลางและรับฟังข้อคิดเห็นเพื่อนำเสนอไปสู่ภาครัฐ (๒) แนวโน้มปัญหาและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าชายแดน ได้แก่ ปัญหาด้านที่ดินที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความมั่นคง ปัญหาด้านการทำงานของหน่วยงานของรัฐในการประสานงานและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะความต่อเนื่องของนโยบายเปิดประตูการค้าฝั่งตะวันตก และปัญหาด้านองค์ความรู้ และข้อมูลสนับสนุนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ

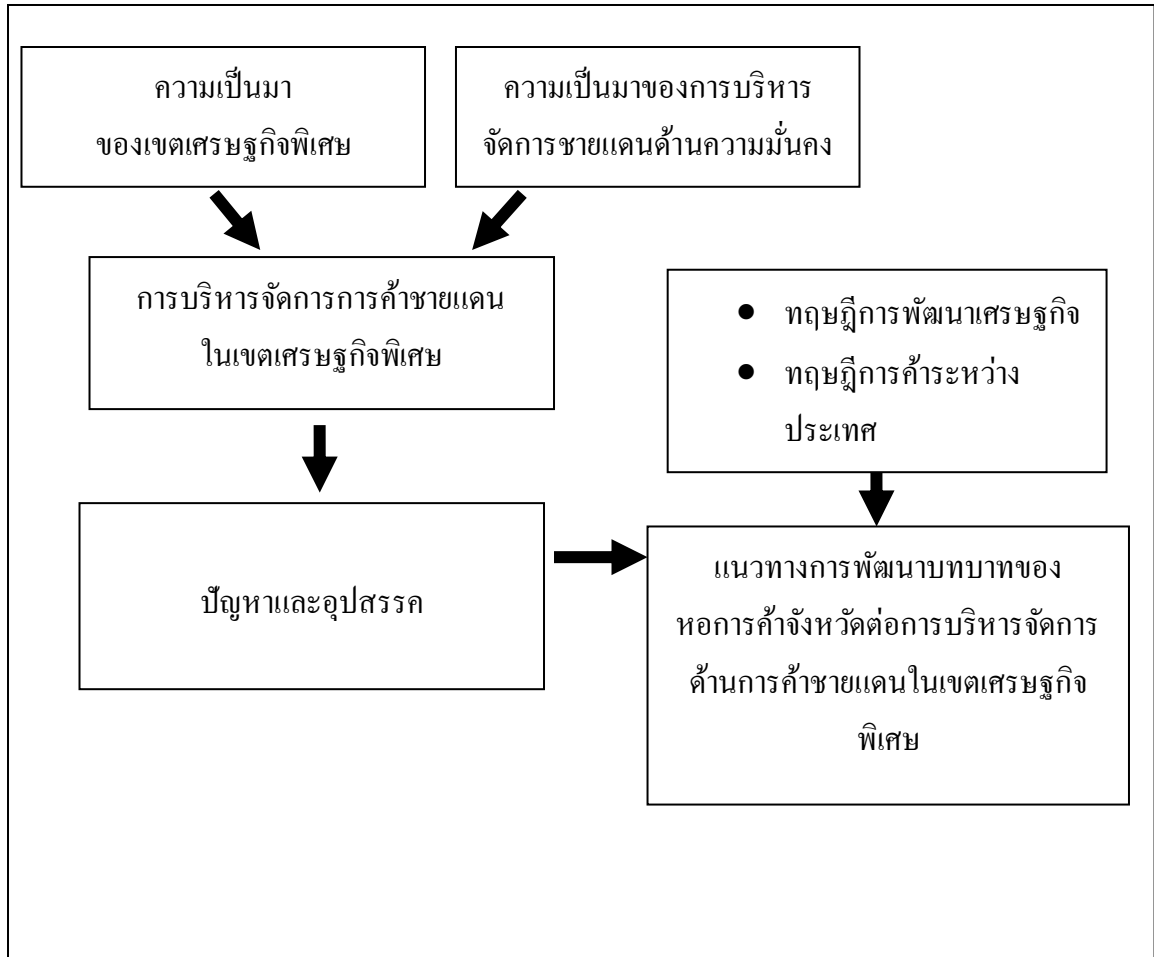
สุรศักดิ์ เลี่ยมเลิศ (๒๕๔๗:๒๒) ได้ศึกษาการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย : ปัญหาการลักลอบ นำเข้าสินค้าและการป้องกันและปราบปรามของกรมศุลกากร พบว่า ผู้ประกอบการค้าชายแดน จังหวัดเชียงรายส่วนมากจะทำการค้าโดยใช้ช่องทางอำเภอเชียงแสนและอำเภอแม่สาย โดยการ ติดต่อธุรกิจหรือการค้าจะกระทำในรูปแบบของธุรกิจโดยทั่วไปและการติดต่อโดยการใช้ความสัมพันธ์ ส่วนตัว ลักษณะหรือประเภทของสินค้าพบว่า เป็นสินค้าประเภทเครื่องอุปโภค/บริโภคมากที่สุด รองลงมาเป็นสินค้าพืชผลการเกษตรและเครื่องนุ่งห่มหรือสิ่งทอ ส่วนรูปแบบของการทำธุรกรรม ทางด้านการเงินจะใช้เงินสดเป็นส่วนมาและใช้เงินสกุลบาทเป็นเงินสกุลหลักด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่ามีปัญหาในเรื่องการแข่งขันในตลาดมากที่สุด รองลงมาเป็นข้อจำกัด

และขั้นตอนการขออนุญาต นำเข้า-ส่งออกสินค้า และปัญหาของการเก็บค่าธรรมเนียมผ่านแดนทั้งในระบบและนอกระบบ สำหรับมูลค่าการค้าลอบการนำเข้าสินค้า ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่ามียุทธค่าน้อยกว่า ที่นำเข้าโดยถูกต้อง

วัชรินทร์ ขงศิริ (๒๕๔๗:๑๗๗) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา เรื่องปัญหาที่ประสบในปัจจุบันและแนวทางการแก้ไขในอนาคต เนื่องจากที่ผ่านมา การค้าชายแดนกับกัมพูชา ยังมีปัญหาและอุปสรรคเก๋ากี้อีกมากมายให้ต้องแก้ไข ซึ่งยังไม่ทันจะแก้ไขให้ลุล่วงไปทั้งหมด ก็กลับมี ปัญหาอุปสรรคใหม่เกิดขึ้นให้ต้องคิดแก้ไขตามมา ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีจุดประสงค์ให้เกิดการ พัฒนาด้านการค้าชายแดนให้ก้าวหน้า เพื่อเป็นเรื่องมือในการปรับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา ซึ่งผลประโยชน์จะเกิดกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งสองประเทศ โดยโครงการวิจัยนี้เป็นเพียงการเสนอแนวทางให้ไว้เท่านั้น

องอาจ สุขุมาลวรรณ (๒๕๔๖:๗๒) ได้ศึกษาการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ : กรณีศึกษาอำเภอ แม่สายและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การศึกษาพบว่าระบบการค้าชายแดนไทย-จีน-ตอนใต้ในเขตอำเภอ แม่สายและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นผู้ประกอบการฝ่ายไทยและจีน ในกรณีของ ผู้ประกอบการฝ่ายไทย การส่งออกสินค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านพิธีการทางศุลกากร การนำเข้า สินค้าจากไทย ผู้ประกอบการจีนแจ้งต่อทางการว่าสินค้านำเข้าจากไทยเป็นสินค้าจากประเทศพม่า และลาว เนื่องจากทั้งสองประเทศมีแนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศจีนจึงได้รับสิทธิพิเศษในการลด อัตราภาษีนำเข้าลงเหลือกึ่งหนึ่งจากอัตราปกติ การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ส่วนใหญ่กระทำกัน ตามแนวชายแดนไทย ส่วนที่เหลือเป็นการค้าผ่านตัวแทน ซึ่งมีการมอบสินค้าตามความต้องการของ แต่ละฝ่าย

กรอบความคิดของการวิจัย

สรุป

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศรวมถึงความต้องการที่จะได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประโยชน์และการจัดการบริหารที่ทันสมัยจากต่างประเทศเหล่านั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงจำเป็นต้องมีนโยบายเศรษฐกิจพิเศษเพื่อจูงใจชาวต่างชาติและเพื่อ เป็นหลักประกันว่าเมื่อลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วสามารถทำกำไรได้ดังนั้นนโยบายพิเศษจึงหมายความรวมถึงสิทธิพิเศษต่างๆที่นักลงทุนจะได้รับและหลักการในการคุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของนักลงทุน ดังนั้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการร่วมคิด ร่วมดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการชายแดนในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะช่วยเสริมสร้างการรักษาเสถียรภาพ ความมั่นคงตามแนวชายแดน การค้า

ชายแดนเพื่อผลประโยชน์แห่งรัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ทั้งนี้ จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การค้าชายแดน และการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงเป็นเรื่องที่ทำนายของทุกรัฐบาล และไม่อาจสำเร็จได้ง่ายโดยปราศจากความร่วมมือจากนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติ โดยอาศัยสายสัมพันธ์ทางการค้า บทบาทของหอการค้า ระดับพื้นที่และจังหวัด ในหารสนับสนุนส่งเสริมการค้าการลงทุน การแลกเปลี่ยน ต่อรองผลประโยชน์ที่มุ่งเน้นประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ในที่นี้หมายความว่ารวมถึงการที่รัฐบาลต้องทำความเข้าใจ ความตระหนักรับผิดชอบเรื่องผลประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาอันหนึ่งอันเดียวกันกับ ผู้บริหารจัดการเขตพื้นที่พิเศษ หอการค้า นักลงทุน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปสู่การศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอีกด้วย

บทที่ ๓

การบริหารจัดการการค้าชายแดน ปัญหา และอุปสรรค

การศึกษาการบริหารจัดการการค้าชายแดน ปัญหา และอุปสรรค มีความมุ่งหมายเพื่อ
ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ
การค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน รวมทั้งเพื่อศึกษาแนว
ทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษ โดยมีลำดับการศึกษาค้างนี้

๑. การดำเนินการค้าชายแดนจากอดีตสู่ปัจจุบัน
๒. วิวัฒนาการและรูปแบบของการค้าชายแดน
๓. รูปแบบการค้าชายแดนและข้ามแดน
๔. ประเพณีและวัฒนธรรมทางการค้าของแต่ละท้องถิ่น(ประเทศ)
๕. ความเปลี่ยนแปลงทางการค้า/นโยบายของประเทศที่มีอิทธิพลต่อการค้า
๖. สิทธิประโยชน์ของประเทศคู่ค้าตามข้อตกลงต่างๆ
๗. กฎหมาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติของการค้าชายแดน
๘. ช่องทางการค้าชายแดน , การชำระเงิน
๙. บทบาทของหอการค้า
๑๐. ปัจจัยภายในระบบการค้าชายแดนที่ส่งเสริมศักยภาพการค้าชายแดน
๑๑. ปัจจัยภายนอกระบบการค้าชายแดน
๑๒. ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
๑๓. ปัญหาและอุปสรรค
๑๔. สรุป

การดำเนินการค้าชายแดนจากอดีตสู่ปัจจุบัน

การค้าชายแดนเกิดขึ้นมาพร้อมๆ การเกิดชุมชนของมนุษย์บนโลกใบนี้ ไม่สามารถจะ
สืบค้นหาหลักฐานมาชี้ชัดได้ว่าเกิดขึ้นมาแต่เมื่อใด แต่สามารถอธิบายได้ว่า นับแต่เมื่อมนุษย์มาอยู่
รวมกันเป็นชุมชนและสามารถสร้างผลผลิตได้หลากหลายแล้วนำผลผลิตนั้นๆ มาแลกเปลี่ยนกัน

เพื่อสนองความต้องการของตนในการดำรงชีวิตเป็นเบื้องต้น ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีการใช้เงินตรามา กำหนดราคาสินค้าเพื่อกำหนดราคาผลผลิตเพื่อซื้อขายกันเหมือนเช่นทุกวันนี้

กาลต่อมามนุษย์เกิดการเรียนรู้จนเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางจนสามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ความต้องการ ในผลผลิตก็เพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนั้นอัตราการเพิ่มของประชากรโลกก็มีมากขึ้น เมื่อประชากรของชุมชนมีปริมาณเพิ่มขึ้นย่อมมีปัญหาของการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นจึงเกิดผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากประชากรของชุมชนนั้น ๆ ให้มีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ประชากรได้อยู่อย่างมีความสุขร่วมกันและเริ่มขยายบทบาทสู่กิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย การปกครองชุมชนก็เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมถึงการกำหนดค่าเงินตราของท้องถิ่นตน เพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า แทนการนำผลผลิตต่อผลผลิตมาแลกกันแบบเดิม และนำไปสู่การกำหนดพื้นที่ด้วยการกำหนดเส้นเขตแดนซึ่งกลายมาเป็นประเทศจนถึงปัจจุบัน

การกำหนดเส้นเขตแดนเพื่อแสดงอาณาบริเวณของเขตปกครองดังกล่าว ได้แบ่งแยกชุมชนที่เคยอยู่ร่วมกันออกไปเป็นชุมชนของประเทศที่จัดตั้งขึ้นใหม่ที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ปฏิบัติ ตลอดจนระเบียบ กฎหมายที่แตกต่างกัน แต่การไปมาหาสู่กันแล้วนำผลผลิตที่ตนผลิตได้มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อการดำรงชีพ ก็ยังคงดำเนินต่อไปไม่มีการหยุดหย่อน แม้ว่าชุมชนที่อาศัยอยู่ได้ถูกแบ่งออกไปเป็นคนละประเทศแล้วก็ตาม และด้วยเหตุนี้เองที่เป็นที่มาของ “การค้าชายแดน”

นอกจากการค้าชายแดนดังกล่าว ประกอบกับเส้นทางคมนาคมขนส่งได้มีการพัฒนาจนสามารถเชื่อมโยงข้ามประเทศได้หลายประเทศ จึงมีการค้าอีกประเภทหนึ่งที่อาศัยการขนส่งข้ามเขตแดนทางบกเพื่อขนผ่านประเทศที่มีชายแดนติดกัน คู่ประเทศที่สาม เช่น การค้าที่ผู้ประกอบการค้าไทยได้ขายสินค้าให้ประเทศเวียดนาม ได้ขนส่งสินค้าข้ามเขตแดนไทย-ลาว ผ่านประเทศลาวสู่ประเทศเวียดนาม เป็นต้น การค้ารูปแบบนี้เรียกว่า “การค้าข้ามแดน” (เหตุผลที่ใช้คำว่า การค้าข้ามแดน เพราะสอดคล้องกับความเป็นจริงที่สินค้านั้น ๆ ถูกส่งข้ามแดนของประเทศที่มีเขตแดนติดกัน และเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน หากใช้คำว่า “การค้าผ่านแดน” จะพ้องกับคำว่า “สินค้าผ่านแดน” ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเข้าใจผิดขึ้นได้ ทั้ง ๆ ที่ความหมายแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง)

วิวัฒนาการและรูปแบบของการค้าชายแดน

จากความเป็นมาและการก่อเกิดของการค้าชายแดนดังกล่าวข้างต้น การค้าชายแดนได้ดำเนินมาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง เริ่มต้นจากการค้าด้วยวิธีแลกเปลี่ยนผลผลิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีพต่อกันซึ่งมีปริมาณเพียงเล็กน้อย ต่อเมื่อมีผลผลิตมากขึ้นและเกินความต้องการในการดำรงชีพของตนเอง ก็เริ่มพัฒนาสู่การแลกเปลี่ยนผลผลิต (สินค้า) เพื่อหวังผลกำไร แต่ก็ยังคงจำกัดอยู่ใน

เฉพาะพื้นที่บริเวณตามแนวชายแดนที่เคยเป็นชุมชนดั้งเดิม ด้วยการขนส่งข้ามแดนผ่านเส้นทางที่เคยใช้อยู่แต่เดิมเมื่อครั้งยังไม่ได้แบ่งเขตแดน หรืออาณาเขต ที่เรียกกันว่า “ช่องทางการค้าตามธรรมชาติ” หรือ ที่เรียกกันว่า จุดผ่อนปรนทางการค้า” ในปัจจุบัน จนกระทั่งเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวกมากขึ้น จึงขยายพื้นที่ที่กว้างออกไป แต่ก็ยังครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศคู่ค้าที่มีเขตแดนติดกันเท่านั้น การค้าเช่นนี้ก็เรียกว่า “การค้าชายแดน”

การค้าชายแดนในดินแดนที่มีเส้นเขตแดนติดต่อกัน และมีประชาชนที่มีความเหมือนกันในเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษา เป็นผลส่งให้เกิดความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่ส่งผลให้มีมูลค่าการค้าสูงและจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปในอนาคต ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้การค้าชายแดนที่มีเขตแดนติดต่อกันให้เจริญก้าวหน้า และยั่งยืนต่อไป

รูปแบบการค้าชายแดนและข้ามแดน

๑. นำติดตัวไปบริโภค(Consumer Trade) เป็นการซื้อ-ขายกัน ระหว่างประชาชนในบริเวณแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ ส่วนมากจะเป็นสินค้าประเภทอุปโภค บริโภค ซึ่งจะดำเนินการซื้อ-ขายกันทุกวัน และไม่สามารถเก็บเป็นสถิติข้อมูลปริมาณการค้าได้

๒. การค้าแบบเงินสด(Cash) เป็นการซื้อ-ขายกันในบริเวณชายแดนที่ใช้เงินสด และมีการสำแดง และเสียภาษี ณ ด่านศุลกากรที่ควบคุมพื้นที่นั้น ๆ ผู้ซื้อจะเป็นผู้สำแดงตามระเบียบศุลกากร และมีการเก็บสถิติข้อมูลทางการค้า

๓. การค้าแบบขายฝาก(Sale on Consignment License) เป็นการค้าแบบการให้สินเชื่อซึ่งกันและกัน การค้ารูปแบบนี้ต้องอาศัยความเชื่อใจกัน ซึ่งพ่อค้าชายแดนมีความสามารถในการติดต่อกับพ่อค้าในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นผู้ที่ต้องการจะไปลงทุนทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านจะต้องติดต่อกับพ่อค้าชายแดนเพราะเขาจะรู้ข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างดีในการค้า และสามารถให้สินเชื่อแก่กันได้

๔. การค้าแบบต่างตอบแทน (Balance Trade)

๔.๑ Import License คือ กรณีที่พ่อค้าในประเทศ ต้องการซื้อสินค้า และนำสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา ก็จะต้องส่งสินค้าของประเทศออกไปก่อน จากนั้นเมื่อมีการนำสินค้าเข้าและสินค้าออกในมูลค่าที่เท่ากันแล้ว ก็จะได้ License เมื่อพ่อค้าที่ทำการค้าได้ License แล้วก็จะนำ License ที่ได้ไปส่งสินค้านำเข้าได้ในมูลค่าที่เท่ากับที่ส่งสินค้าออก ที่ทุกประเทศทำการค้าในรูปแบบนี้เพื่อความเสมอภาคทางการค้า และรักษาเงินตรา และเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศของตน ประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่นิยมใช้วิธีการค้ารูปแบบนี้ คือ สหภาพเมียนมาร์ นิยมใช้มากกว่าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศกัมพูชา

๔.๒ Border Trade Agreement เป็นรูปแบบการค้าที่ประเทศเพื่อนบ้านเสนอโดยกระทรวงพาณิชย์ เข้าร่วมประชุม JTC (Joint Trade Committee) และกระทรวงการต่างประเทศ เข้าร่วมประชุม JCC ทั้งสองหน่วยงานของไทย จะประชุมร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านทุกปี เพื่อเจรจาเรื่องการค้าที่ค้าขายผ่านบริเวณชายแดน ให้เป็นการค้าที่ถูกต้อง และมีรูปแบบที่ตรงกัน แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากสหภาพเมียนมาร์ยังไม่ยอมแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการค้ารูปแบบนี้

๕. การค้าแบบหักบัญชี (Account Trade หรือ Counter Trade) การค้ารูปแบบนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลที่แล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านเรียกร้อง เพื่อให้การค้าชายแดนเป็นการค้าที่ถูกต้อง จึงคิดรูปแบบการค้า โดยการเปิดบัญชีขึ้นมาบัญชีหนึ่ง โดยรัฐบาลของแต่ละประเทศ หากผู้ค้าคนใดจะทำการค้าต้องมาลงทะเบียนเป็นผู้ค้า และดำเนินการสั่งของเข้ามาแล้วไปตัดหรือหักบัญชีภายหลัง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว

๖. การค้าแบบสากล (Normal Trade) เป็นการค้าแบบมาตรฐานสากล โดยใช้วิธีการเปิด L/C เป็นรูปแบบการค้าที่นิยมใช้แพร่หลาย

ประเพณี/วัฒนธรรมทางการค้าของแต่ละท้องถิ่น(ประเทศ)

ผู้ประกอบการค้าจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการค้าจริง วัฒนธรรมการค้าทั้งของเราและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อปรับให้เข้าสู่ระบบ และระเบียบการค้า เช่น การค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ แม่สอด-เมียวดี ใช้เงินบาทแลกกับเงินจ๊าด มายาวนานหลายสิบปีนับแต่มีการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมทางการค้าท้องถิ่นระหว่าง ๒ ประเทศ ที่พ่อค้าไทยและเมียนมาร์ รวมทั้งประชาชน ๒ ฝ่ายแม่น้ำเมยกระทำร่วมกันมายาวนานและไว้ใจซึ่งกันและกันโดยไม่ต้องพึ่งเงินดอลลาร์ เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงทางการค้า/นโยบายของประเทศที่มีอิทธิพลต่อการค้า

การติดตามความเคลื่อนไหว นโยบายของประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องการทำการค้า เช่น แนวโน้มการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ในปี ๒๕๕๐ ว่า การค้าชายแดน แม่สอด-เมียวดี จะยังไม่ขยายตัว เพราะภาครัฐมีกฎระเบียบและเงื่อนไขเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่สำคัญคือมาตรการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามได้เข้ามาตรวจค้นและจับกุมร้านค้าแลกเปลี่ยนเงินจ๊าดกับเงินบาท ทำให้พ่อค้าไทยและเมียนมาร์ ขาดความมั่นใจและขาดเสถียรภาพในการทำการค้าชายแดนมีการย้ายฐาน

การแลกเปลี่ยนเงินจำกัดไปยังฝั่งเมียนมาร์ที่จังหวัดเมียวดีส่งผลกระทบต่อระบบการค้าเพราะความไม่แน่นอนของนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการค้าชายแดน (ศึกษาเพิ่มเติมที่ www.thaiechamber.com) อีกทั้งยังต้องติดตามนโยบายการค้าของประเทศยักษ์ใหญ่อย่างประเทศจีน และอินเดีย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการค้า รวมตลอดถึงเส้นทางการคมนาคมที่มีความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากมีการเชื่อมโยงเส้นทางของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงประเทศที่สามได้โดยง่ายเมื่อเส้นทางคมนาคมสะดวกและเอื้อต่อระบบโลจิสติกส์ของภูมิภาคย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการค้าการลงทุน และมีกระทบต่อการวางนโยบายของแต่ละประเทศด้วย อย่างเช่น

๑. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ เชื่อมโยงไทย พม่า ลาว จีน ได้แก่
 - ๑.๑ เส้นทาง แม่สาย - เชียงตุง - เชียงรุ่ง - कुนหมิง
 - ๑.๒ เส้นทาง เชียงของ - หลวงน้ำทา - เชียงรุ่ง - कुนหมิง และ
 - ๑.๓ เส้นทาง ห้วยโก๋น (จ.น่าน) - เมืองเงิน (แขวงไชยบุรี) - ปากแบ่ง

(แขวงอุดมไชย)

๒. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก- ตะวันตก เชื่อมโยงพม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม ได้แก่

- ๒.๑ ฝั่งตะวันออก : มุกดาหาร - สะหวันนะเขต - ดองฮา - เว้ - ดานัง
- ๒.๒ ฝั่งตะวันตก: แม่สอด - เมียวดี - เมาะลำไย

๓. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ เชื่อมโยง ไทย - กัมพูชา - เวียดนาม ได้แก่

๓.๑ เส้นทาง ตรวค - เกาะกง - สเรแอมปิล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเลียบชายฝั่งทะเลไทย - กัมพูชา - เวียดนาม

๓.๒ เส้นทาง ช่องสะง่า - อันลองเวง - เสียมราช ซึ่งเชื่อมโยงภาคอีสานใต้ของไทย กับเมืองเสียมราช

สิทธิประโยชน์ของประเทศคู่ค้าตามข้อตกลงต่างๆ

สิทธิพิเศษ หรือสิทธิประโยชน์ที่นำมาใช้กับประเทศคู่ค้า ทั้งที่เป็นแบบพหุภาคี ทวิภาคี หรือในลักษณะการทำความตกลง (MOU) ตามกฎหมายของประเทศไทยแล้ว การให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีต่าง ๆ แล้ว จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงประเด็นสำคัญจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกเว้นอากรหรือลดอัตราอากร ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ออกประกาศกระทรวงการคลัง อาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.ก. พิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ แล้วแต่กรณี

๑. สิ่งที่เราจำเป็นต้องหาความรู้คือในเรื่องของสิทธิประโยชน์ที่ประเทศไทยให้กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะที่มีอาณาเขตติดกับเรา จำเป็นต้องรู้ระเบียบ และวิธีปฏิบัติ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ AISP คือ โครงการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน (ASEAN Integration System of Preferences - AISP) เป็นมาตรการหนึ่งในการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration) ซึ่งเป็นมติของที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ ๔ เมื่อพฤศจิกายน ๒๕๔๓ เพื่อลดช่องว่างระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกเดิมและประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม - CLMV) โดยการกระตุ้นและส่งเสริมขีดความสามารถและพัฒนาระบบการค้าของประเทศ CLMV ให้สอดคล้องกับการลดภาษีภายใต้ AFTA ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (AEM Retreat) ครั้งที่ ๗ ที่เมืองเสียมราฐ เมื่อพฤษภาคม ๒๕๔๔ และ ระเบียบกรมศุลกากรที่ ๕๘/๒๕๔๕ เรื่อง หลักเกณฑ์และพิธีการยกเว้นอากรและลดอัตราอากรศุลกากรสำหรับของที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศสมาชิกอาเซียน

๒. ในหลักการของการดำเนินการในเรื่องนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมจะพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน (CLMV) ในลักษณะทวิภาคี และเป็นการให้ฝ่ายเดียว (unilateral) โดยพิจารณาจากรายการสินค้าที่ประเทศ CLMV สนใจจะส่งออกไปยังประเทศสมาชิกเดิมเป็นพื้นฐานและมีการทบทวนภายใต้กรอบอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ

๓. ในโอกาสการประชุม AEM ครั้งที่ ๓๓ ณ กรุงฮานอย เมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๔ ไทยได้แจ้งว่า พร้อมจะเริ่มให้ GSP แก่ประเทศ CLMV ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ แต่ยังมีได้แจ้งจำนวนและรายการสินค้าที่จะให้ GSP เนื่องจากกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนภายใน สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมอื่นนั้น มาเลเซียที่ได้ประกาศแจ้งรายการสินค้าที่จะให้ GSP แล้ว ส่วนประเทศอื่นกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณา

๔. สำหรับประเทศไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่ CLMV ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ แล้ว โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ได้แก่

- ๔.๑ แยกให้เป็นรายประเทศ
- ๔.๒ กำหนดอัตรารายระหว่าง ๐-๕%
- ๔.๓ จะเริ่มให้สิทธิพิเศษแก่ CLMV ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๕ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นระยะเวลา ๘ ปี โดยให้ครั้งละ ๑ ปี
- ๔.๔ สินค้าที่จะอยู่ในเกณฑ์ได้รับ GSP จะต้องเป็นไปตามกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) โดยสำหรับสินค้าเกษตร ให้ใช้กฎ Wholly Produced or Obtained (Single

Country) ก็ต้องมีการผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศผู้ส่งออกทั้งหมด หรือต้องมีมูลค่าวัตถุดิบของประเทศผู้ส่งออกรวมกับวัตถุดิบจากไทยไม่น้อยกว่า ๖๐% สำหรับสินค้าที่มีใช้สินค้าเกษตรจะต้องมีการผลิตโดยใช้วัตถุดิบในประเทศผู้ส่งออกทั้งหมด หรือต้องมีมูลค่าวัตถุดิบของประเทศผู้ส่งออกรวมกับมูลค่าวัตถุดิบจากไทยไม่น้อยกว่า ๔๐% ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในเรื่องนี้กำหนดขึ้นเพื่อช่วยกระตุ้นระบบการผลิต การพัฒนาสินค้าและการขาย ให้เกิดขึ้นจากรากฐานภายในของแต่ละประเทศ CLMV และเอื้อประโยชน์ต่อการค้าและการลงทุนร่วมกับไทย

๕. คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ ได้มีมติให้ความเห็นชอบรายการสินค้าที่ไทยจะให้ GSP แก่ประเทศลาว พม่า และเวียดนาม ดังนี้

๕.๑ ลาว จำนวน ๒๔ รายการ จากที่ลาวขอจำนวน ๖๖ รายการ เช่น กระจวาน ถั่วลิสง ไม้จำพวกสน ไม้อัดพลาซูด เมล็ดละหุ่ง หนังกุ้ง และปอกระเจา เป็นต้น

๕.๒ พม่า จำนวน ๓๐ รายการ จากที่พม่าขอ ๘๐ รายการ เช่น ปู กก และอ้อ ก๊าซธรรมชาติ ฝ้าย บล็อกปูพื้น และส่วนประกอบของหม้อแปลงไฟฟ้า เป็นต้น

๕.๓ เวียดนาม จำนวน ๑๕ รายการ จากที่เวียดนามขอจำนวน ๖๕ รายการ เช่น ออบเชย แอนทราไซต์ โพลีโครม สายอากาศ เครื่องแต่งกายทำจากหนัง อุปกรณ์ตรวจสอบความดัน และเศษเส้นใยประดิษฐ์ เป็นต้น

๖. คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๖ ได้มีมติให้ความเห็นชอบเรื่องการขยายเวลาการให้สิทธิพิเศษ (AISP) สำหรับรายการสินค้าเดิมที่ให้ในปี ๒๕๔๖ แก่กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ต่อไปอีก ๑ ปี (มกราคม ๒๕๔๗ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๗) และให้สิทธิพิเศษ AISP เพิ่มเติมในปี ๒๕๔๗ ดังนี้ กัมพูชา จำนวน ๒๔๕ รายการ ลาว จำนวน ๑๕๒ รายการ พม่า จำนวน ๓๗๕ รายการ เวียดนาม จำนวน ๑๕ รายการ

๗. คณะทำงานย่อยเพื่อศึกษาแนวทางการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร ครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๕ เม.ย. ๒๕๔๘ ได้มีข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางในการพิจารณาให้สิทธิ GSP ของไทย สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๗.๑ แนวทางการกำหนดอัตราการใช้ GSP และการระงับสิทธิ - ที่ประชุมเห็นชอบกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการระงับหรือคืนสิทธิ GSP ได้แก่ ผลกระทบที่มีต่อการผลิตในขั้นต่างๆ ของแต่ละอุตสาหกรรมที่ไทยให้สิทธิ GSP โดยเฉพาะผลกระทบต่อแรงงานไทย

๗.๒ ประเทศที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับสิทธิ GSP จากไทย - ประกอบด้วย ๒ กลุ่มหลักคือ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (CLMV) และประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs)

๗.๓ กฎเกณฑ์ในเรื่องการจำกัดปริมาณการนำเข้าสินค้าที่ได้รับสิทธิ GSP - มีตั้งแต่การไม่จำกัดปริมาณนำเข้า (สำหรับสินค้านำเข้าที่ไม่มีผลกระทบต่อแรงงานไทยและเป็น

สินค้าขั้นต้นและขั้นกลาง) และการจำกัดปริมาณนำเข้าไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทยสำหรับสินค้านั้นๆ (สำหรับกลุ่มสินค้านำเข้าที่มีผลกระทบต่อแรงงานไทยและเป็นสินค้าขั้นปลาย)

๗.๔ เงื่อนไขด้านเวลา - ให้จำกัดระยะเวลาการให้สิทธิ GSP รอบแรกที่ ๕ ปี และมอบหมายให้ คณะทำงานจัดทำแผนการปรับปรุงภาษีศุลกากรเพื่อเปิดเสรีทางการค้า(พศค.) ดำเนินการทบทวนผลในทางปฏิบัติทุกๆ ปี ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่

กฎหมาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติของการค้าชายแดน

เรื่องของกฎหมายศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้า และข้อผูกพันต่างๆที่ประเทศไทยรับมาปฏิบัติ เพราะจะนำไปสู่การปฏิบัติโดยชอบ เป็นภาระหน้าที่ที่ศุลกากรจะต้องรู้ อย่างเช่นข้อผูกพันต่าง ๆ หรือ MOU กับประเทศเพื่อนบ้านล้วนเป็นหน้าที่ให้แก่สำนักงานศุลกากรภาคและด่านศุลกากรตามแนวชายแดน อย่างเช่น กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน จากการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ของประเทศในเขตภูมิภาค ที่สำคัญได้แก่ กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) คือการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศในกลุ่มอาเซียน และกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี – เจ้าพระยา - แม่โขง (ACMECS) ACMECS คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ๕ ประเทศคือไทย ลาว พม่า กัมพูชา และเวียดนาม ครอบคลุมความร่วมมือ ๕ สาขาได้แก่ การอำนวยความสะดวกด้านการค้า/การลงทุน ความร่วมมือด้านเกษตรกรรม/อุตสาหกรรม การคมนาคม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้กำหนดโครงการตามแนวจังหวัดชายแดนที่เกี่ยวข้องกับการศุลกากรไว้มากมาย เช่น

๑. โครงการ One Stop Service : OSS คือโครงการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก มาปฏิบัติงานในที่เดียวกันแบบเบ็ดเสร็จ

๒. Contract Farming คือโครงการที่รัฐบาลไทยส่งเสริมให้เอกชนเข้าไปทำการเกษตรในประเทศเพื่อนบ้าน โดยผลผลิตที่ได้จะได้รับการยกเว้นอากรเพื่อเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศไทย

๓. AISP คือการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศในกลุ่มอาเซียน

๔. Single Inspection เป็นความร่วมมือด้านการศุลกากรระหว่างประเทศโดยมีสาระสำคัญคือ หากศุลกากรฝ่ายใดเปิดตรวจสินค้าขาออกแล้ว ฝ่ายนั้นจะออกไปตรวจสินค้าและส่งให้อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อยกเว้นการตรวจสำหรับสินค้าที่เกี่ยวกับการนำเข้านั้น นอกจากนี้ ยังมีแผนงานการ

พัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) และยุทธศาสตร์การพัฒนา
สำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (JDS)

ช่องทางการค้าชายแดน

๑. ช่องทางการค้าแบบธรรมชาติ (Natural Pass) เป็นช่องทางที่ประชาชนใช้เดินทางผ่านเข้า ออกไปมาค้าขายกัน บางด่านถือเอาช่องทางธรรมชาติมาเป็นจุดผ่อนปรน และจุดผ่านแดนถาวร

๒. ช่องทางอนุมัติเฉพาะของศุลกากร (ตามมาตรา ๕ ทวิ พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๔๐) ช่องทางนี้เป็นช่องที่อำนวยความสะดวกทางการค้าชายแดน ที่ทำให้ปริมาณการค้าและมูลค่าการค้าขายสูงขึ้น

๓. จุดผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Crossing Point) เป็นช่องทางที่ขออนุมัติการนำเข้าสินค้าเฉพาะอย่างเมื่อเสร็จแล้วก็จะปิดช่องทางการนำเข้า

๔. จุดผ่อนปรนทางการค้า (Check Point Border Trade) เป็นจุดที่มีการนัดหมายกันตามเวลาเพื่อทำการค้า เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จะอนุมัติให้เปิด โดยคำเสนอของกรมศุลกากร ร่วมกับ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จะมีเวลาในการเปิด – ปิดเป็นเวลา

๕. จุดผ่านแดนถาวร (Permanent Crossing Point) เป็นจุดผ่านที่เป็นทางการถูกต้องตามหลักสากล โดยมีด่านศุลกากรกำกับดูแล เช่นเดียวกับท่าเรือ

การชำระเงิน

๑. การชำระเงินโดยแลกเปลี่ยนสิ่งของ (Counter Trade) เช่น คนของประเทศลาวนำผ้าทอเข้ามาขายแล้วก็มาซื้อของกลับไปเป็นการแลกเปลี่ยนกัน

๒. การชำระเงินโดยใช้เงินสด โดยปกติตามแนวชายแดน จะยอมรับเงินสกุลของแต่ละประเทศ ซึ่งจะยอมรับเฉพาะแนวบริเวณชายแดนเท่านั้น และไม่มีอัตราแลกเปลี่ยนที่รับรองโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จะแลกเปลี่ยนกันโดยพ่อค้าซึ่งตั้งตัวเป็นธนาคารท้องถิ่น และมีอัตราแลกเปลี่ยนวันต่อวัน ซึ่งจะมีความแตกต่างจากอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารประเทศเพื่อนบ้านมาก ดังเช่น ประเทศสหภาพเมียนมาร์ ได้กล่าวว่าพ่อค้าตามแนวชายแดนด้านด่านศุลกากรระนอง ด้านศุลกากรแม่สอด ด้านศุลกากรแม่สาย เป็นผู้กำหนดค่าเงินของประเทศสหภาพเมียนมาร์ เนื่องจากมีการค้าในปริมาณมาก และมูลค่าสูง แต่ในปัจจุบันการชำระโดยใช้เงินสดลดลงแต่ที่ยังมีอยู่ก็จะใช้อัตราแลกเปลี่ยนของสหภาพเมียนมาร์ แต่อย่างไรก็ตามอัตรา

แลกเปลี่ยนที่ใช้ตามแนวชายแดนก็ยังคงแตกต่างจากอัตราแลกเปลี่ยนของธนาคารสหภาพเมียนมาร์อยู่มาก

๓. การชำระเงินนอกระบบ หรือ โปยก๊วน เป็นระบบการชำระเงินที่จะไม่ถือเงิน เพียงแต่ไปแจ้งยังร้านโปยก๊วนให้โอนเงิน ตัวอย่างเช่น พ่อค้าในสหภาพเมียนมาร์จะซื้อของในจังหวัดระนองก็จะให้โปยก๊วนโอนเงินไปยังจังหวัดระนองก่อน จึงจะไปเอาของได้ และพ่อค้าในจังหวัดระนองจะไปซื้อของที่สหภาพเมียนมาร์ต้องให้โปยก๊วนในจังหวัดระนองโอนเงินไปยังย่างกุ้งก่อนจึงจะไปเอาของมาได้ การค้าลักษณะนี้ พ่อค้าที่อื่น ๆ ไม่สามารถทำการค้าได้ จะกระทำการกันเฉพาะพ่อค้าในพื้นที่เท่านั้น ในอดีตชำระเงินนอกระบบใช้กันมาก แต่ในปัจจุบันเมื่อมีกฎหมายป.ป.ง. เข้ามาก็ไม่สามารถจะทำได้ เพราะถ้ามีการ โอนเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท จะต้องแจ้งการทำธุรกรรม จึงทำให้การชำระเงินนอกระบบหรือ โปยก๊วนลดน้อยลง

๔. การชำระเงินโดยผ่านทางบุคคล ถ้าจะทำการค้ากับประเทศกัมพูชา สหภาพเมียนมาร์ จะต้องเป็นการส่งเงินผ่านบุคคล เนื่องจากสหภาพเมียนมาร์ไม่มีธนาคารจึงไม่มีการเปิด L/C ฝากเงินสดกับบุคคลถือผ่านเข้า-ออกตามแนวชายแดน แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเงินตราด้วย

๕. การชำระเงินโดยผ่านธนาคาร การค้ากับประเทศเพื่อนบ้านชายแดนลาว และกัมพูชา ธนาคารไทยจะมีธนาคารสาขาอยู่บริเวณแนวชายแดน แต่จะไม่มีธนาคารสาขาตามแนวชายแดนพม่า ถ้าพ่อค้าสหภาพเมียนมาร์ทำการค้ากับพ่อค้าไทย และต้องการ โอนเงินผ่านธนาคาร จะต้องโอนเงินไปที่ธนาคารประเทศสิงคโปร์หรือฮ่องกง และธนาคารที่สิงคโปร์หรือฮ่องกงจะโอนเงินกลับมาที่ธนาคารไทย การโอนเงินโดยวิธีการนี้มีปัญหาที่ยุ่งยากไม่สะดวก

บทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการค้าชายแดน

การจัดตั้งหอการค้าในประเทศไทย ได้ริเริ่มจัดตั้งขึ้นเนื่องจากมีกลุ่มพ่อค้าได้ปรึกษารือกันว่าในประเทศต่างๆทั่วโลกจะมีหอการค้าเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ประสาน และอำนวยความสะดวกแก่พ่อค้า นักธุรกิจ และประชาชนในชุมชนธุรกิจนั้นๆเช่นเดียวกันในประเทศไทยก็มีพ่อค้าชาวไทยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้หอการค้าที่จะรวบรวมพ่อค้า นักธุรกิจไทยให้เป็นปึกแผ่นเป็นองค์กรกลางในการเป็นตัวแทน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ และเพื่อทำหน้าที่ประสานกับภาครัฐ ดังนั้นกลุ่มพ่อค้าดังกล่าว จึงได้ตกลงตั้งหอการค้าขึ้นโดยจดทะเบียนเป็นหอการค้าขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยใช้ชื่อว่า “หอการค้าไทย” เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบการ นักธุรกิจในวิสาหกิจต่างๆ และเป็นองค์กรกลางของภาคเอกชนทั้งในส่วนกลางและต่างจังหวัด

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๕ ก่อนที่รัฐบาลจะประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชาติจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน จึงได้มีการทำโครงสร้างขึ้นใหม่โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของภาคเอกชนให้สามารถร่วมมือกับภาครัฐบาลในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ และได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันภาคเอกชนขึ้นเรียกว่า “พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. ๒๕๐๕” (อมร วงศ์สุรวัฒน์, ๒๕๔๒: ๒)

หอการค้าประจำจังหวัด เป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบการวิสาหกิจในจังหวัดนั้นๆ และต้องเป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติไทย หรือบุคคลที่มีบุคคลสัญชาติไทยเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นเกินกึ่งจำนวนเงินทุนของนิติบุคคลนั้น และเป็นผู้ประกอบวิสาหกิจในทางการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงินหรือเศรษฐกิจ หรือต้องเป็นสมาคมการค้าที่มีสมาชิกสัญชาติไทยเกินกึ่งจำนวนของสมาชิกทั้งหมด หรือต้องเป็นรัฐวิสาหกิจหรือสหกรณ์ หอการค้าจังหวัดจะต้องเป็นสมาชิกของหอการค้าไทยด้วย ซึ่งนับตั้งแต่รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๕ เป็นต้นมา การจัดตั้งหอการค้าจังหวัดได้เริ่มขึ้นในปี ๒๕๑๐ โดยมีหอการค้าจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก ๒ หอการค้า ได้แก่ หอการค้าจังหวัดชลบุรี และหอการค้าจังหวัดเชียงราย

หอการค้าจังหวัดเริ่มขยายจำนวนอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และจนกระทั่งในปีพ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นช่วงเศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันก็เกิดปัญหาและอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจหลายด้วย รัฐบาลขณะนั้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนเข้ามาสู่กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น จึงกำหนดเป็นแนวนโยบายของรัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการเข้าร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนากิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน และได้มีมติคณะรัฐมนตรีจัดตั้ง “คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.)” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และกรรมการจากภาคเอกชนประกอบด้วยผู้แทนจากสถาบันเอกชนคือหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย ผลจากความร่วมมือดังกล่าว จึงได้เกิดแนวคิดขยายความร่วมมือออกไปสู่ภูมิภาค รัฐบาลจึงกำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ให้ภาคเอกชนในระดับจังหวัดรวมตัวจัดตั้งสถาบันเอกชน คือ หอการค้าจังหวัดขึ้นให้ครบทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อให้เป็นตัวแทนภาคเอกชนในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาลภายใต้คณะกรรมการ กรอ.จังหวัด ทำให้มีการจัดตั้งหอการค้าจังหวัดขึ้นในช่วงดังกล่าวจนครบในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ และครบ ๗๕ จังหวัดในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยมีสถิติการจัดตั้งหอการค้าจังหวัดดังนี้

ตารางที่ ๓-๑ แสดงสถิติการจัดตั้งหอการค้าจังหวัด

ปีที่ได้รับอนุญาต	จำนวน	หอการค้าจังหวัด
พ.ศ.๒๕๑๐	๒	ชลบุรี, เชียงราย
พ.ศ.๒๕๒๐	๑	เชียงใหม่
พ.ศ.๒๕๒๑	๑	หนองคาย
พ.ศ.๒๕๒๓	๒	ชัยภูมิ, นครราชสีมา
พ.ศ.๒๕๒๔	๒	แพร่, อ่างทอง
พ.ศ.๒๕๒๕	๒	ร้อยเอ็ด, นครสวรรค์
พ.ศ.๒๕๒๖	๕	สุราษฎร์, ภูเก็ต, ระนอง, นครศรีธรรมราช, สงขลา
พ.ศ.๒๕๒๗	๒๓	อุดรธานี, ลำปาง, น่าน, พิษณุโลก, บุรีรัมย์, อุทัยธานี, ประจวบคีรีขันธ์, กำแพงเพชร, ตาก, สกลนคร, กาญจนบุรี, สมุทรสาคร, ขอนแก่น, พระนครศรีอยุธยา, ระยอง, สระบุรี, ยะลา, อุตรดิตถ์, จันทบุรี, นครราชสีมา, ปัตตานี, เลย, ยโสธร
พ.ศ.๒๕๒๘	๑๕	สมุทรปราการ, กระบี่, สุรินทร์, ปทุมธานี, ราชบุรี, เพชรบุรี, สุพรรณบุรี, พะเยา, นครปฐม, ฉะเชิงเทรา, สมุทรสงคราม, นนทบุรี, นครนายก, ตราด, กาฬสินธุ์, มหาสารคาม, ลพบุรี, ปราจีนบุรี, อุบลราชธานี
ปีที่ได้รับอนุญาต	จำนวน	หอการค้าจังหวัด
พ.ศ.๒๕๒๙	๑๔	สุโขทัย, ลำพูน, สตูล, ศรีสะเกษ, พังงา, เพชรบูรณ์, ชัยนาท, พัทลุง, นครพนม, สิงห์บุรี, แม่ฮ่องสอน, Mukดาหาร, ตรัง, พิจิตร
พ.ศ.๒๕๓๐	๑	ชุมพร
พ.ศ.๒๕๓๑	๔	สระแก้ว, อำนาจเจริญ, หนองบัวลำภู
รวม		๖๕

ที่มา : (ความเป็นมาของหอการค้า. ออนไลน์, ๒๕๕๒)

ปัจจุบันมูลค่าค้าชายแดน ๔ ประเทศ ลาว กัมพูชา เมียนมา มาเลเซีย เดือนมกราคม-พฤษภาคม ๒๕๕๕ เทียบกับช่วงเดียวกันของปี ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้นเพียง ๓.๓๘% ส่วนปี ๒๕๕๗ มูลค่าค้าชายแดนมูลค่ารวมทั้งปี ๕.๘ แสนล้านบาทปี ๒๕๕๘ ขยับเป็น ๑ ล้านล้านบาทเพิ่มไม่ถึง ๒% แต่ไตรมาสแรก ๕๕ ๓.๓% ขณะที่ ค่า CLMV ที่ประกอบด้วย เมียนมา ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม ปรากฏว่าตัวเลข ๕ เดือนตั้งเดือน มกราคม-พฤษภาคม ๒๕๕๕ ไทยติดลบอยู่ที่ -๓% ขณะที่ เวียดนาม ตัวเลขเป็นบวก อย่างไรก็ตาม ภายใต้อุปสงค์ที่ผ่านมา มูลค่ารวมที่ได้ ๑.๔ ล้านล้านบาท แยกเป็นค้าชายแดน ๑ ล้านล้านบาท ค่าข้ามแดน อีก ๔ แสนล้านบาท จากที่กล่าวมาแล้วแต่เกิดขึ้นจากบทบาทการทำงานของหอการค้าระดับจังหวัด ร่วมกับหอการค้าไทย สำหรับการค้าชายแดนแล้ว เพื่อความชัดเจนด้านบทบาทในการพัฒนาการค้าชายแดน หอการค้าไทยจึงกำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดนเพื่อเสนอทางเลือกในการพัฒนาร่วมกับรัฐบาลดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ จะต้องเพิ่มปริมาณการค้าชายแดน ด้วยการกำหนดตัวเลขการค้ากับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน(JTC) นอกจากนี้ยังต้องยกฐานะจุดผ่อนปรนเป็นด่านถาวรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ขณะเดียวกันหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันผลักดันให้มีการเดินรถในกรอบ GMS บนเส้นทาง EWEC NSEC NSEC และ SEC เพื่อเชื่อมโยงการค้าระหว่างกัน ที่สำคัญรัฐบาลต้องมีส่วนร่วมในธุรกิจผูกขาด กับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งรณรงค์ให้พ่อค้าชายแดนทำให้อีกต้องเพื่อทราบข้อมูลการค้า รวมทั้งผลักดันให้มีเวทีพื้นที่ด่านชายแดนได้ รัฐบาลจะต้องผลักดัน infrastructure FUND ของไทยเพื่อไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านได้ การเปิดโอกาสให้มีการจัดแสดงสินค้าในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การเพิ่มกำลังซื้อ โดยการอำนวยความสะดวกเข้าออกบริเวณชายแดนของประชาชน ซึ่งการใช้ บอเดอร์พาส ให้ประชาชนทั้งสองประเทศไปมา ตั้งแต่ ๒ วันขึ้นไปได้ โดยเฉพาะ คนไทยกับเมียนมาไม่จำเป็นต้องมีวีซ่าทั้งด้านทางบก ทางอากาศและทางเรือรวมถึงการให้นักท่องเที่ยวชาติที่ ๓ สามารถทำวีซ่าทุกด่านถาวรรอบประเทศไทยได้ การเพิ่มกำลังซื้อที่สำคัญอีกช่องทางสำคัญ ซึ่ง รัฐบาลจะต้องอนุญาต ให้เงินสกุลของเมียนมา(จ๊าด) และเงินสกุลของกัมพูชา(เรียล) เข้ามาใช้ในบริเวณจังหวัดชายแดนได้ ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องเร่งผลักดันพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง ๑๐ แห่งคืบหน้าโดยเร็ว และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวการจับจ่ายสะดวกในการค้า รัฐควรเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านขยายวงเงินการค้าชายแดน จาก ๒๐๐ เหรียญสหรัฐเป็น ๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ อีกทั้งการทำคอนแทกต์พาร์ตมิ่งควรมีต่อไป ในกรอบ ACMECS

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ รัฐบาลจะต้องให้รถบรรทุกของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาขนถ่ายสินค้าในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และเจรจากับเพื่อนบ้านอย่าง เมียนมา กัมพูชา และมาเลเซีย ให้มีการเดินรถทุกชนิดแบบทวิภาคีเช่นเดียวกับสปป.ลาว และการให้ทุกหน่วยงานปรับปรุงกฎระเบียบให้

บูรณาการกันเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน การค้าข้ามแดน และการท่องเที่ยว รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ทำการค้าชายแดนให้เร็วที่สุด

บทบาทของหอการค้าจังหวัด

ตามพระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๒๘ กำหนดให้หอการค้าจังหวัดมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงิน และเศรษฐกิจโดยทั่วไปเช่น รวบรวมสถิติ เผยแพร่ข่าวสารการค้า วิจัยเกี่ยวกับการค้า และการเศรษฐกิจส่งเสริมการท่องเที่ยว การออกไปรับรองแหล่งกำเนิดของสินค้า การวางมาตรฐานแห่งคุณภาพของสินค้า การตรวจสอบมาตรฐานสินค้า จัดตั้งและดำเนินการสถานการศึกษาที่เกี่ยวกับการค้าและเศรษฐกิจพิพิธภัณฑ์สินค้า การจัดงานแสดงสินค้า การเป็นอนุญาโตตุลาการ ชี้ขาดข้อพิพาททางการค้า

๒. รับผิดชอบต่อและให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกเกี่ยวกับการค้า อุตสาหกรรมเกษตรกรรม การเงิน หรือเศรษฐกิจ และช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

๓. ให้คำปรึกษาและเสนอข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

๔. ประสานงานในทางการค้าระหว่างผู้ประกอบการ กับทางราชการ

๕. ปฏิบัติกิจการอื่น ๆ ตามแต่จะมีกฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของหอการค้าหรือตามที่ทางราชการมอบหมาย

จากการศึกษาเอกสาร บทบาทของหอการค้าจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน พอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ปรับปรุง คือการดำเนินการทุกวิธีการทุกวิถีทางที่จะแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้าในส่วนรวมของจังหวัดหรือท้องถิ่นในเขตพัฒนาการค้าชายแดน ไม่ว่าข้อบกพร่องนั้นจะเกิดจากการกระทำของรัฐบาลหน่วยงานราชการหรือเอกชน แต่ทั้งนี้หอการค้าต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิก โดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกันแจ้งข้อบกพร่องที่ควรให้หอการค้าจังหวัดดำเนินการแก้ไขมายังหอการค้าจังหวัด

๒. ส่งเสริม คือเป็นหน้าที่ของหอการค้าจังหวัดที่จะต้องปฏิบัติทุกวิถีทางเพื่อจะให้การค้าของท้องถิ่น การค้าชายแดนหรือของจังหวัดนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นทันกับวิวัฒนาการของประเทศหรือโลก เรื่องที่หนักไปในด้านการให้บริการแก่สมาชิก เช่น จัดสถิติและประมวลข่าวสารใหม่ๆ แจกสมาชิกจัดงานแสดงสินค้าเพื่อโฆษณาสินค้า ตอบปัญหาต่างๆ ที่สมาชิกและผู้อื่นสอบถามมาพิจารณาหาทางลดต้นทุนของสินค้า เพื่อช่วยระงับข้อพิพาททางการค้าเปิดการอบรมวิชาการ

ทางการค้าและนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ทางการค้าแก่รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการแลกเปลี่ยนเอกสารกับหอการค้าจังหวัดอื่นๆเป็นประโยชน์ต่อการค้าหรืออาชีพหลักของสมาชิกและจังหวัด

๓. รัชกาลผลประโยชน์ทางการค้าของสมาชิก คือการเป็นตัวแทนสมาชิกไปติดต่อกับรัฐบาลเพื่อแนะนำให้แก่ใจ หรือยกเลิกกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆที่เห็นว่าไม่เป็นธรรมทางการค้าและเศรษฐกิจ การลงทุนและการค้าชายแดน โดยทั่วไปเสนอให้ออกกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ทางการค้า หอการค้าจังหวัดจึงคิดว่าเป็นสถาบันที่สำคัญสำหรับจังหวัด และสามารถอำนวยความสะดวกหรือให้บริการแก่บรรดาสมาชิกได้ดีกว่าและมากกว่าสถาบันเอกชนประเภทอื่นๆทั้งสมาชิกทุกคนก็มีโอกาสขอรับความช่วยเหลือ หรือรับบริการจากหอการค้าจังหวัดได้สะดวกด้วย นอกจากนี้แล้วยังก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างจังหวัดได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าแต่ละชนิดมีแหล่งผลิตแตกต่างกันออกไป ตามจังหวัดตามสภาพภูมิประเทศ การสื่อสารข่าวกรองในด้านเศรษฐกิจของชาติจำเป็นต้องอาศัยหอการค้าจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ

๔. บทบาทในการพัฒนา คือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความสัมพันธ์กับภาคราชการ ตลอดจนการสร้างเครือข่าย และช่วยเหลือทางตลาดแก่เอกชน เป็นต้น

ดังนั้นวิธีการบริหารจัดการหอการค้าให้ประสบความสำเร็จและวิธีการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ หอการค้าและอุตสาหกรรมควรมีบทบาทและหน้าที่โดยตรง คือการเป็นตัวแทนของสมาชิก ธุรกิจ การเป็นเครือข่ายให้ธุรกิจมีความก้าวหน้าในด้านการเพิ่มจำนวน และบริการแก่สมาชิก เป็นศูนย์ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริม และพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และการค้ามีบริการพิเศษด้านการส่งออก และมีบริการในด้านการฝึกอบรม สัมมนาตลอดจนให้คำปรึกษา แก่สมาชิก (อำนาจ สุธา ๒๕๕๕: ๗-๒๑)

ปัจจัยภายในระบบการค้าชายแดนที่ส่งเสริมศักยภาพการค้าชายแดน

๑. ความเป็นชนเชื้อชาติเดียวกันของชุมชนตามแนวชายแดน ที่มีภาษาพูดที่สามารถสื่อสารกันเข้าใจได้ง่าย มีวัฒนธรรม ประเพณีที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเอกลักษณ์ในเรื่อง “ความมีน้ำใจ/อหิชาศัยไมตรี” ที่ไม่แตกต่างกัน อันเป็นแต้มต่อที่ได้เปรียบประเทศอื่นซึ่งเป็นชนต่างเชื้อชาติ

๒. การค้าแบบให้เครดิตสินเชื่อ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของผู้ประกอบการค้าไทย ที่แตกต่างจากผู้ประกอบการค้าของประเทศอื่นๆ ที่ทำการค้าแบบเงินสดเท่านั้น

๓. มีความเชื่อถือ และเชื่อใจกันระหว่างผู้ค้าของทั้งสองฝ่าย เช่น การค้าพลอยในแถบชายแดน จังหวัดจันทบุรี หากมีผู้ที่นำเข้าอัญมณีปลอมมาจำหน่าย จะโดนกลุ่มพ่อค้าต่อต้านและไม่ทำการค้าขายด้วย และในที่สุดจะทำการค้าไม่ได้อีกต่อไป

ปัจจัยภายนอกระบบการค้าชายแดน

๑. ความสะดวก โปร่งใส ประหยัด ที่เกิดจากพิธีการศุลกากร (แรงสนับสนุนจากศุลกากร) การค้าชายแดนส่วนใหญ่ทำพิธีการส่งออกสินค้าอย่างถูกต้อง แต่ด้วยระบอบการปกครองภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และระบบการค้า จะเป็นด้วยเหตุผลใดก็แล้วแต่ การนำเข้าประเทศเพื่อนบ้านเป็นการนำเข้าที่ไม่ถูกต้อง เข้าลักษณะการลักลอบเข้าประเทศเพื่อนบ้าน มีคำจำกัดความว่าคำหนึ่งว่า “การค้าล่อลวง” ซึ่งมีผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเชิงลบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นที่ทราบกันมาช้านานแล้ว ทำให้มองว่าไม่โปร่งใส

๒. ความเป็นมาตรฐานของการปฏิบัติพิธีการศุลกากร นอกจากการสร้างกฎ ระเบียบแล้ว เราจะต้องสร้างมาตรฐานการปฏิบัติทางการค้าควบคู่กันไปในแต่ละท้องถิ่น ที่สามารถช่วยทำให้การค้าชายแดนพัฒนาได้ ซึ่งการค้าชายแดนบางท้องถิ่นมีปัญหาและอุปสรรคเกิดจากหน่วยงานในท้องถิ่นมักจะอ้างเรื่องนโยบายความมั่นคง จึงทำให้เกิดอุปสรรคทางการค้า

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน

การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนมีปัญหาอุปสรรค เนื่องจากมีกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และนโยบายของแต่ละประเทศ จากการศึกษาสามารถสรุปปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดนโดยแบ่งจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีการค้าและพรมแดนติดกับประเทศไทยดังนี้

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑. จุดผ่านแดนการค้า จุดผ่านแดนสากลที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอ ในขณะที่ภาวะการค้าได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนั้น จังหวัดด่านการค้าที่มีศักยภาพอยู่ในพื้นที่อ่อนไหว เช่น น่าน ประกอบกับความไม่พร้อมของฝ่ายสปป.ลาวในพื้นที่ด่านผ่อนปรนต่างๆ ทำให้เกิดความไม่สะดวกทางการขนส่งสินค้าระหว่างกัน

๒. การซื้อขายและการชำระเงิน การค้าส่วนใหญ่เป็นการค้ารายย่อยระบบเงินสด เนื่องจากยังขาดระบบธนาคารพาณิชย์ที่มีประสิทธิภาพมารับการประกอบธุรกรรมการเงินระหว่างประเทศ

๓. การค้าอนุกระบบ ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ กฎระเบียบพิธีการศุลกากร โดยเข้าใจว่าการผ่านพิธีการศุลกากรต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงและเสียเวลา จึง ลักลอบทำการค้าตามช่องทางต่าง ๆ ในแนวชายแดน

๔. กำลังซื้อของสปป.ลาว ความแตกต่างของรายได้ต่อหัวของประชาชนไทยและ สปป.ลาวที่แตกต่างกันมาก และยังจำกัดด้วยขนาดตลาด เนื่องจากมีประชากรประมาณ ๖ ล้านคน ทำให้หากมีช่องทางขยายตลาดสินค้าในสปป.ลาวค่อนข้างจำกัด อย่างไรก็ตาม มีกำลังซื้อแฝงในรูป การค้าผ่านแดนไปจีนและเวียดนาม

๕. กฎระเบียบและมาตรการทางการค้า ความแตกต่างของกฎระเบียบและมาตรการ ทางการค้าเนื่องจาก สปป.ลาว อยู่ระหว่างการปรับปรุงระบบการค้าสู่ระบบสากลมากยิ่งขึ้น ทำให้มี การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบอยู่เสมอ อีกทั้งมีความซับซ้อนระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในสินค้าแต่ละ ประเภท ประกอบกับมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยจำเป็นต้องติดตามขอ ทราบความคืบหน้าในการดำเนินงานและศึกษากฎระเบียบใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

ประเทศมาเลเซีย

๑. การค้า

๑.๑ มาเลเซียกำหนดให้ Bernas เป็นผู้นำเข้าข้าวเพียงหน่วยงานเดียว กรมการค้า ต่างประเทศได้เจรจาซื้อขายข้าวกับ Bernas เมื่อวันที่ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ณ จังหวัดภูเก็ต

๑.๒ องค์การพัฒนาประมงแห่งมาเลเซีย (LKIM) กำหนดให้ใช้ถังพลาสติกของ มาเลเซียเป็นภาชนะบรรจุปลานำเข้า ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนการส่งออกสินค้าประมงของไทย

๑.๓ มาเลเซียใช้มาตรการด้านสุขอนามัยมาากัดกันทางการค้า เช่น ซีเอส และ น้ำปลา

๑.๔ กรอบความตกลงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ(Multimodal Transport) ของ ASEAN ซึ่งกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้ออกพระราชบัญญัติการขนส่งต่อเนื่องหลาย รูปแบบ พ.ศ.๒๕๔๘ โดยมีการบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ทำให้ประเทศเพื่อนบ้าน สามารถขนส่งสินค้าผ่านแดนไทยได้โดยไม่จำกัดปริมาณและประเภทสินค้า การกำหนดเพดาน การขนส่งสินค้าภายใต้ความตกลงสินค้านำเข้าเสี่ยงผ่านแดนมาเลเซียไปสิงคโปร์ ปีละไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ เมตริกตัน โดยไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า หากเกินกว่าเพดานที่กำหนดจะต้องเสียภาษีนำเข้า ให้แก่มาเลเซีย

ปัจจุบันมีเพียงประเทศไทยและฟิลิปปินส์เท่านั้นที่ให้สัตยาบรรณ ส่วนประเทศ เพื่อนบ้านไทยได้แก่ มาเลเซีย พม่า ลาว และกัมพูชา ยังไม่ได้ให้สัตยาบรรณ ดังนั้นไทยจึงไม่ สามารถขนส่งสินค้าผ่านแดนไปประเทศเพื่อนบ้านได้ แต่ทางมาเลเซียสามารถขนส่งสินค้าผ่าน

ประเทศไทยไปขายยังประเทศจีนตอนใต้ พม่า ลาว กัมพูชาได้อย่างเสรี มาเลเซียกำหนดให้การนำเข้าแป้งข้าวเจ้าต้องขออนุญาตนำเข้า (Non-automatic licensing) แต่ในทางปฏิบัติไม่อนุญาตให้นำเข้า

๒. การท่องเที่ยว มาเลเซียไม่อนุญาตให้มีการทำโฆษณา / ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของต่างประเทศในมาเลเซีย

๓. การคมนาคมและการขนส่ง

๓.๑ มาเลเซียไม่อนุญาตให้รถบรรทุกสินค้าของไทยเข้าไปในมาเลเซีย ทำให้ผู้ส่งออกของไทยต้องขนถ่ายสินค้าที่บริเวณชายแดนเกิดความล่าช้า และส่งผลเสียหายต่อสินค้าเกษตรประเภทผักและผลไม้

๓.๒ มาเลเซียกำหนดเงื่อนไขให้รถที่ผ่านเข้าออกมาเลเซียจะต้องจดทะเบียนและทำประกันภัยในมาเลเซีย โดยเฉพาะรถขนส่งสินค้าจะต้องใช้พนักงานจากมาเลเซีย

ประเทศสหภาพเมียนมาร์

๑. กระทรวงพาณิชย์พม่าได้ออกประกาศฉบับที่ ๒/๒๐๐๐ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ห้ามนำเข้าสินค้าในรูปแบบการค้าปกติทางทะเล จำนวน ๑๕ รายการ ซึ่งประกอบด้วย ผงชูรส น้ำหวานและเครื่องดื่ม ขนบั้งกรอบทุกชนิด หมากฝรั่ง ขนมหัก ขนมหเวเฟอร์ ช็อกโกแลต อาหารกระป๋อง (เนื้อสัตว์และผลไม้) เส้นหมี่ทุกชนิด เหล้า เบียร์ บุหรี่ ผลไม้สดทุกชนิด สินค้าที่ควบคุมการนำเข้าโดย กฎหมายที่มีอยู่แล้ว โดยให้เหตุผลว่าเพื่อสงวนเงินตราต่างประเทศและคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ

๒. กระทรวงพาณิชย์พม่าได้ออกประกาศฉบับที่ ๘/๘๘ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ห้ามนำเข้าสินค้าในรูปแบบการค้าปกติผ่านทางชายแดน จำนวน ๑๕ รายการ ซึ่งประกอบด้วย ผงชูรส น้ำหวานและเครื่องดื่ม ขนบั้งกรอบทุกชนิด หมากฝรั่ง ขนมหัก ขนมหเวเฟอร์ ช็อกโกแลต อาหารกระป๋อง (เนื้อสัตว์และผลไม้) เส้นหมี่ทุกชนิด เหล้า เบียร์ บุหรี่ ผลไม้สดทุกชนิด ผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในครัวเรือนและใช้ส่วนตัวทุกชนิด สินค้าที่ควบคุมการนำเข้าโดยกฎหมายที่มีอยู่แล้ว โดยให้เหตุผลว่าเพื่อสงวนเงินตราต่างประเทศและคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ

๓. พม่ากำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นการจำกัดปริมาณนำเข้า เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า เช่น

๓.๑ การเปิด L/C เพื่อนำเข้าสินค้า ต้องเป็นเงินที่ได้จากการส่งออกเท่านั้น

๓.๒ กำหนดเพดานการนำเข้า ไม่เกินปีละ ๕๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ต่อบริษัท

๓.๓ ห้ามนำเข้าสินค้า ๑๕ ชนิด ได้แก่ ผงชูรส เครื่องดื่ม (Soft drink) ขนมปีง กรอบ อาหารและผลไม้กระป๋อง เส้นหมี่และบะหมี่สำเร็จรูปทุกชนิด หมากฝรั่ง ขนมหัก ขนมหเวเฟอร์ ช็อกโกแลต เหล้าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เบียร์ บุหรี่ ผลไม้สดทุกชนิด ผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับใช้ในครัวเรือนและใช้ส่วนตัวทุกชนิดและสินค้าที่ควบคุมการนำเข้าโดยกฎหมายที่มีอยู่แล้ว

๔. เส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมระหว่างไทยกับพม่า มีสภาพชำรุดทรุดโทรม เป็นอุปสรรคต่อการขนส่งสินค้าระหว่างสองประเทศ

๕. ปัญหาการเรียกเก็บเบี้ยไปรษณีย์เป็นจำนวนมากจากรถบรรทุกสินค้า ที่ขนส่งสินค้าจากชายแดนเข้าไปยังกรุงย่างกุ้ง ทำให้สินค้ามีต้นทุนสูง

๖. ธนาคารพาณิชย์ในพม่าผูกขาดโดยรัฐบาล และฐานะของธนาคารไม่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ระบบการเงินไม่มีเสถียรภาพ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินจืดสูงกว่าความเป็นจริงมาก

๗. ปัญหาการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ทำให้ไม่มีความปลอดภัยตามแนวชายแดนไทย-พม่า

๘. มีการปิดด่านการค้าชายแดนที่ติดต่อกับไทยบ่อย ทำให้สินค้าไทยไม่สามารถขนส่งเข้าไปยังพม่าได้ต่อเนื่อง จึงเกิดการขาดแคลนสินค้าและเสียเปรียบสินค้าจากประเทศคู่แข่งอื่นๆ

๙. ขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆ อาทิ การคมนาคม การสื่อสาร

๑๐. การเปลี่ยนเจ้าหน้าที่พม่าบ่อย ๆ

ประเทศกัมพูชา

๑. กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง และบางพื้นที่จะมีกฎ ระเบียบเป็นของตัวเอง โดยที่พื้นที่เหล่านั้นเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งทำให้มีความเสี่ยงสูงในการค้าขาย

๒. ขั้นตอนและระเบียบการนำเงินออกนอกประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย จำกัดมูลค่าการค้าไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อครั้ง และการขอคืนภาษีอากรล่าช้า ทั้งภาษีตามมาตรา ๑๕ ทวิ เงินชดเชย ภาษีมูลค่าเงิน

๓. ปัญหาเรื่องค่าเงินเรียลซึ่งเป็นสกุลเงินหลักที่ใช้ในกัมพูชาขาดเสถียรภาพทำให้การซื้อขายสินค้าจะไม่สามารถรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินสกุลดังกล่าวได้ ส่วนใหญ่จะรับชำระค่าสินค้าเป็นเงินเหรียญสหรัฐฯ และเงินบาทของไทย หรือบางครั้งต้องรับชำระเป็นทองคำแทน

๔. เส้นทางขนส่งจากชายแดนไทยไปยังกรุงพนมเปญ มีความชำรุดทรุดโทรมมาก โดยเฉพาะช่วงอรัญประเทศ ถึง จังหวัดบันเตียนเมียนเจย ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าสูงขึ้นกว่าปกติ

๕. ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปศึกษาวิจัยทางด้านการตลาดของประเทศกัมพูชาอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ส่งออกไม่ทราบถึงรสนิยม และความต้องการของผู้บริโภค ขอบบังคับ กฎหมายและขั้นตอนวิธีการทำการค้า การแข่งขันในตลาด ช่องทางการจัดจำหน่ายและรายชื่อผู้นำเข้า รวมไปถึงกลยุทธ์ที่ใช้ในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดกัมพูชาได้

๖. การค้าระหว่างผู้ส่งออกไทยกับผู้นำเข้ากัมพูชาบริเวณชายแดน ส่วนใหญ่เป็นการทำการค้าที่ไม่มีการทำสัญญา ส่งผลให้ผู้ส่งออกของไทยถูกโกงจากผู้นำเข้ากัมพูชาบ่อยครั้ง

๗. ปัญหาเรื่องระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าสินค้าในกัมพูชาที่ยุ่งยากโดยสินค้าที่จะนำเข้ากัมพูชาต้องผ่านการตรวจสอบจากบริษัท SGS ที่กระทรวงพาณิชย์กัมพูชาตั้งขึ้นมา เพื่อตรวจสอบคุณภาพสินค้าและทำการประเมินพิกัดศุลกากร ถ้าสินค้าใดไม่ผ่านการตรวจสอบจะไม่สามารถส่งเข้าไปขายในตลาดกัมพูชาได้

๘. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญด้านการส่งออกของ ผู้ประกอบการของไทย

๙. ปัญหาค่าจ้างแรงงานมีการปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยสูงทำให้ศักยภาพในการแข่งขันในตลาดกัมพูชาลดลง(ออนไลน์

<https://sites.google.com/site/xaseiynsuksa/prathesthiy-xaseiyn> ค้นข้อมูลวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐)

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๓ ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจพัฒนาชายแดน มีหลายประการ ดังนี้ ประการแรก คือ ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และนโยบายของแต่ละประเทศ กฎระเบียบและมาตรการทางการค้าเป็นอุปสรรคในการร่วมมือพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประการที่สอง คือ ปัญหาจุดผ่านแดนการค้า จุดผ่านแดนสากลที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอ ในขณะที่ภาวะการค้าได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนั้น จังหวัดด้านการค้าที่มีศักยภาพอยู่ในพื้นที่อ่อนไหว โดยเฉพาะพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรือ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ประการที่สาม คือ ปัญหาแรงงานต่างด้าว เนื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าว ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในพื้นที่ชายแดนมากขึ้น การควบคุมแรงงาน และป้องกันปัญหา

อาชญากรรมอาจทำได้ยากขึ้น นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประการที่สี่ คือ ปัญหาการบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดน ปัจจุบันพบว่า โรงพยาบาลรัฐบาลของไทยในพื้นที่ชายแดน ต้องรับค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่ไม่สามารถเรียกเก็บได้จากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขแก่บุคคลต่างชาติ ซึ่งกลุ่มผู้รับบริการเหล่านี้มีความประสงค์ผ่านแดนเพื่อรับบริการ นอกจากนี้ยังยากต่อการควบคุมโรค และเป็นสาเหตุการแพร่กระจายโรคติดต่อร้ายแรงจากพื้นที่ชายแดนกระจายเข้ามาในประเทศ

บทที่ ๔

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคและกำหนดบทบาทหอการค้าจังหวัด กับการค้าชายแดน

การศึกษาในบทที่ ๔ มีความมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมีลำดับการศึกษาดังนี้

๑. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค

๒. แนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดน

๓. สรุป

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดน

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สถานการณ์ปัจจุบันแม้เศรษฐกิจโลกจะประสบภาวะถดถอยหลายประเทศเศรษฐกิจเติบโตต่ำการส่งออกหดตัวแต่สัดส่วนของการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านยังคงมีแนวโน้มที่ดีเนื่องจากกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในช่วงที่เศรษฐกิจกำลังพัฒนาขณะที่แนวโน้มภาพรวมของการค้าโลกหลายๆประเทศมีการรวมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจจับมือร่วมเป็นกลุ่มอนุภูมิภาคและเปิดตลาดการค้าการลงทุนระหว่างกันซึ่งถือเป็นโอกาสสำคัญของประเทศไทยในการทำการค้าการลงทุนกับประเทศหรือกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นการค้าชายแดนส่วนใหญ่และมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านมีความสำคัญมากซึ่งสามารถเห็นได้ว่าการค้าเกือบทั้งหมดถูกส่งผ่านช่องทางชายแดนดังนั้นประตูทางออกทั้งหลายเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในการตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเพื่อกระตุ้นทั้งการค้าและการลงทุนบริเวณชายแดนซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเลือกลงทุนของภาคเอกชนนอกเหนือไปจากไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นหาก

วิเคราะห์แล้วในช่วงเวลาปัจจุบันนับเป็นโอกาสที่ดีของผู้ประกอบการ โดยการผลักดันและให้การสนับสนุนจากหอการค้าทั้งระดับจังหวัดและหอการค้าไทย ที่จะสามารถขยายตลาดได้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งขยายหรือย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้สะดวกยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อสังเกตจากการศึกษายังพบปัญหาและอุปสรรคของหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดนในหลายประเด็น โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ประเด็นแรกคือ หอการค้าระดับจังหวัดมีบทบาทน้อยในการผลักดันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการค้าชายแดนและการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภูมิภาค โดยส่วนใหญ่จังหวัดและหอการค้าระดับจังหวัดจะมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นหลัก มากกว่าเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาภัยแล้ง หรือปัญหาอุทกภัย เป็นต้น ทำให้ผู้ประกอบการไม่ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาทั้งข้อมูล องค์กรความรู้ด้านการเจรจาธุรกิจ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยเฉพาะการส่งเสริมการค้าการลงทุนชายแดนที่เป็นเพียงกิจกรรมที่การเจรจาจับคู่ธุรกิจ การนำสินค้าอุปโภคบริโภคไปออกจำหน่ายสินค้า การเดินทางไปศึกษาดูงานเส้นทางการค้าการลงทุนผ่านแดน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัด กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ความร่วมมือกับหอการค้า สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และกลุ่มผู้ประกอบการ แต่ขาดการประมวลผลข้อมูลที่เป็นระบบ ไม่มีเจ้าภาพหลักในการรวบรวมข้อมูล จึงเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นครั้งไป ข้อจำกัดในประเด็นนี้ทำให้เกิดปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน

ประเด็นที่สอง การบริหารงานและการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนในจังหวัดขาดความต่อเนื่องและชัดเจน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้งและขาดการสนับสนุนแผนงานของภาคเอกชน แผนงานของหอการค้าระดับจังหวัดกับแผนพัฒนาจังหวัดไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งขาดการบูรณาการร่วมกันในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน การจัดสรรงบประมาณที่รวบรัดทำให้ขาดความพร้อมและไม่สามารถจัดทำแผนงานโครงการรองรับได้ทัน ปัจจุบันมีกรอบงบประมาณพัฒนาหลายด้านที่รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน โดยจังหวัดสามารถจัดทำคำขอตั้งงบประมาณกับสำนักงบประมาณได้ นอกจากนี้ยังมีงบประมาณกลุ่มจังหวัด งบประมาณพัฒนาภาค รวมถึงงบประมาณส่วนกลางที่สามารถขอรับการสนับสนุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ทั้งนี้ต้องมีความพร้อมของโครงการในการรองรับกรอบงบประมาณ ทำให้เกิดภาวะไม่สามารถจัดทำโครงการรองรับได้ทัน หรือบางโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณแต่ไม่สามารถดำเนินการได้เพราะไม่มีความพร้อม เมื่อถูกเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณ หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการจึงยกเลิกโครงการและส่งคืนงบประมาณสู่ส่วนกลาง แม้ว่าบางโครงการ หอการค้าระดับจังหวัดจะมีบทบาท

ในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการ แต่ปรากฏว่ามีหลายโครงการที่ใช้งบประมาณลงทุนสูงแต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการวางแผน และการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น โครงการก่อสร้างศูนย์กระจายสินค้าระดับภูมิภาค เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชน ประชาชน ผู้ประกอบการผลิตสินค้า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ปรากฏว่าไม่สามารถบริหารจัดการระบบการนำเข้าผลผลิตจากกลุ่มผู้ค้า การขนส่ง โลจิสติกส์ การจัดเก็บผลผลิต การเจรจาการค้า เพราะยังไม่สามารถพัฒนาและยกระดับการกระจายสินค้าผ่านแดนได้จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ยังขาดความเข้าใจในระบบแผนและงบประมาณในการพัฒนาการค้าชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หอการค้าจังหวัดที่มีความตระหนักถึงความสำคัญของกาค้าชายแดน แต่ยังไม่สามารถสร้างภาคีความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนร่วมกันในระดับจังหวัดให้มีความเข้าใจที่ตรงกันได้

ประเด็นที่สาม ภาครัฐ หอการค้าจังหวัด และภาคเอกชนขาดความเข้าใจและตระหนักถึง Global Change การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิอากาศ อันเนื่องจากภาวะโลกร้อนที่มีผลกระทบต่อการบริหารทั้งในเชิงรุก และเชิงรับ เนื่องจากแต่ละส่วนยังมุ่งเน้นปฏิบัติตามกรอบกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ทำให้ความร่วมมืออย่างเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนให้สอดคล้องกับกระแสการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม บริบทที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ทำให้ทิศทางและรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้าชายแดนแตกต่างกันไปด้วย บางพื้นที่ชายแดนปัจจุบัดังกล่าวเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการค้าชายแดน แต่ในทางกลับกันก็เป็นปัจจัยส่งเสริมการค้าชายแดนได้ หอการค้าจังหวัดชายแดนในบางพื้นที่สามารถใช้เงื่อนไขดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการเจรจาธุรกิจ เช่น สามารถเดินทางไปเจรจาการค้า การจับคู่ธุรกิจ การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยอาศัยความใกล้ชิดความคล้อยคลึงด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยไม่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากรัฐ แต่ก็ยังเป็นข้อเสียเนื่องจากภาครัฐไม่สามารถรับรู้ข้อมูลในการเจรจาการค้าระหว่างคู่ค้าได้ เป็นต้น แต่ในทางกลับกันความแตกต่างทางสังคม การเมืองและวัฒนธรรม กลับเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการค้าชายแดน ในการค้าชายแดนในหลายพื้นที่หอการค้าจังหวัด ไม่สามารถเจรจาการค้าโดยลำพัง ต้องอาศัยการสนับสนุนจากรัฐเป็นตัวกลางในการเจรจาธุรกิจ เนื่องจากชายแดนบางประเทศมีเงื่อนไขของนโยบายการค้าต่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดน ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนในกลุ่มนี้จะมีกรอบการดำเนินงานที่เข้มงวด และมีเงื่อนไขข้อจำกัดที่ทำให้หอการค้าระดับจังหวัด รวมถึงผู้ประกอบการขาดเสรีภาพในการกำหนดรายละเอียดของการเจรจาการค้า เช่น ในบางพื้นที่ชายแดน ต้องการเอกสารรับรองการผลิต โดยเฉพาะมาตรฐานการผลิต รวมถึงการ

กำหนดคุณภาพของสินค้าผ่านแดน เป็นต้น ดังนั้นหากหอคการค้าและผู้ประกอบการ รวมทั้งภาครัฐ ไม่คำนึงถึงความแตกต่างและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในลักษณะของ โลกาภิวัตน์จะทำให้การค้าชายแดนขาดเอกภาพ และไม่มีเสถียรภาพ โดยเป็นการค้าชายแดนใน ลักษณะต่างคนต่างทำตามหน้าที่ของตน

ประเด็นที่สี่ ปัญหาการค้าในระบบ หรือเศรษฐกิจในระบบดังที่ทราบแล้วว่ามูลค่า การค้าชายแดนนั้นมีมูลค่าสูง และเป็นดัชนีชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค แต่ผู้ค้า บางส่วนกลับมีการดำเนินการค้าในลักษณะนอกระบบ เนื่องจากข้อจำกัดด้านพิธีการศุลกากรที่ เข้มงวด การนำสินค้าผ่านแดนที่มีระเบียบกฎหมายรัดกุม การจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูง ซึ่งการ ดำเนินการค้าในลักษณะนี้ หอการค้าจังหวัดไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการเลย ดังนั้น สักส่วนของรายรับจากภาษีในส่วนนี้ อาจมีมูลค่าสูงมาก และผู้ค้ามีความคิดว่าหากดำเนินการค้าผ่าน แคนตามระบบอาจทำให้มีความเสี่ยง และมีค่าใช้จ่ายต้นทุนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้ค้าต่างประเทศมอง ว่าสินค้าที่ลักลอบนำเข้ามีต้นทุนต่ำกว่าตัวแทนจำหน่ายที่ถูกต้องในระบบไม่สามารถแข่งขันได้ ทั้งนี้ผู้ค้านอกระบบส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกหอการค้าระดับจังหวัด

ประเด็นที่ห้า หอการค้าระดับจังหวัด ยังไม่สามารถเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการที่ แท้จริงในการเจรจาธุรกิจการค้าชายแดน เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ ทางการค้าในลักษณะผลกำไรทางธุรกิจ โดยการรวมตัวจัดตั้งขึ้นเป็นหอการค้าระดับจังหวัดเป็นไป เพื่อแสดงถึงกลุ่มผู้ประกอบการค้าเท่านั้น ในหลายจังหวัดการเจรจาการค้าชายแดนดำเนินการ โดย ผู้ประกอบการเอง นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งชมรมธุรกิจการค้าขึ้นอีกหลายชมรม เช่น ชมรม ผู้ประกอบการอาหาร ชมรมธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม เป็นต้น ซึ่งชมรมต่างๆที่กล่าวมานี้ ดำเนินการนอกระบบดำเนินการขอหอการค้าระดับจังหวัด ทำให้แรงผลักดันในการพัฒนาธุรกิจ การค้าชายแดนผ่านหอการค้าระดับจังหวัดขาดเอกภาพ เพราะแต่ละกลุ่มก้อนธุรกิจล้วนมุ่ง ผลประโยชน์ทางธุรกิจของตน ความพยายามในการเพิ่มสมาชิกจากผู้ประกอบการในจังหวัดไม่ ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ประกอบการยังไม่เห็นถึงประโยชน์ในการพัฒนาการค้า ชายแดนที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม

ประเด็นสุดท้าย การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยเพื่อเพิ่มมูลค่าการค้า ชายแดน มุ่งพัฒนาในด้านการอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานการเพิ่มพูนสิทธิประโยชน์ ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน รวมถึงการส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยเหตุที่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นฐานการผลิตร่วมและสามารถใช้ข้อได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิต จากราคาค่าแรง ทำให้เกิดการพัฒนารวดเร็วในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน ซึ่งความเร่งด่วนนี้รวม ไปถึงความเร่งด่วนทางนโยบายในการประกาศเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เป็นความท้าทายของหอการค้าระดับจังหวัดที่ต้องเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่าในหลายพื้นที่ยังไม่มีความพร้อมในการรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน การค้าชายแดนยังดำเนินไปแบบปกติเป็นปัจจุบัน ไม่ได้รับการยกระดับการพัฒนาตามนโยบายที่เกิดขึ้น ด้านชายแดนบางแห่งยังติดขัดในเรื่องพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติหรือป่าสงวนแห่งชาติโดยต้องขอใช้พื้นที่จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเงื่อนไขที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นปัญหาและอุปสรรคของหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดนทั้งสิ้น

แนวทางพัฒนาบทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการการค้าชายแดน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของหอการค้าจังหวัดต่อการค้าชายแดนจึงพอจะสรุปแนวทางในการพัฒนาบทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการการค้าชายแดนได้ดังนี้

๑. หอการค้าจังหวัดต้องศึกษาและติดตามผลของความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐบาลได้มีการเจรจากับประเทศนั้นๆแล้วเพื่อมาเตรียมความพร้อมและเร่งปรับการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการให้มีความเป็นสากลมากขึ้นรวมทั้งการหาพันธมิตรทางธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้านเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการส่งต่อสินค้าระหว่างกันเพื่อการบริหารจัดการต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดหาผู้ร่วมงานที่มีประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ติดตามความก้าวหน้าในการเจรจาการค้าชายแดน และเป็นแกนหลักสำคัญในการบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๒. หอการค้าควรมีการกระจายความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกหรือธุรกิจที่ไม่ใช่สมาชิกกับหอการค้าเองในเขตพื้นที่ต่างอำเภอ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ของหอการค้ามีการกระจุกตัวเพื่อช่วยเหลือทางธุรกิจและการกระตุ้นเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง โดยให้การสนับสนุนสมาชิกและผู้ประกอบการที่ไม่เป็นสมาชิกในด้านองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางธุรกิจ การรวมกลุ่มทางธุรกิจ การพัฒนาฐานการผลิตร่วมกัน ภายใต้เงื่อนไขความเข้าใจกระแสการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงแบบโลกาภิวัตน์ การใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในการผลักดันการพัฒนาการค้าชายแดน

๓. หอการค้าควรใช้ข้อมูลความพร้อมด้านเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ ในการร่วมกันกับภาครัฐ เอกชนประชาชนวางแผน และจัดทำโครงการให้มีความพร้อมสอดคล้องกับการพัฒนาการค้าชายแดน โดยรับฟังความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการค้าชายแดนอย่างเป็นระบบ เพื่อลดปัญหาความไม่พร้อมในการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การมี

แผนงานโครงการที่ชัดเจน จะก่อให้เกิดการทำงานพัฒนาการค้าชายแดนสอดประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำผังการค้า การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงการมองภาพอนาคตของการพัฒนาการค้าชายแดนอย่างมีมิติในการบริหารจัดการ

๔. หอการค้าจังหวัดควรส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในตลาดการค้าชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านด้วยเพื่อหาช่องทางกระจายสินค้าในเหมาะสม

๕. การสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการการค้าชายแดนเป็นสิ่งสำคัญที่หอการค้าจังหวัดต้องเร่งดำเนินการ เพื่อแสดงให้เห็นทิศทางการค้าชายแดนที่ชัดเจน และหาจุดยืนในการพัฒนาที่สามารถบอกได้ว่ามีความพร้อมในการรองรับนโยบายของรัฐบาลและการลงทุนของภาครัฐในโครงการขนาดใหญ่ จากที่ผ่านมาจะสังเกตได้ว่าโครงการที่ภาครัฐดูแลเองจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ไม่เหมือนกับโครงการที่ภาคธุรกิจเอกชนบริหารจัดการ ซึ่งจะทำให้กลุ่มสมาชิกและผู้ประกอบการการค้าชายแดนมีความมั่นใจ และสร้างหุ้นส่วนการพัฒนาการค้าชายแดนที่มีศักยภาพสูง นอกจากนี้ยังสามารถช่วยดึงเอาการค้านอกกรอบ กลับมาสู่เศรษฐกิจในระบบอย่างเป็นทางการ

๖. รัฐบาลควรส่งเสริมขีดความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบการค้าชายแดน การส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ มีการส่งเสริมพัฒนาสร้างเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทยและประเทศเพื่อนบ้านให้มีการพบปะสร้างความใกล้ชิดในการดำเนินธุรกิจระหว่างกัน

๗. ปรับใช้ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” กับการดำเนินการค้าชายแดน โดยหอการค้าจังหวัดต้องทำความเข้าใจและเป็นกลไกขับเคลื่อนการรวมเอาพลังทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะอยู่ในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ใช่มหาชิก หรือภาครัฐ โดยมองบนพื้นฐานว่า “คนไทยทุกคน ก็คือ ประชาชนของชาติ” ซึ่งถือเป็นพลังอำนาจที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา ซึ่งหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน โดยจะสามารถทำให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการการค้าชายแดนอย่างเป็นระบบ

๘. Digital Economy คือ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ Knowledge Economy หรือ เศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ และ Creative Economy ที่วางเป้าหมายในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้กับสินค้าและบริการผ่านทางนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ หอการค้าจังหวัดต้องปรับตัวให้ทันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจดิจิทัลด้วย แม้ว่ามูลค่าการค้าชายแดนยังคงมีมูลค่าสูงในระบบตลาด แต่

กระแสเศรษฐกิจดิจิทัลก็มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การนำองค์ความรู้ดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการค้าชายแดนจะทำให้เกิดโอกาสในการแข่งขัน โดยเฉพาะผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการค้าชายแดน นอกจากนี้เศรษฐกิจดิจิทัลยังช่วยเรื่องระบบเงินตราในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าที่มีความปลอดภัยในระดับหนึ่งอีกด้วย

๕. โมเดลประเทศไทย 4.0 เป็นเครื่องมือในการนำประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งที่มีความมั่นคงและยั่งยืน พัฒนาจากประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปรับเปลี่ยนจากการให้บริการพื้นฐานเป็นบริการที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง

โมเดลประเทศไทย 4.0 ต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรม ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation Drive Economy) ซึ่งหอการค้าระดับจังหวัด ต้องหาแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการค้าชายแดนให้มีความสอดคล้องกับโมเดลดังกล่าว การนำนวัตกรรมสินค้าและบริการมาเสนอในช่องทางการค้าชายแดน ความร่วมมือกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมในการจัดการเทคโนโลยีการผลิต จะทำให้อำนาจของการค้าชายแดนสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

สรุป

ผลการศึกษาในบทที่ ๔ ตบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดกับการค้าชายแดน ประกอบด้วย ๕ แนวทาง คือ

๑. แนวทางที่ ๑ หอการค้าจังหวัดต้องศึกษาและติดตามผลของความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐบาลได้มีการเจรจากับประเทศนั้นๆ แล้วเพื่อเตรียมความพร้อมและเร่งปรับการค้าในธุรกิจของผู้ประกอบการให้มีความเป็นสากล

๒. แนวทางที่ ๒ หอการค้าควรมีการกระจายความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกหรือธุรกิจที่ไม่ใช่สมาชิกกับหอการค้า เพื่อแลกเปลี่ยนและรวมกลุ่มทางธุรกิจ

๓. แนวทางที่ ๓ หอการค้าควรใช้ข้อมูลความพร้อมด้านเศรษฐกิจของผู้ประกอบการจัดทำโครงการให้มีความพร้อมสอดคล้องกับการพัฒนาการค้าชายแดน

๔. แนวทางที่ ๔ หอการค้าจังหวัดควรส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในตลาดการค้าชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านด้วยเพื่อหาช่องทางการกระจายสินค้าในเหมาะสม

๕. แนวทางที่ ๕ การสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการการค้าชายแดน

๖. แนวทางที่ ๖ คือ การสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน

๗. แนวทางที่ ๗ ควรปรับใช้ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” กับการดำเนินการค้าชายแดน

๘. แนวทางที่ ๘ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่ม

๙. แนวทางที่ ๙ คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรม ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation Drive Economy)

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๖๔) แผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ รวมถึงแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีต จนถึงปัจจุบัน จากเอกสารการวิจัย รายงานทางวิชาการ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหอการค้าระดับจังหวัดกับการค้าชายแดน และทำการศึกษา นโยบาย รัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน และแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙ จนทำให้สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดน ตลอดจนข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการค้าชายแดนโดยลำดับดังนี้

๑. สรุป

๒. ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๒ ข้อ สรุปได้ดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ สรุปได้ว่า ปัจจุบันยังปรากฏปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดนและนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังต่อไปนี้

๑. การบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไม่สามารถใช้รูปแบบเฉพาะในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ เนื่องจากความแตกต่างทั้งลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ ความพร้อมในการบริหารจัดการ ยกตัวอย่างเช่น อำเภอแม่สอดยังมีความพร้อมทางกายภาพน้อย เนื่องจากไกลท่าเรือและถนนเชื่อมโยง ไปท่าเรือยังไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงด้านชายแดน ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายแรงงาน แต่ขณะเดียวกันบางเขตพื้นที่

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีความพร้อมในการคมนาคม และโลจิสติกส์ ได้แก่ อำเภอสะเดา จังหวัด สงขลา ที่เชื่อมโยงไปมาเลเซีย และ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่เชื่อมโยงไปยังจีนตอนใต้ มีโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคในเกณฑ์ดี เป็นต้น ดังนั้นการ กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการค้าชายแดนจึงควรกำหนดจากลักษณะทางกายภาพ ศักยภาพของ พื้นที่ที่สำคัญ ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าพื้นที่ป่าสงวนหรืออุทยานแห่งชาติที่เป็นพื้นที่ชายแดนด้าน ความมั่นคง มีความอ่อนไหวต่อการพัฒนาและเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะเริ่มต้น ควรใช้ โอกาสด้านศักยภาพของกำลังแรงงานให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อการผลิต โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมด้านความมั่นคงและการจัดการแรงงานต่างด้าวมีการผ่อนปรน การใช้แรงงานต่างด้าวและการขึ้นทะเบียน ดึงดูดแรงงานต่างด้าวในประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงาน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับปฏิบัติในโรงงานอุตสาหกรรม

๒. บทบาทของเมืองชายแดนในอดีตเป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาน้อย ถูกกำหนดให้ เป็นพื้นที่กั้นชนด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงและการทหาร จึงเกี่ยวข้องกับคุณภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจแต่ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของเมืองชายแดนส่วนใหญ่จะรองรับด้านโลจิสติกส์และ การค้าข้ามพรมแดนที่เชื่อมโยงกับฐานผลิตในภาคกลางของประเทศ แต่ยังไม่มีการผลิตหลัก ในพื้นที่เมืองชายแดนของประเทศไทยมีจุดที่ดังที่ได้เปรียบในการเชื่อมโยงกับภูมิภาคจึงควร ส่งเสริมการพัฒนาในลักษณะคลัสเตอร์ เชื่อมโยงกับพื้นที่ตอนในหรือจังหวัดอื่น ๆ หรือการพัฒนา แบบกลุ่มจังหวัด และการพัฒนารายภาค เพื่อสร้างกิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้พื้นที่สามารถสร้าง ประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้โดยไม่เป็นเพียงทางผ่าน รวมถึงกระจายประโยชน์ใน การพัฒนา และเพิ่มรายได้ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ และจังหวัดที่ไม่อยู่ในพื้นที่ชายแดน แต่ใน ขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับว่า เมืองชายแดนก็ยังคงมีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการขาดการ จัดระเบียบพื้นที่ และการลงทุนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ปัญหาความมั่นคงตามแนวเส้นเขตแดนยังไม่ชัดเจน ปัญหาด้าน สังคมข้ามพรมแดน การขาดกลไกบูรณาการ ถึงแม้ว่าเมืองชายแดนจะมีโอกาสและปัจจัยหลาย ประการที่เอื้อต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ในพื้นที่ชายแดนหลาย แห่งต้องอาศัยการลงทุนจากภาครัฐในระยะยาว ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง และโลจิสติกส์ เพื่อความพร้อมในการรองรับการลงทุน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงด้าน พลังงาน ความเหมาะสมในแง่การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและในประเทศ

๓. การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน คือ รูปแบบแนวทางการสร้างโอกาสทาง เศรษฐกิจที่อาศัยการเชื่อมโยงระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และ เสริมสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะนำประเทศก้าวสู่มิติใหม่ในการสร้างความ

ร่วมมือ และพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เติบโตควบคู่กับเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน ลดอุปสรรคทางการค้า การลงทุน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภายในภูมิภาค โดยอาศัยศักยภาพและความชำนาญมาเสริมสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคอาเซียนให้มีความแข็งแกร่งอย่างยั่งยืนและเสริมสร้างความมั่งคั่งมั่นคงร่วมกัน โดยการวางแผนพัฒนาอย่างรอบคอบ ทั้งด้านศักยภาพของพื้นที่ ที่ตั้ง รูปแบบ และการบริหารจัดการที่เหมาะสม

๔. ปัจจุบันประเทศไทยและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านได้เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจเสรีอาเซียนแล้ว โดยผ่านระยะเวลากว่า ๒ ปี ขณะเดียวกันรัฐบาลไทย(คสช.)ให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเน้นการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่ตอนใน ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด้านชายแดน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า การดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ยังดำเนินการไปอย่างมีขั้นตอน โดยมุ่งเน้นการศึกษาความเป็นไปได้และผลกระทบเป็นหลัก และมีหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้จัดทำคู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ ของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง ๑๐ เขต มาตรการสนับสนุนด้านสิทธิและประโยชน์ ตลอดจนการให้บริการอำนวยความสะดวกต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ในลักษณะเบ็ดเสร็จในจุดเดียว (One Stop Service) แต่อย่างไรก็ตามยังปรากฏปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สอดคล้องกันในหลายพื้นที่ คือ การดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมีความจำเป็นต้องกำหนดผังการพัฒนาให้มีความชัดเจน รวมถึงการวางแผนพัฒนาที่รองรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดทิศทางโครงการพัฒนาร่วมกัน

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ ๒ สรุปได้ว่า หอการค้าจังหวัดมีบทบาทต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนน้อย แต่ยังมีศักยภาพและขีดความสามารถสูงในการสนับสนุนการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน ดังต่อไปนี้

๑. บทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการค้าชายแดนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษยังไม่ชัดเจน การเข้าไปเป็นองค์ประกอบในรูปของคณะกรรมการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน คณะกรรมการร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน รวมถึงบทบาทในบริษัทประชารัฐสามัคคี ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าหอการค้าระดับจังหวัดได้

ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการผลักดัน หรือเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การดำเนินงานของหอการค้าจังหวัด เป็นไปตามแนวปฏิบัติร่วมกับภาครัฐที่คุ้นเคยมาแต่อดีตต่อเนื่องถึงปัจจุบัน เช่น กิจกรรมศึกษาดูงานเส้นทางการค้า การเจรจาจับคู่ธุรกิจ เป็นต้น การที่หอการค้าจังหวัดมีบทบาทน้อย อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากภาครัฐไม่เปิดโอกาสให้หอการค้าจังหวัดแสดงบทบาทในการบริหารจัดการการค้าชายแดน และหอการค้าจังหวัดเอง ไม่อาจเป็นตัวแทนผู้ประกอบการในการแสวงหาความร่วมมือในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งหอการค้าจังหวัดยังมองว่าหากต้องรับผิดชอบจะกลายเป็นภาระในการบริหารจัดการ

๒. ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบงบประมาณประเทศ มีการแบ่งสรรงบประมาณในส่วนของงบประมาณพัฒนารายภาค งบประมาณกลุ่มจังหวัด งบประมาณของจังหวัด ซึ่งส่วนแล้วแต่มีการเร่งรัดให้ดำเนินการเบิกจ่าย ขณะเดียวกันการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แต่ภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะหอการค้าจังหวัดนำเสนอแนวคิดในการขอรับสนับสนุนงบประมาณ หรือจัดทำโครงการเพื่อรองรับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษน้อยมาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถดำเนินการได้เฉพาะในรูปแบบคณะกรรมการ การดำเนินการของทุกหน่วยยังไม่สามารถสนับสนุนและบริหารจัดการได้อย่างเต็มศักยภาพ

๓. การค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่มีระหว่างกันนอกเหนือจากการค้าของกลุ่มผู้ค้าและผู้ประกอบการ โดยหมายความรวมถึงหอการค้าจังหวัดด้วย คือความรู้สึกที่เปรียบเสมือนเพื่อนหรือญาติพี่น้องกัน ส่งเสริมให้การค้าชายแดนราบรื่น และจากจุดนี้เองที่การค้าระหว่างประเทศทำหน้าที่เป็นสะพานที่ทอดให้นักธุรกิจของไทยมีโอกาสขยายการค้าสู่การลงทุนไปในประเทศของกลุ่มค้าได้ในอนาคต โดยการนำความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ที่ได้จากการทำการค้ามาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ความสัมพันธ์ที่ดีแสดงถึงโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางสังคมและวัฒนธรรมทางการค้า และความสัมพันธ์ทางตรงนี้เองจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ค้า หอการค้าจังหวัด เป็นปัจจัยสำคัญในการคลี่คลายปัญหาระหว่างกันในพื้นที่ชายแดน เช่น ปัญหาแรงงานต่างชาติ การป้องกันปัญหาอาชญากรรม และอาชญากรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การค้าในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาค และเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน การค้าชายแดนจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยมากขึ้นเป็นลำดับในประชาคมอาเซียน จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน” ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยใน ๓ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ จุดผ่านแดนถือเป็นประตูการค้า และจุดยุทธศาสตร์แรกในการเพิ่มศักยภาพทางการค้าระหว่างประเทศ เมื่อจุดผ่านแดนมีความพร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดึงดูดผู้ประกอบการ นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ ในการร่วมมือพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ ควรมีการพัฒนาพื้นที่อย่างเร่งด่วนเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและพื้นที่การค้าภายใต้เขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ปรับปรุงถนน ปรับปรุงอาคารด้านศุลกากร อาคารตรวจคนเข้าเมือง สร้างทางหลวงพิเศษ ก่อตั้งคลังสินค้า พัฒนาระบบประปา สร้างสถานพยาบาลเพิ่ม สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงด่านถาวรที่มีความแออัดและด่านถาวรที่มีศักยภาพ พร้อมกับการขยายเวลาในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับการบริการ การคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ โดยต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดผังแผนที่ในการพัฒนาร่วมกับภาคเอกชน และการรับรู้มีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๒ การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจชายแดน เมื่อพื้นที่ดังกล่าวได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่พิเศษโดยรัฐบาล ควรมีหน่วยงานในลักษณะที่พิเศษเพียงหน่วยงานเดียวเข้ามาบริหารจัดการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานในลักษณะองค์การมหาชน ที่รัฐบาลควรจัดตั้งขึ้นในสังกัดกระทรวงการคลัง จะเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพ มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน โดยหน่วยงานในลักษณะดังกล่าว จะต้องมีกฎหมายเฉพาะในการรองรับอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะทำให้สามารถควบคุมและบริหารจัดการแก้ไขปัญหาภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะการจัดการสิ่งแวดล้อม การพิจารณาอนุญาต การป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากระบบการผลิตในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

๑.๓ ภาครัฐควรใช้โอกาสและสิทธิประโยชน์ในการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจเสรีอาเซียนเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อตกลงทางการค้า การเจรจาทวิภาคี การอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการผ่านแดนทั้งด้านการค้าและการท่องเที่ยว เพื่อสร้างข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ในความร่วมมือพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อลดอุปสรรคและข้อจำกัดในการค้าชายแดน และสามารถแก้ไขกฎเกณฑ์ที่เป็นปัญหาในการผ่านแดน แรงงาน การขนส่งผลผลิต วัตถุประสงค์ บังคับการผลิต ผ่านแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพราะการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะพื้นที่ดินแดนในประเทศไทย พื้นที่ชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านก็เป็นพื้นที่พัฒนาทางเศรษฐกิจเช่นกัน การให้ความสำคัญในการกำหนดกรอบการพัฒนาาร่วมกัน จะลดอุปสรรคและความสะดวกได้เปรียบเทียบเปรียบเทียบทางการค้า นอกจากจะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจระหว่างกันแล้ว อาจมีโอกาพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันในด้านอื่นๆอีกด้วย

๑.๔ ภาครัฐควรสนับสนุนให้กลุ่มจังหวัด และภาคเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนวทางและความคิดเห็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน ในปัจจุบันชายแดนที่กำลังพัฒนาในประเทศไทยมีเพียง ๑๐ พื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัดอื่นๆที่ไม่มีพื้นที่ชายแดนยังไม่เห็นประโยชน์และศักยภาพในการพัฒนา จึงมุ่งแต่พัฒนาพื้นที่ของตนเอง ดังนั้นงบประมาณกลุ่มจังหวัด และงบประมาณพัฒนาภาค จึงไม่ได้รับการเสนอให้นำมาพัฒนาพื้นที่ชายแดนเท่าที่ควร

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

๒.๑ ภาครัฐในระดับพื้นที่ชายแดน ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งความสัมพันธ์แบบเมืองพี่เมืองน้องกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นได้ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ จังหวัด หรือในรูปแบบกลุ่มประเทศ กลุ่มจังหวัด เพื่อกำหนดบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ การสร้างเส้นทางสายเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนสินค้าบริการ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อแสวงหาโอกาสและทางเลือกในการพัฒนา ซึ่งนอกเหนือจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจแล้ว ยังหมายความรวมถึงการนำเสนอโอกาสทางการท่องเที่ยว และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนภาคีการพัฒนา

๒.๒ หอการค้าระดับจังหวัด ควรปรับปรุงและทบทวนบทบาทการดำเนินงานในการสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน และยกระดับเป็นองค์กรเอกชนที่สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มธุรกิจที่หลากหลาย มีเป้าหมายในการรวมกลุ่มสมาชิกที่เข้มแข็งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการแบ่งกลุ่มสมาชิกตามประเภทธุรกิจที่สามารถลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อจัดเตรียมข้อมูลและรองรับนักลงทุนจากนอกพื้นที่จังหวัด การสื่อสารข้อมูลทางการค้าสำคัญที่เป็นประโยชน์ในการลงทุน และการค้าระหว่างประเทศอย่างสม่ำเสมอและเป็นปัจจุบัน จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจของกลุ่มสมาชิกและนักลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

นอกจากนี้องค์กรหอการค้าจังหวัด มีการจัดตั้งทุกจังหวัด การให้ความสำคัญกับหอการค้าจังหวัดที่ไม่มีพื้นที่ชายแดน โดยการเชิญเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จะเป็นการขยายโอกาสในการลงทุน การขนส่งผลผลิต การส่งผ่านสิทธิประโยชน์ทางธุรกิจ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหอการค้าในแต่ละจังหวัด ดังคำกล่าวที่ว่า “การค้าไร้พรมแดน” นอกจากนี้ยังเห็นว่าหากหอการค้าจังหวัดสามารถรวบรวมผู้ประกอบการด้านธุรกิจบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขในการบริการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะสามารถช่วยในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการบริการทางการแพทย์และการควบคุมโรคได้อีกทางหนึ่ง

๒.๓ ปัจจุบันเทคโนโลยี และนวัตกรรมการผลิต การบริหารจัดการเป็นประโยชน์อย่างมากต่อปัจจัยความสำเร็จ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนเพื่อก้าวข้ามสู่ประเทศไทย ๔.๐ หอการค้าจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ต้องตระหนักถึงการนำใช้นวัตกรรมดังกล่าวในการพัฒนาข้อมูล และการสร้างโอกาสทางการผลิต ความได้เปรียบทางธุรกิจ ความเชื่อมั่นในการลงทุน ซึ่งจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรต่างๆ ในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนได้เป็นอย่างดี

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ควรทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกของหอการค้าจังหวัดในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

๓.๒ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของหอการค้าในการส่งเสริมเศรษฐกิจจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ต่างกันต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

๓.๓ ควรมีการศึกษาถึงมูลค่าการลงทุน และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการที่หอการค้าจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการค้าชายแดน

๓.๔ ควรมีการศึกษาถึงการบริหารจัดการแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกพร ชัยประสิทธิ์. “ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ”, วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปีที่ ๓ (ฉบับที่ ๒), กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๕ หน้า ๕.

เขตโสภณ บุญสนอง. “การค้าระหว่างประเทศไทย-เวียดนาม”. วิทยานิพนธ์, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข. “ศักยภาพและแนวโน้มการค้าชายแดนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๔๔.

ชีวิต สารพัตร. “อิทธิพลการค้าชายแดน ความกลมกลืนทางวัฒนธรรม และนโยบายภาครัฐด้านการส่งเสริมการค้าชายแดน และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีของประชาชนในชุมชนชายแดน”. เอกสารประกอบการบรรยายของมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๓.

ณรงค์ เส็งเอี่ยม. “ปัญหาการค้าชายแดนของจังหวัดตาก”. การค้นคว้าอิสระ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

ธานัญญารัตน์ ล้วนสมบูรณ์. “นโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการการค้าชายแดน: กรณีศึกษาด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าอิสระ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

นพรัตน์ วงศ์วิทยาพานิชย์และคณะ. “การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย กรณีศึกษาตลาดโรงเกลือ จังหวัดสระแก้ว”. เอกสารวิจัย, สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

นิยม ไวยรัชพานิช. “การค้าชายแดน”. เอกสารประกอบการบรรยายสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐.

ปานรพี รังสี. “การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการแลกเปลี่ยนและมูลค่าการค้าชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย”. การค้นคว้าอิสระ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑.

เปรมประชาดีเมลโล. “การค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชนในอำเภอเชียงของจังหวัด

เชิงราย”. การค้นคว้าอิสระ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

“พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๒๒”.ราชกิจจานุเบกษา.

เล่มที่ ๘๖ ตอนที่ ๔๑ ฉบับพิเศษ, ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๒, หน้า ๑๐.

มธรรดา สมัยกุล. (๒๕๕๗). “การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนกรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดน

ไทย-กัมพูชา”, วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗.

เรืองศักดิ์ ไชยอุดม. “ปัญหาการค้าชายแดนไทย-เมียนมา ในอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

วรากร รัตนอารีกุล. “พัฒนาการของตั้งฐานและการค้าชายแดนไทย-ลาว:กรณีศึกษาชุมชนชายแดน

ห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน”. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหา

บัณฑิต, สาขาภูมิศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

วาสนา จักรแก้ว. “การค้าชายแดนและผลกระทบต่อชุมชนกรณีศึกษา:ประตูการค้าสี่แยกอินโดจีน

จังหวัดพิจิตรโลก”. รายงานการวิจัย. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง, มหาวิทยาลัยราช

ภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๗.

วัชรินทร์ ยงศิริ. การค้าชายแดนไทยกับกัมพูชา: ปัญหาที่ประสบในปัจจุบันและแนว

ทางการแก้ไขในอนาคต. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา, ๒๕๔๗.

วัชรีย์ ศรีคำ. “ความมั่นคง เศรษฐกิจ และการเมืองในพื้นที่ชายแดน:กรณีศึกษาตลาดการค้าชายแดน

ช่องจอม อ. กาบเชิง จ. สุรินทร์”. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑, ๒๕๕๗.

วุฒิสภา. รายงานของคณะกรรมการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรมวุฒิสภา เรื่อง

ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ:สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๕.

ศิริเพ็ญ แดปรเมสามัย. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินของเขตเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพมหานคร :

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ”. เอกสารประกอบการประชุม,

๒๕๕๘.

สิริรัฐ สุกันธา. “การบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย”,

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑,

เดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๕.

สุรพงษ์ ปิยะ โชติ. “บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

การค้าชายแดนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี”. การค้นคว้าอิสระ,

สาขาวิชารัฐศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๔.

หอกการค้าจังหวัดเชียงใหม่.”ความเป็นมาของหอกการค้า”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://tersty.blogspot.com/2010/04/blog-post.html>, 2552.

องอาจ สุขุมลววรรณ. “การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้: กรณีศึกษาอำเภอแม่สาย และเชียงแสน จังหวัดเชียงราย”. วิทยานิพนธ์.สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

ภาษาต่างประเทศ

Kevin Lane Keller. Leveraging Sponsorship Through Integrated Marketing, In Day, H. (ed.), Sponsorship : From Theory to Practice and All the Latest Trends, The Marketing & Management Collection, Henry Stewart Talks Ltd, London : Scientific Journal Publishers. ๒๐๐๕.

Somnath Das, Quarterly Earnings Patterns and Earnings Management. Pervin K. Shroff : Haiwen Zhang lished, ๒๐๐๕.

Charles van Marrewijk, International Economics. London : Cambridge University, ๒๐๐๕.

Porter, M. E. The Competitive Advantage of Nations, New York : Free Press, ๑๙๘๐.

Ricardo, D. On The Principles of Political Economy and Taxation. London : John Murray Albemarle-street. ๑๘๓๘.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมบัติ ชินสุขเสริม
วัน เดือน ปีเกิด	๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗
การศึกษา	ปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	กรรมการผู้จัดการ บริษัทชินวัฒนาจำกัด หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดน่านบูติกโฮเทล
ตำแหน่งปัจจุบัน	กรรมการหอการค้าไทย ประธานหอการค้ากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๒ ประธานหอการค้าจังหวัดน่าน ประธานกรรมการบริษัทประชารัฐสามัคคีน่าน(วิสาหกิจเพื่อสังคม)จำกัด

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

ผู้วิจัย นายสมบัติ ชินสุขเสริม

หลักสูตร วปอ.

รุ่นที่ 59

ตำแหน่ง ประธานหอการค้าจังหวัดน่าน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ ประเทศที่สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอิสระทางเศรษฐกิจสามารถร่วมมือด้านเศรษฐกิจกับต่างประเทศย่อมส่งผลให้ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 คือการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการด้านการบริหารจัดการชายแดน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าว มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้รัฐบาลยังเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มุ่งเน้นความร่วมมือทางการค้าต่างประเทศร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนเป็นสำคัญ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในระดับประเทศและระดับพื้นที่ รวมทั้งกำหนดเขตพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจากพื้นที่ชายแดนที่มีศักยภาพ

ปัญหาการบริหารจัดการการค้าชายแดน เป็นอุปสรรคและความท้าทายของการดำเนินนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังนั้นการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่จังหวัดในระยะเร่งด่วน ต้องอาศัย องค์กรภาคเอกชนที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ คือ หอการค้าจังหวัด ซึ่งเป็นสถาบันนิติบุคคลตามกฎหมาย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าของจังหวัด การศึกษาวิจัยฉบับนี้จะมีส่วนสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดน ตลอดจนสามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในบริบทของ

หอการค้าระดับจังหวัดเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ.2559 - 2564) แผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี 2558-2559
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ทางเลือกและความร่วมมือในการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา เน้นการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาจากบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดในด้านเศรษฐกิจการค้า และการลงทุน ด้านแรงงานและการจ้างงาน ด้านการเจรจาการค้าต่างประเทศ ด้านการเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน และแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปี 2558-2559

ด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษารายละเอียดของหอการค้าระดับจังหวัดเฉพาะในพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น และพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในระยะที่ 2

ด้านระยะเวลา เดือน พฤศจิกายน 2559 – พฤษภาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนจากอดีต จนถึงปัจจุบัน จากเอกสารการวิจัย รายงานทางวิชาการ บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดกับการค้าชายแดน และทำการศึกษานโยบายรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดน และแผนการดำเนินงานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ปี 2558-2559

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเฉพาะ ประธานหอการค้าระดับจังหวัดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาทของหอการค้าระดับจังหวัดในการแก้ไขปัญหาและภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดนร่วมกับภาครัฐ และแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการค้าชายแดน จำนวน 10 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล : ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยาย สรุปข้อมูลเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลของการวิจัย

ผลการศึกษสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ สรุปได้ดังนี้

1. ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สรุปได้ว่า ปัจจุบันยังปรากฏปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการค้าชายแดนภายใต้นโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจการพัฒนาชายแดนและนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ดังต่อไปนี้

1.1 การบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษไม่สามารถใช้รูปแบบเฉพาะในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ เนื่องจากความแตกต่างทั้งลักษณะทางกายภาพ พื้นที่ ความพร้อมในการบริหารจัดการ

1.2 ปัญหาจุดผ่านแดนการค้า จุดผ่านแดนสากลที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอในขณะที่ภาวะการค้าได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จังหวัดด้านการค้าที่มีศักยภาพอยู่ในพื้นที่อ่อนไหว โดยเฉพาะพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรือ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

1.3 เนื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าว ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในพื้นที่ชายแดนมากขึ้น การควบคุมแรงงาน และป้องกันปัญหาอาชญากรรมอาจทำได้ยากขึ้น นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรการกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

1.4 การดำเนินการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมีความจำเป็นต้องกำหนดผังการพัฒนาให้มีความชัดเจน รวมถึงการวางแผนพัฒนาที่รองรับการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดทิศทางโครงการพัฒนาร่วมกัน

2. ตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 สรุปได้ว่า หอการค้าจังหวัดมีบทบาทต่อการบริหารจัดการด้านการค้าชายแดนน้อย แต่ยังมีศักยภาพและขีดความสามารถสูงในการสนับสนุนการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทของหอการค้าจังหวัดต่อการค้าชายแดนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ยังไม่ชัดเจน ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าหอการค้าระดับจังหวัดได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ในการผลักดัน หรือเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และหอการค้าจังหวัดเอง ไม่อาจเป็นตัวแทนผู้ประกอบการในการแสวงหาความร่วมมือในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งหอการค้าจังหวัดยังมองว่าหากต้องรับผิดชอบจะกลายเป็นภาระในการบริหารจัดการ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการการค้าชายแดนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเฉพาะ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถดำเนินการได้ เฉพาะในรูปแบบคณะกรรมการ การดำเนินการของทุกหน่วยยังไม่สามารถสนับสนุนและบริหารจัดการได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.3 การค้าชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่มีระหว่างกันนอกเหนือการทำการค้าของกลุ่มผู้ค้าและผู้ประกอบการ โดยหมายความรวมถึงหอการค้าจังหวัดด้วย จากการศึกษาวิจัยยังพบว่า ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างคู่ค้า หอการค้าจังหวัด เป็นปัจจัยสำคัญในการคลี่คลายปัญหาระหว่างกันในพื้นที่ชายแดน เช่น ปัญหาแรงงานต่างชาติ การป้องกันปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน” ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยใน 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่ทางกายภาพ ควรมีการพัฒนาพื้นที่อย่างเร่งด่วนเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและพื้นที่การค้าภายใต้เขตเศรษฐกิจพิเศษ

1.2 การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจชายแดน ควรมีหน่วยงานในลักษณะที่พิเศษเพียงหน่วยงานเดียวเข้ามาบริหารจัดการ

1.3 ภาครัฐควรใช้โอกาสและสิทธิประโยชน์ในการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจเสรีอาเซียนเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อตกลงทางการค้า การเจรจาทวิภาคี การอำนวยความสะดวกในการผ่านแดนทั้งด้านการค้าและการท่องเที่ยว เพื่อสร้างข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ในความร่วมมือพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 ภาครัฐควรสนับสนุนให้กลุ่มจังหวัด และภาคเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนวทางและความคิดเห็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 ภาครัฐในระดับพื้นที่ชายแดน ควรผลักดันให้มีการจัดตั้งความสัมพันธ์แบบเมืองพี่เมืองน้องกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นได้ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ จังหวัด หรือในรูปแบบกลุ่มประเทศ กลุ่มจังหวัด เพื่อกำหนดบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจ

2.2 หอการค้าระดับจังหวัด ควรปรับปรุงและทบทวนบทบาทการดำเนินงานในการสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน และยกระดับเป็นองค์กรเอกชนที่สามารถเป็นตัวแทนกลุ่มธุรกิจที่หลากหลาย

2.3 ปัจจุบันเทคโนโลยี และนวัตกรรมการผลิต การบริหารจัดการเป็นประโยชน์อย่างมากต่อปัจจัยความสำเร็จ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนเพื่อก้าวข้ามสู่ประเทศไทย 4.0 หอการค้าจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ต้องตระหนักถึงการนำใช้นวัตกรรมดังกล่าวในการพัฒนาข้อมูล และการสร้างโอกาสทางการผลิต ความได้เปรียบทางธุรกิจ ความเชื่อมั่นในการลงทุน ซึ่งจะสามารถเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรต่างๆในการบริหารจัดการเขตพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนได้เป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกของหอการค้าจังหวัดในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของหอการค้าจังหวัดต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของหอการค้าในการส่งเสริมเศรษฐกิจจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ต่างกันต่อการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจชายแดน

3.3 ควรมีการศึกษาถึงมูลค่าการลงทุน และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการที่หอการค้าจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการค้าชายแดน

3.4 ควรมีการศึกษาถึงการบริหารจัดการแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน